

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:
Enostolpna petilna vrsta
mali oglasi po Din 1:50 in
Din 2:—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2:50,
veliki po Din 3:— in 4:—
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6:—

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvenišil
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 50, upravnitva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 39.011. Praga in Dunaj 24.797.

K Marijanskem kongresu

V stoletju, ko se vse maje, ko je pad-
la 3000 letna dinastija v Aziji, ko sta bili
strmoglavljeni stari vladarski hiši Habs-
burgovcev in Hohencolerncev, ko je ena
najstarihovitejših revolucij na svetu po-
medla Romanove, ko je najbolj krvava
vojaška, kar jih je človeštvo kdaj vojevalo,
izpremenila lice cele zemlje, ko sta padla
bizantinski cazaropapizem in 1000 letni
kalifat, ko se vse, kar smo smatrali za ne-
porušljivo in dognano, izpreminja, osparja
in prevrača — bodisi filozofski sistemi,
bodisi družboslovni nazori, ena teorija za
drugo — stoji katoliška cerkev neomajna
in razodeva isto nadsvetno veličastvo ter
nepremagljivo moč, pred katero so morali
kloniti že rimski cazarji.

Neizpremenjen, pa vedno enako bla-
gotvoren, poživiljač in prerajajoč je njen
nauk. Vera v Boga Očeta, v odrešenje po
Sinu in posvečenje po svetem Duhu, za-
vest pripadnosti vseh k enemu mistične-
mu telesu Cerkev, ta ideja solidarnosti
vseh v ljubezni, ki je večalimenj vedno
prešinjala krščansko človeštvo, je ohrani-
la njegovo kulturo, je reševala propada in
pomagala človeštvu predoleteti vsem kri-
zam. Katoliška dogma o transcendentalnih
duhovnih vrednotah, osebnem Bogu in re-
alnem zveličanju je obvarovala tudi sodob-
nega človeka, da v materializmu ni docela
utonil. Ta nauk je vsigdar blažil tudi so-
cialna stanovska nasprotstva, ščitil pred
samovoljo in dajal podneta za kulturno,
politično in socialno povzdigo v znamenju
neskončnega dostojanstva svobodne oseb-
nosti. Ta moč izvira iz tega, ker ni
mrt ali zgolj šolsko mnenje ali sa-
mo domneva, ampak živa res-
nica, izvirajoča iz božjega razodetja, nepo-
grešljivo ravnilo življenju in naše zveli-
čanje.

Nič niso opravili valovi, ki so stoletje
za stoletjem butali ob Cerkev, kraljestvo
božje na zemlji. Vsi viharji so jo le utrdili
in človeška srca, ki so se omamljena od
drugih gesel, odvrčala od nje, so se po
bridkem razočaranju vedno zopet k njej
vračala. In tudi tisti, ki jo sovražijo, dajo
živo pričevanje o njeni nepremagljivi sili.
Ona pa ostane vsem Mati, ki svojega bo-
gastva nikomur ne odreka, ki ve vsaki za-
blodi lek in vsakemu stremljenju navzgor
daje podneta in pomoči. In tudi to, kar se
velikega in dobrega ustvarja mimo nje in
brez nje, je zajeto iz njenih zakladov, slo-
ni na njeni tradiciji, je zrastle na tleh, ki
jih je izorala in posejala ona.

Posebno pa se danes zopet vse oči ob-
račajo k njej. Odpad od njenih smernic v
preteklih dveh stoletjih ni prinesel člove-
štvu blagoslova, ampak najhujše gorje.
»Osvoboditev od Boga« je človeka strmo-
gavila v prepad, organične družabne vezi
ljubezni in moralne solidarnosti popolno-
ma razrahljala, lice zemlje spremenila v
eno samo krvavo poljano. Niti proglasitev
popolne avtonomnosti človeka, niti obože-
vanje rase, niti social. internacionalizem,
niti pozitivizem in kakor se že imenujejo
vsi fantomi, za katerimi je blodilo člove-
stvo, ga niso povzdignili in oplemenitili,
marveč le še bolj ponižali, razdvojili in
onesrečili. In vsi poizkusi pacifizma, med-
narodnega sodelovanja, zedinjevanja itd. so
samo začetni koraki bolnika, ki počasi
okreva, in se vrača k onemu življenjskemu
nazoru in vzoru, ki mu ga je vsajala v
srce mati Cerkev in ki so ga bile skoraj
udušile človeške strasti, egoizem narodov,
pohlep mogočnih, napuh racionalistične
znanosti in tehnike. In zopet vidimo trume,
kako se zbirajo okoli Evharistije, vidimo
narode, kako proslavljajo Marijo, vidimo
najboljše in najbolj pred svojim časom ko-
rakajoče duhove, kako se klanjajo idealom
krščanske Cerkev in tožijo po stoletjih, ko
je »praznično razpoloženje vladalo v vseh
sreih« (Mac Donald).

Tudi slovenska prestolnica je te dni
priča takega kongresa. Že včeraj sta došla
v Ljubljano dva odlična gosta in visoka
cerkvena dostojanstvenika, eminenca kar-
dinal Janez Cagliero in apostolski nuncij,
nadškof Pellegrinetti. Danes in jutri pa se
bo zbrala v Ljubljani k I. marijanskemu
kongresu ogromna množica Marijinih ča-
stivcev iz vseh slojev našega naroda. Kdor
pozna dušo slovenskega naroda, ta bo znal
tudi previdno ceniti velikanski pomen

I. marijanskega kongresa v Sloveniji. Je to
strogo verska prireditev, vendar pa ima
hkrati odlični narodni značaj. Versko živ-
ljenje Slovencev je namreč tako tesno spo-
jeno z Marijinim češčenjem, da si brez tega
ne moremo niti predstavljati verskega
čustvovanja in življenja slovenskega naro-
da. Neštevilne cerkvice po Sloveniji, po-
svečene Materi božji, romanja k Marijinim
svetiščem, številne javne Marijine pobož-
nosti, Marijino češčenje v slovenskih dru-
žinah, nebroj narodnih Marijinih pesmi, ki
jih naše ljudstvo prepeva in za našo
glasbeno literaturo še po veliki večini ne-
dvignjen narodni zaklad, vse to priča, da
je Marijino češčenje v slovenskem narodu
tako globoko ukoreninjeno kakor ne lahko

v katerem drugem. Pol svoje lepe in po-
etične duše bi izgubil naš narod, ako bi iz-
gubil to svojo osobitost, ki predstavlja pol
jedra njegovega verskega življenja in čust-
vovanja, polnega zdrave mistike in čara,
ki pa hkrati moralno dviga in plemeniti
naš narod. Kdor ne živi in ne misli več z
našim narodom, ta vsega tega ne bo videl
in ne doumel. Kdor pa je živ član našega
naroda, kdor pozna njegove srčne utripe in
misli ter živi z njim, ta bo znal pravilno
presojeti pomen I. slovenskega marijan-
skega kongresa, ga ceniti in se ga veseliti.
Mi I. marijanski kongres v Ljubljani
in vse njegove udeležnike najpristrčneje
pozdravljamo ter želimo najlepšega uspeha!

Razkrivanje korupcije.

AFERA »PUTNIK«. — DRŽAVA OSKODOVANA ZA MILIJONE.

Belgrad, 6. sept. (Izv.) Na današnji
seji ministrskega sveta je poročal prometni
minister Sušnik o stanju, ki ga je našel
v svojem ministrstvu. Podal je daljše po-
ročilo o pogodbah bivšega ministra dr.
Jankovića, med drugim o pogodbi z družbo
»Putnik« za prodajo železniških kart. Po-
govda je bila sklenjena z zastopnikom
družbe »Putnik«, ki je bil istočasno držav-

ni uradnik, vsled česar pogodba ni bila
veljavna. Pogodba je bila sklenjena tako,
da je država oskodovala za več milijonov
dinarjev. Nadalje je referiral o pogodbi za
popravo vagonov. Minister za socialno po-
litiko dr. Behmen je poročal, da bo danes
končan invalidski zakon in bo v najkraj-
šem času predložen ministrskemu svetu.

Invalidski zakon dovršen.

Belgrad, 6. septembra. (Izv.) Minister
za socialno politiko dr. Behmen in eks-
pert za invalidski zakon dr. Jež ter pred-
stavniki invalidskega društva se danes
pretresali invalidski zakon, ki bo za nekaj
dni tudi stilistično izdalen in oddan mini-
strskemu svetu v odobritev. Glede zakona,
ki se imenuje zakon o državnem priznanju
podpore in zaščite vojnih invalidov in v vo-
jski umrlih oseb, so se popolnoma spora-
zumeli. Zakon vsebuje najmodernejšo do-
ločbo za vojne invalide in navaža vse mož-
ne podrobnosti o invalidskem vprašanju.
Navesti hočemo samo nekatere določbe te-
ga zakonskega načrta. Dobrote tega zakona
so deležne invalidske rodbine, v katere se
računajo zakonite žene, zakonski in neza-
konski otroci, adoptirani otroci in sirote
umrlega invalida, pa tudi civilne osebe, ki
so bile odvisne od umrlega invalida. Zak-
on priznava pravico do državne podpore
siromašnim starišem, ki so za delo nespo-
sobni, kakor tudi maloletnim bratom in
sestram, ako jih je umrl vzdrževal. V za-
konskem načrtu so poglavja o takozvani
socialnoekonomski pomoči, potem določbe
o penziji invalidov in invalidskih vdov,
nato določbe o pregledu invalidov, o pravu
na penzijo in o odkupu invalidnin. Nadalje
določbe o invalidskih društvih ter prehod-
ne in zaključne določbe.

Izmed podrobnih določb navažamo
pravico do brezplačnega zdravljenja, ki se
priznava invalidom ne samo za invalidske
bolezni, nego tudi za bolezni, ki niso v di-
rektni zvezi z invalidnostjo in sicer siro-
mašnim invalidom z najmanj 70% invalid-
nosti. Zakon zamišlja tudi zdravstvene za-
druge za invalide. Ravnotako določa načrt,
da se morejo ne samo invalidi, nego tudi
vdove in sirote zdraviti po toplicah ter so
oproščene vseh kopalniških taks. Tuberku-
lozne vdove in njihovi otroci imajo pravico
do brezplačnega zdravljenja v vseh zdrav-
stvenih zavodih.

Zakon ima tudi določbe za usposab-
ljanje invalidov za praktične stroke v ob-
stojecih ali specijelnih invalidskih šolah.
Po največ 2 letih bodo usposobljeni za sa-
mostojno delovanje tisti, ki se bodo ho-
teli usposobiti kot obrtniki, se bodo uso-
vršili v zadružnih delavnicah, ki bodo po-
lele invalidskih šol. Za časa šolanja ne iz-
gubijo penzije, nego bodo dobivali gotovo
plačo. Določena so tudi prepotrebna po-
sojila za kmetske invalidske družine. In-
validi-obrtniki dobe orodje po 3 letih v
svoj last. Zakon zamišlja razne invalidske
zadruge, katerih člani bodo uživali pred-
nosti pri podeljevanju raznih služb in kon-
cesij in bodo morale prispevati za osred-
nje invalidsko društvo. Tudi posredoval-
nice za delo se bodo morale pod enakimi
pogoji ozirati na invalide, ki bodo imeli
prvenstvo pri oddaji služb. Podjetja bodo

zavezana, da dajo prednost invalidom, ako
so invalidi za določeno službo enako uspo-
sobljeni in bodo v nasprotnem slučaju
merala plačati kazni. V zaščito invalidov
je določeno, da manjša sposobnost invalida
za delo ne sme biti razlog za odpust ali
napredovanje. Manjša plača se more do-
ločiti invalidu le, ako v svojem delu za-
ostaja za zdravim delavcem. Za spore v
tem slučaju je določeno posebno sodišče.
Na železnica in ladjah dobe invalidi brez-
plačno vožnjo za gotove slučaje, v ostalih
slučajih pa imajo pravico do četrtske
vožnje. Njihove vdove in otroci pa imajo
pravico do polovične cene.

Invalidi z 20 odstotki invalidnosti do-
be na leto 1080 Din podpore, za vsakih
nadaljnjih 10 odstotkov invalidnosti se
poveča podpora za 540 Din, tako da bodo
dobivali invalidi s 100 odstotki invalidno-
sti 5400 Din, popolnoma nesposobni pa
900 Din na leto. Popolnoma nesposobni
se bodo vzdrževali celo življenje v invalid-
skih domovih.

Natančne določbe so tudi glede ugod-
nosti invalidov-častnikov in državnih urad-
nikov. Tem se bo priznalo povišanje nji-
hovih osnovnih in činovnih plač za 15 od-
stotkov kakor za uradnike, ki po dovršeni
službeni dobi še ostanejo v službi. Tudi za
vdove vojnih invalidov določa zakon po-
kojnino. Je pa razlika za vdove z otroci in
brez otrok in sposobni za delo. 1080 Din
na leto bodo prejemale vdove, ki so stare
pod 45 let in še sposobne za delo. One, ki
so za delo nesposobne ali starejše nego
45 let, pa bodo dobivale 1620 Din na leto.
Vdove z otroci bodo dobivale 2160 Din zase
in za vsakega otroka 540 Din na leto. Si-
rote vsaka po 540 Din, siromašni roditelji
umrlega invalida 1080 Din. Bratje in se-
stre 1600 Din, ako jih je umrl invalid
vzdrževal.

Pravice do teh ugodnosti zakona pa
nimajo 1. tisti, katerim je država na drug
način zagurala čisti prihod, ki je večji od
teh podpor; 2. ki so dobili brezplačno zem-
ljo; 3. ki plačajo več neposrednega davka
nego je to v zakonu določeno.

Zakonski načrt priznava invalidska
društva kot legalne zastopnike invalidov
in vseh onih, na katere se zakon nanaša.
Določa tudi načelo, da veljajo vse določbe
v enaki meri za vse pokrajine v celi dr-
žavi kakor tudi način, kako se bodo po-
pravile krivice, ki so jih napravile dosedaj
invalidske komisije.

Ugotovilo se je, da je v državi osebnih
invalidov 70.000, vdov 175.000, otrok 180
tisoč, invalidskih sirot brez očeta in ma-
tere 20.000, staršev 15.000, invalidskih
bratov in sester pa 10.000, ki spadajo pod
invalidski zakon in bodo uživali njegove
dobrote.

IZENAČENJE JUŽNIH ŽELEZNIČARJEV.

Belgrad, 6. sept. (Izv.) Minister za
promet A. Sušnik je odredil, da se juž-
ni železničarji izenačijo z državnimi želez-
ničarji.

ZNIZANA CARINA NA IZVOZ MOKE.

Belgrad, 6. sept. (Izv.) Na predlog dr.
Spaha je bilo danes na seji ministrskega
sveta sklenjeno, da se carina na izvoz moke
popolnoma osvobodi, na pšenico pa zmanj-
ša od 20 na 16 Din za 100 kg.

Komunike predsedstva HRSS.

Zagreb, 6. sept. (Izv.) Danes zjutraj
sta se vrnila dr. Maček in Predavec iz Bel-
grada, nakar se je takoj sklicala seja H. R.
S. S. Po poročilu obeh poslancev in debati
je bil izdan sledeči komunike: To pot so
se med vlado in predsedstvom HRSS re-
šila nekatera načelna vprašanja. Najprej
se je vsestransko potrdilo načelo, da se
imajo vse izpremembe v upravi izvršiti
brez ozira na stranko, kateri dotični urad-
niki pripadajo, izvzemši slučaje, kadar
uradniki nastopajo sami kot strankarji, pa
so vrh tega nesposobni in nasilni. Nato se
je potrdilo načelo, da se na nobenem drž.
področju ne smejo velike izpremembe iz-
vršiti enostavno s prenatagljenimi nare-
dami, ki so prešinjene strankarskega du-
ha, kakor so bile Pribečevićeve.

Obenem se je razpravljalo vprašanje
takih organizacij, ki si prisvajajo funkcije
državne oblasti ali pravico obrambe in
zaščite posebnih narodnih interesov kakor
so Orjuna, Srnao itd. in so se glede tega
vprašanja storili primerni sklepi.

Končno se je načelno rešilo vpraša-
nje, kako da HRSS sodičuje z današnjo
parlamentarno vlado, da se vse naše jav-
ne razmere sigurneje in hitreje začnejo
urejevati v duhu vladne deklaracije, spre-
jete v parlamentu.

Zasedanje Društva narodov.

Zeneva, 6. sept. (Izv.) Za Herriotom
sta govorila na včerajšnji seji društva na-
rodov še belgijski zastopnik Theunis
in češki minister vnanih zadev dr. Be-
neš. Theunis je zagotavljal, da je Belgija
najbolj miroljubna država sveta in si ne
želi ničesar drugega tako srčno kot miru.
Za mir pa so potrebna jamstva. Theunis
odobrava Macdonaldove in Herriotove na-
zore, toda Belgija bo sledila šele takrat,
če bo sprejeta določba glede obligatoric-
nega razsodišča. Za varnost malih držav
pa zahteva vsekako jamstva.

Viharno je zbor pozdravil češkega
ministra dr. Beneša. Dr. Beneš je izrazil
najprej svoje pomisleke proti temu, če bo-
do imela posvetovanja kakšen uspeh. Go-
vor Mac Donalda vsebuje ostro kritiko ga-
rancijskega pakta. Zato meni govornik, da
bi bilo boljše govoriti za enkrat samo o
razorožitvi. Kajti dokler ne bo zaupanja v
dano besedo, ne bo razorožitve.

Na današnji seji so govorili zastopniki
Brazilije, Paname, Grčije in Kanade. Ve-
liko pozornost je vzbudila izjava zastop-
nika Paname, ki je dejal, da je Panama
danes brez vojaštva in da je tam popolno-
ma izginil militaristični duh.

Pariz, 6. sept. (Izv.) «Echo de Paris»
poroča, da je sprejem Nemčije v Zvezo na-
rodov gotova stvar. Ne bo pa mogla sode-
lovati Nemčija na sejah, na katerih bodo
govorili o obveznostih Nemčije in o vojaški
kontroli v Nemčiji.

Zeneva, 6. sept. (Izv.) Na današnji seji
društva narodov Mac Donald in Herriot ni-
sta bila navzoča. Govori se, da izdelujeta
skupno resolucijo za razorožitev, ki bo v
kratkem predložena plenarni seji.

Zeneva, 6. sept. (Izv.) Heriot in Mac
Donald sta danes ob pol. 10. uri zvečer za-
pustila Zenevo in odpotovala v Pariz.

† NADVOJVODINJA MARIJA TEREZIJA

Wallsee, 6. sept. (Izv.) Bivša nadvoj-
vodinja Marija Terezija je danes popoldne
ob 2. uri umrla.

DVOBOJ MED ČASNIKARJI.

Budapest, 6. sept. (Izv.) Urednika li-
stov «Villag» in «Kömbösz» sta si napo-
vedal dvo boj, ker je urednik lista «Vil-
lag» Felek imenoval «Kömböszovega»

urednika lažnjivea. V dvoboju je bil Felek ranjen.

STANJE ŽETVE NA OGRSKEM.

Budapest, 6. sept. (Izv.) Poljedelski minister je poročal o stanju sladkorne, koruzne in ajdove žetve, ki je mnogo bolj-ša kot pred 14 dnevi.

Iz programa predsedniškega kandidata J. W. Dawesa.

ZA DRUŠTVO NARODOV, ZA VERSKI MIR.

Predsedniška kampanja v Sev. Ameriki se je dne 13. avgusta t. l. začela. Prvi je govoril Davis, kandidat demokratov. Govoril je v Clarksburgu (v državi Virginiji), svojem rojstvenem mestu. Govor je poslušalo 50.000 do 60.000 ljudi, ki so kljub silnemu dežju vztrajali.

V uvodu je ostro prijel republikansko vlado Coolidgeovo, ki je zakrivila mnogo korupcije, v zunanji politiki pa ni kazala nobenega doslednega načrta. »Ob zadnjih predsedniških volitvah leta 1920. — je dejal — se je materializem oznanjal kot politični credo in sebičnost kot nacionalna dolžnost.« »Maloštevilni privilegiranci so dobili od Coolidgeove vlade vse, milijoni brez pravic so izgubili vse. Naš program je: Enaka pravica za vse, nikomur posebnih pravic; uniči naj se privatni monopol; narodu naj se da lokalna samouprava (local self-government), ne pa »a centralized bureaucracy«. V tem bomo sedili sijajnemu zgledu našega pravni-ka Woodrowa Wilsona. Delali bomo za razorožitev sveta, pa ne samo s puhlimi frazami, mi hočemo delati za uresničenje tega velikega cilja. Zakaj »Previdnost ne dá darov miru tistim, ki se ne trudijo za nje«. Zato v imenu demokratske stranke obljubim naši domovini, da ne bo noben napor, iskreno usmerjen v ta cilj, pogrešal našega odobravanja in sodelovanja. Mi smo za svetovno razsodišče v srcu, ne pa samo zdaj ob času volitev. (»We favor the World Court in sincerity and not merely for campaign purposes.«) Jaz sem za to, da aktivno sodelujemo v Društvu narodov, ki brez dvoma postane trdnjava miru in reda za ves svet. Trdno sem prepričan, da se bo naš narod odločil za vstop v Društvo narodov, kakor se je odločil za vstop v svetovno vojno. Jaz ne morem soglašati s tistimi Amerikanci (republikanci, op. ur.), ki trdijo, da je Društvo narodov zadeva, ki Amerike nič ne briga. Ne smatram za dostojno našega velikega naroda, da bi bili pri zboru, v katerem je zastopanih 54 narodov, mi zastopani samo kot »neoficielni opazovalci«. Če postanem predsednik Združenih držav, bo Amerika zastopana kot enaka med enakimi (equal among equals). — V naši ustavi je zajamčena svoboda vsem verstvom, vsem plemenom. Preganjanje plemen ali verstev bi bila za nas največja nesreča. Kot predsedniški kandidat izjavljam: Vsak verski fanatizem, vsako versko nestrpnost, vsako plemensko sovra-žnost smatram za nasprotno duhu Ameri-ke. Izjavljam dalje: Če bom izvoljen, ne bom gledal pri nastavljanju uradništva na nobeno versko ali plemensko pripad-
ništvo, temveč samo, ali je dotičnik pošten, usposobljen in zvest ustavi.« (Zadnji stavki so naperjeni, kakor bo marsikomu že znano, proti pristašem Ku-Klux-Klana, ki hočejo iz Amerike izgnati vse črnce, žide ter katoličane.)

Iz zunanje politike.

* Amerika in rusko-japonski sporazum. »New York Herald«, ki je navadno dobro informiran o vprašanjih daljnega vzhoda, naziva polizkus rusko-japonskega sporazuma (s svrhu nadvlade nad Kitajsko) kršitev washingtonskega pakta o razoro-ževanju. Po sredi so pa zopet petrolejski interesi. Ameriški listi trdijo, da se hočejo sovjeti polastiti ogromnih petrolejskih vi-rov in tako zagospodovati nad vzhodnimi tržišči. Sovjeti bi najraje dobili v roke vzhodno-kitajsko železnico, ki je del trans-sibirske proge v Mandžuriji (1700 km); to pa ovirajo Japonci, ker je Mandžurija poli-tično zavaladala nad severno Kitajsko in se pri tem pozivajo na veliki francoski interes za to železnico. Francoski kapitalisti so vanjo investirali znatne vsote.

Tokijska vlada bi že sklenila kom-promis o delitvi Mandžurije, čije ožji del je itak že v njenih rokah, vendar zahteva kot kompenzacijo svobodno izkoriščanje petrolejskih vrelcev na Sahalinu. Ako se sporazum med sovjeti in Japonsko sklene na tej osnovi, bo nastal na daljnem vzhodu zelo resen političen položaj in sicer vsled sledečih razlogov:

1. Kitajska predstavlja ogromno zalogo surovin in ljudi. Japonska supremacija bi jo utegnila spremeniti v strašno vojaško in gospodarsko velesilo.

2. Če bi prišlo do konflikta med Ja-ponsko in Zedinjenimi državami — in mi-kadova armada bi se nahajala v tem času na Kitajskem — potem ameriško brodovje ne bi moglo priti Japoncem do živega, kajti čuizimska ožina se ne da osvojiti in tako ne bi mogla nobena sila raztrgati japonsko-kitajske zveze.

Japoncem bi znatno pomagala vsaj nevtralnost Rusije, da ne govorimo o njeni stvarni pomoči. Velika Britanija že vidi svoje kolonije ogrožene in Foreign office si je svest značilnega dejstva, da je britansko-indijska armada že ob tibetanski meji, od koder bi udarili skozi Šantung: samo s te strani je mogoč udarec proti Ja-poncem. Angleži in Amerikanci se pri-pravljajo na obrambno vojno. Slednji pola-gajo kapital v korejske železnice in finan-sirajo dobave orožja in streliva za Ki-tajsko.

Politične vesti.

+ Davidovičeva demokratska stranka priredi v Ljubljani v sredo 10. t. m. ob 8. zvečer prijateljski razgovor v hotelu Lloyd, v letni dvorani, na katerega vabi svoje somišljenike in prijatelje.

Dopisi.

Iz Kranjske gore. Letoviška sezona, ka-tera je bila letos vsled preobilne padavine izredno slaba, je zaključena. Poletno vreme smo imeli tako, kakršnega najstarejši ljudje ne pomnijo. Ko bi imela biti največja vročina, je zapadel sneg do 1400 m nad morjem. In to v letošnjem poletju štirikrat. Večkrat smo imeli v jutru in ob večerih + 4—8° C. Tudi slana je že parkrat pobelila naša polja. Si-cer je pa bilo naše letovišče v začetku julija prenapolnjeno tujecev, ki so se morali celo vračati, ker niso dobili stanovanja. Večino so tvorili Srbi, med njimi bivši finančni mi-nister dr. Stojadinović z družino, včcutilski profesor dr. Dragoljub Arandjelović itd., bilo je pa tudi mnogo Hrvatov in Slovencev. Po-

grešali smo Čeha, katere je baje izvalila Ita-lija, čije zlasti alpska letovišča so jim nudila neverjetno nizke cene. — Preteklo nedeljo so našle ženske pri nabiranju brusnic na vrhu Karavank mrljica, ki je bil že močno razkro-jen. Po raznih listinah, ki so jih našli pri njem, se da sklepati, da je bil Bavarec. Kakšen popravek ga je dovedel tu sem in kakšne smrti je umrl, se ni moglo dognati. Truplo je bilo 4./IX. pokopano. — Občina popravlja in pre-urejuje svojo elektrarno, katere je bila kot vojaška naprava že zelo defektna. Dela izvr-šuje tvrdka Siemens, kar jamči, da bomo imeli za bodočnost moderno in solidno na-pravo za ne previsoke stroške.

Nova štifta pri Ribnici. Dne 30. avgusta 1924 je preteklo deset let, odkar so prevzeli slovenski frančiškani v oskrbo znano božjo pot Marije Vnebovzete pri Novi štifti. Veliko so si prizadeli, da se je božja pot povzdignila in romarsko svetišče oplešalo. Zato se deset-letnica danes in jutri primerno proslavi.

Iz Novega mesta se nam poroča, da se je preselila Ljudska pošojilnica iz I. nadstropja v pritličje poleg trgovine Angele Jančeve. Ka-kor smo že svoječasno poročali, je kupila Ljudska posojilnica v Novem mestu hišo na glavnem trgu od Gospodarske zveze. Ker je bil dosedanji dohod v I. nadstropje zelo ne-okreten, bo pač ustrezno zadržarjem in vla-gateljem in sploh občinstvu, da bo imela pri-meren dostop naravnost iz glavnega trga v prostore.

Davča. Sem je prišla razmejitvena komi-sija. Upamo, da bo določila pravične meje.

Žiče pri Konjicah. Dne 4. t. m. je tukaj v starosti 69 let umrl posestnik Fink Franc, oče mariborskega mestnega šolskega nadzornika Fr. Finka. Pokojnik je bil vseskozi blag in zvest značaj trdnega krščanskega mišljenja. Z njim je izgubila naša vas obče priljubljene-ga moža, za katerim žalujejo vsi, ki so ga po-znali in spoštovali.

Dnevne novice.

— Minister dr. Korošec je zadržan in ne pride v Ljubljano. Namesto njega bo imel slavnostno pridigo v ponedeljek v stolnici g. univ. prof. dr. Jos. Ujčić.

— Iz ministrstva prosvete. Za okrajnega šolskega nadzornika v Kranju je imenovan Rudolf Pečak, razrešen je pa dolžnosti nad-zornika Vilibald Rus.

— Minister Vesenjaj izven nevarnosti. Minister Vesenjaj je zapustil zdravilišče na Vračarici in bo šel v Slovenijo za nekoliko časa, da si opomore.

— Novomeški prošt. Za prošta v Novem mestu je imenovan g. Karel Čerin, doslej špiritual pri uršulinkah v Škofji Loki.

— Nova »Jutrova« blamaža. Povodom imenovanja dr. I. Mala za ravnatelja ljub-ljanskega muzeja piše »Jutro« 6. t. m. sledeče: »Novi direktor je znan širši javnosti kot hraber pobornik za zameno naše slovenske tro-bojnice z rmenomodrdečo trikoloro kranjskih stanov. Bilo je to za časa vojne, ko se je zdela belomodrdeča zastava preveč sloven-ska in torej nevarna... — Konstatiramo, da se je »Jutro« tudi topot, kakor ob Sušnikovi »Balkanski vojni« temeljito urezalo. Dr. I. Mal se je namreč takrat v »Slovenec« zavzel za belomodrdečo zastavo proti rmenomodrdeči zastavi kranjskih stanov, katero je hotel vpeljati dr. Ivan Šusteršič, sedaj-nji veliki prijatelj »Jutrac. Malova razprava je izšla v posebni brošuri, ki jo je tudi »Sloven-ski Narod« zelo pohvalil. Stvar je bila torej ravno narobe, kakor piše »Jutro«. Mi mu na tej novi blamaži iskreno čestitamo!

— Zveza društev rač. uradnikov kralje-vine SHS ima svojo glavno skupščino v dneh od 10.—12. septembra 1924 v Beogradu. Kot

delegata slovenskih rač. uradnikov se udele-žita skupščine gg. rač. ravnatelj Kuker in rač. svetnik Pirc. Ob tej priliki se vrši tudi an-keta o spremembi uradniškega zakona ter uvrstitvene uredbe, ki je posebno krivično zadela ravno rač. uradništvo. Upamo, da bo do merodajni činitelji uvideli potrebo popra-viti te krivice.

— Rezervni častniki Dravske divizijske oblasti so 5. t. m. na svojem sestanku izvolili pripravljalni odbor, ki naj skuša doseči izpre-mebo pravil »Udruženja rezervnih oficirja v Belgradu«, in o tem poroča na prihodnjem sestanku. Odbor je sledeči: Dr. Janko Žirov-nik, dr. Ivan Pintar, Miroslav Benedik, Vladi-mir Janušič, Janko Jarc, dr. Željko Jeglič, Mi-loš Rybář in Vekoslav Riglar, ki bodo vsake-mu dali potrebna pojasnila.

— Rezervnim častnikom v vednost! Dne 5. septembra t. l. so imeli rezervni častniki, živeči na področju Dravske divizijske oblasti, sestanek pri Levu, da se porazgovore o sno-vanju organizacije rezervnih častnikov v Slo-veniji. Na tem sestanku se je ugotovilo sle-deče: V Belgradu ostoja »Udruženje rezervnih oficirja i ratnika«. Pravila tega »udruženja« so taka, da morejo biti redni člani le pripadniki bivše srbske vojske, vsi drugi rezervni offi-cirji pa le kot izredni člani. Na ta način mo-rejo biti slovenski rezervni oficirji razen do-brovoljcev le izredni člani, dasi imajo vsi enake dolžnosti napram domovini. G. Milan Plut hoče osnovati v Ljubljani pododbor tega »Udruženja« in sklepuje za prihodnji tork sestanek, čeprav so na sestanku pretekli pe-tek 5. 9. rezervni oficirji soglasno — razen odišlega g. Milana Pluta — sklenili, da iz-volijo pripravljalni odbor, ki naj zahteva od osrednjega »Udruženja« spremembo pravil v tem smislu, da bi mogli biti vsi rezervni offi-cirji, ki imajo svoj čin, redni člani. Ako bi pa belgrajsko »Udruženje« na noben način tega ne privolilo, se osnuje »Društvo rezerv-nih oficirjev Dravske divizijske oblasti« s sedežem v Ljubljani. Toliko v pojasnitev in vednost vsem rez. častnikom, ki niso bili pri-sotni na sestanku pretekli petek, dne 5. 9.

— Poročil se je g. Zvonimir Bratko-vič, učitelj iz Maribora, z gđno. Merico Smerdelj, učiteljico iz Ljubljane. Časti-tamo!

— Prošnja. Za hišno kapelo deškega za-vetišča sv. Jožefa v St. Vidu nad Ljubljano, kojega lastnik in vzdrževatelj je Škofijski dru-štvo za varstvo sirot v Ljubljani, se rabi har-monij. V ta namen se društvo priporoča do-brim srcem in je event. pripravljeno harmonij po primerni ceni odkupiti. Blagovoljne po-nudbe sprejema navedeno društvo v Ljubljani, Mestni trg 8, I. nadstr.

— Pokopali so 4. septembra v Škofji loki gosp. Luko Dagarina, bivšega župana občine Zminec. Prvikrat izvoljen l. 1897. kot prvi zminski župan, takrat se je namreč ob-čina odcepila od Škofjeloke, je županoval do leta 1917., ko je odstopil na pritisk glavar-stva, ker je premalo odločno rekviriral po-občini. Vzorno je vodil občinsko gospodar-stvo vseh 20 let. Posebno pozornost je obra-čal na dobra polta in mostove in zjokal se je, ko je zadnja grozna povodenj uničila toliko njegovega truda in dela. Pod njegovim vod-stvom je občina Zminec bila vedno prva pri volitvah za SLS. Vedno čez 90 odstotna ude-ležba volivcev in komaj par nasprotnikov med njimi. Svetila večna luč možu, ki je vedno dobrega srca skrbel za reveže in po-magal potrebnim.

— Razdelitev nagrad cestnim mojstrom za najboljše vzdrževane proge državnih cest v Sloveniji. Avtomobilski klub kr. SHS je svo-ječasno razpisal tri nagrade po 2000 Din, 1500 in 1000 za one državne cestne mojstre, ki z ozirom na promet in vzdrževalna sredstva za-upane jim cestne proge najboljše vzdržujejo. Te konkurence se je udeležilo 14 cestnih moj-

Ksaver Meško:

Pod Marijinim plaščem.

Svet tam zunaj je blaznel in divjal. Kraljem in cesarjem so bila njih kralje-stva in cesarstva premala in pretesna. Pre-slepljeni od pohlepa po moči in svetni veli-čini, so pozabili, da bo nekoč, prav kmalu morda, tudi njih dom tako neznanen in te-sen kakor dom zadnjega nemaniča in be-rača. Da bi si naropali še več sveta, so iz-trgali družinam može, mladeniče in otroke ter jih pošiljali v vojni metež. In svet je tonil v krvi... Bogatini so bili nezado-voljni s kupi zlata. Imeti so ga hoteli hri-be in gore. Pa so nahujskali narod na na-rod, soseda na soseda, brata na brata; ti se naj tepo in morijo, oni pa bodo sprav-ljali v žitnice in bogateli, kjer niso ne se-jali ne želi...

Tako tam zunaj v svetu, kjer se je bo-ril za cesarje in bogatine in je moril ljudi, ki jih nikoli v življenju videl ni in mu niso nikoli storili trohico hudega, ne ga razža-lili z najnedolžnejšo besedico, med drugi-mi milijoni sužnjev tudi drvar in oglar Jakob.

V siromašnem Jakobovem domu v gozdu pa je bilo tiho in mirno. Še preveč tiho in mirno. Kakor je pač tiho in mirno, kjer v bolezni, v bedi in pomanjkanju, v pozabljenosti in zapuščenosti izgoreva člo-veško srce, samotno in zapuščeno kakor

sveča, ki so jo pozabili ugasniti, ko so za-prli in zaklenili cerkev. Edina njena sreča in veličina je, da izgoreva v bližini božji.

Tako je izgorevala v samotni gozdni bajti Marija, mlada žena Jakobova.

Nežna in slabotna že poprej, so ji zad-nji težki časi povsem spodkopali telesne moči, izpili ji poslednje življenjske soke. Že nenadno slovo moža, ki je moral kar čez noč pod puško in zapustiti ženo in pet-letno hčerko Anico sami. Potem vedna skrb zanj, kje je, kako se mu godi, se li bo srečno vrnil. Skrb, ki je glodala na srcu noč in dan, je grizla korenine njenega življenja tem huje, odkar ni bilo več pisma od njega in so šle po deželi čudne govo-ric, pritajene, plašne in polne groze, da so bili uničeni v Galiciji celi slovenski pol-ki. Je li med njim tudi Jakob? Navrh po-manjkanje, ko sama ni mogla mnogo de-lati, ves prejšnji zaslužek možev, ki so od njega vendar mirno, dasi skromno živeli, pa je hipoma prenehal.

Dolgo ni marala leči, dolgo je kljubo-vala bolezni, iz strahu pred smrtjo, v upa-nju, da se mož vrne in ga še vidi. Še bolj iz ljubezni do otroka, iz skrbi za otroka. Saj se je tudi smrti bala samo iz ljubezni do hčerke.

Naposled se ni mogla skoro več držati pokonci, še manj je mogla delati. Močnejša je bila bolezen nego njena volja, njena ljubezen. In čuti, močnejša od njene lju-bezni bo tudi smrt!

Kak dan je prišla kaka dobra ženica iz vasi, da je kaj skuhala, kak dan tudi ne. Tedaj sta jedli z Anico suh kruh, če sta ga imeli. Ali pa se je toliko posilila, da je vstala in z veliko težavo skuhala kaj top-lega. Mnogo tako ni mogla, ker imeli nista...

Danes se čuti posebno slabotno. Le s težavo, šepetaje, v pretrganih stavkih od-govarja Anici, ki čeblja in vprašuje ve-nomer. Naposled ji pravi: »Anica, pojdi v gozd, naberi rož in jih deni na polico pod Mater božjo. Saj veš, kaj so rekli atek, ko so odhajali od oma: »Vsak dan, pomoli tu pred Marijo in rož ji natrgaj, pa te bo skri-lja pod svoj plašč in te varovala.«

»Pa pojdem, mama.«

»In pomoli: Češčena Marija...«

»Bom, mama.«

Brezskrbno je odskakljalo dekletce.

Bolnica zre za njo z bolestnim izrazom na izsušenem licu in vročičavih očeh. Ko deklica zapre duri za seboj, se zagleda skozi okno na smreko pred hišo in na precej veliko, staro sliko Matere božje v temnem okvirju, visečo ne visoko na deblu smreke; pod njo, nizko spodaj pri zemlji, je pritrjena lična deščica za rože. Jakob je kupil sliko nekoč na neki razprodaji za majhen denar. Kaže pa slika nebes in zem-lje Kraljico, kako široko razprostira svoj modri, z zlatimi zvezdami okrašeni plašč nad množico pred njo klečečih otrok, pa-

pežev, cesarjev in kraljev, menihov in re-dovnic, kmetov in beračev.

Bolnica vzdihne. Spominja se — po-časi, iztečka, kakor bi bilo to že zelo dav-no, v njeni mladosti nekje, in bi morala šele iskati poti in stez do teh spominov, izkopavati jih iz globokih prepadov srca — spominja se, kako sta z Jakobom klečala ob ločitvi pred to sliko in se priporočala v tistem bridkosti polnem trenutku mogoč-ni in najmočnejši Gospe; ona moža, naj ga varuje Devica mogočna v tujini; on pač njo in otroka, naj bi ju Devica čuvala in branila doma.

»Ne jokaj, Marija!« jo je tolažil, ko sta si zadnjič segla v roko, a tudi njemu se je tresel glas. Ne bosta sami! Pod Marijin plašč vaju skrijem, in Marija vaju bo va-rovala bolj skrbno in varno, nego bi mo-gel jaz.«

»Naj sprejme pod svoj plašč Devica mogočna tudi tebe! S svojim plaščem te naj ogrne!« mu je govorila jokaje.

Kje je zdaj? Ali ga Marija je ognila, varovala ga pred sovražnikom? Ali ga je morda v najhujši nevarnosti zagnila s svo-jim plaščem, naredila ga nevidnega, dvig-nila ga v nebeške višave, kakor je brala da se je dogodilo že večkrat? ... Kje je? Če je že tam gori? ... Če že čaka? ... Ču-ali ne kliče?

Čudno toplo in tesno obenem ji je po-stajalo pri srcu. Polasčala se je je nekaka omamica, nenadna slabost in sladkost ob-

strov iz cele Slovenije. Komisija za razdelitev teh nagrad, sestojeca iz gg. ing. J. Ditttricha in Rado Hribarja kot zastopnikov Gradbene direkcije za Slovenijo in g. vladnega svetnika dr. Rudolfa Andrejke kot šefa avtorreferata pri velikem županu ljubljanske oblasti se je prepricala o stanju cestnih prog in nato na svoji zaključni seji razdelila nagrade. Prvo nagrado v iznosu 2000 Din je komisija priznala cestnim mojstrom Okrožja gradbene sekcije v Kranju Ivanu Tavčarju, Francu Debevču in Filipu Faturju za vzdrževanje cestne proge od Kranja do Ljubelja in Podkorena. Komisija je pri tem uvaževala, da se navedene cestne proge v Kranjskem gradbenem okrožju vkljub veliki dolžini in priznajo največjem avtomobilskem prometu nahajajo v prav dobrem stanju, dočim pa so se cestne proge od Medvod do Kranja in naprej do Jezerskega napram stanju lanskega leta žalibog poslabšale. Nagrada se je izročila Okrožni gradbeni sekciji v Kranju, ki jih razdeli med nadzorstvo vršee tri cestne mojstre.

Drugo nagrado v iznosu Din 1.500.— je kot najvišjo nagrado posamezniku komisija priznala Matiji Kosu za vzdrževanje zagrebške (dolenjske) ceste od km 0—42 km, ker s primeroma skromnimi sredstvi zaupano mu progo navzile velikemu prometu in znatni dolžini najboljšo vzdržuje. Tretjo nagrado v iznosu Din 1000.— je komisija prisodila Maksu Rovšku za vzdrževanje Trojanske ceste od km 105 (Tepanje) do km 132 (Tezno pri Mariboru). Ta cestna proga se je vkljub številnim klancem in naraslem avtomobilskem prometu v zadnjih letih za dobe službovanja tega cestnega mojstra vidno izboljšala. Komisija je nadalje pohvalno omenila stanje sledečih od konkurentov nadzorovanih cestnih prog: Podravska drž. cesta (Dravograd—Maribor) cestni mojstri I. Gomilšek, M. Strah in E. Rektifik. Trojanska cesta od km 17 do km 47, cestna mojstra R. Seljak in M. Lukman. Karlovska cesta (Novomesto—Metlika) cestni mojster Rudolf Jenko. Končno je komisija sklenila predlagati avtomobilskemu klubu kraljevine SHS, sekciji Ljubljana, da v bodoče razpiše nagrade za dobro vzdrževanje ceste v Sloveniji v večjem številu, da bo mogoče upoštevati več zaslužnih cestnih mojstrov.

— Za pomoč poplavljenecem v Sori in Polhovem gradu je občina Moste pri Ljubljani darovala 2500 dinarjev.

— Dijastvu in staršem! Opozorjamo vas, da ima ljubljanska podružnica »Slov. dijaške zveze naslove gospodinje, ki so pripravljene sprejeti dijake oziroma dijakinje na stanovanje s hrano ali brez hrane. Informacije se dobe v Ljudskem domu, II. nadstropje vsak dan od 10. do 12. in od 17. do 18. ure. Istotam so na razpolago naslovi instruktorjev.

— Italijan Seneka pravi: »So ljudje, ki po zametajo z dnevom in v sredi včerajšnjega krokanja ne odprejo oči, dokler ni noč — ko začnejo zopet piti. In vendar so ti ljudje prepričani, da delajo pametno. Ko bi zahtevali eno številko našega lista brezplačno na ogled, bi kmalu uvideli usodno zmoto. — Upravišтво »Preroda« Ljubljana, Poljanski nasip 10.

— Pasji kontumae za okraj Ljubljana-okolica je ukinjen.

— Strugarjem. Na letošnjem sejmu je bilo v belokranjskem paviljonu veliko povpraševanje po »čuturah«. Naročili bi bilo za par tisoč komadov. Ker se čutare danes nikjer več ne izdelujejo, bi bilo zelo koristno, da se strugarji zanimajo za ta predmet. Vzorec čutar so strugarjem na razpolago v uradu za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22. Mogoče bi se zanimali ribniški strugarji za stvar in ni izključeno, da se lahko naredi prav dobra kupčija.

enem. Nekam mešale so se ji misli, kakor da že dremlje, sanja.

»Ali zavija Marija tudi mene v svoj plašč? In me tudi ponese v višave nebeške? ... A kaj bo z Anico? ... Kje je dete?«

Hotela je pogledati proti oknu. A po vsej sobi se je zibalo kakor rožnata tančica, ki jo nalahko, božaje valovi nežen piš. »Kaj se bojim, kaj se vznemirjam? ... Saj je tudi dete pod Marijinim plaščem ... na varnem ... Hvala ti, Devica milostljiva ...«

Sklenila je roke na prsih. »Češčena Marija ...«

—:—

Hladno je že postajalo zunaj, in mrak je začel prestiti svoje pepelnate in sajaste koprene od drevesa do drevesa, ko je prihitela v sobico Anica s šopki cvetic v rokalah.

»Mama, Marijo sem že ovenčala. Te rože sem pa prinesla vam, mama.«

Ni odgovora.

»Mama spi. Naj le spi, bolna je. In ne bom budila. Lačna pač sem. O saj je mama tudi.«

Stala je ob postelji, gledala blede spečo mamico.

»Tako, sem na vzglavje denem rožice, da jih mama takoj zagleda, kadar se zbudi, in se jih razveseli ... In še jaz naslonim glavo k njeni in zadremim, da ne bom čutila, kako sem lačna.«

Naslonila je mlado, od svežega zraka

— Tatvina ure. Preteklo nedeljo zvečer ob 8 uri je bila ukradena med postajama Lesce in Radovljica g. Cirilu Dobovišku, stavb. tehniku, srebrna tula ura z zlato verzič. Na zadnji strani pokrova je gravirau voznik s konjem. Svari se pred nakupom.

— Nov izum! Andrej Čufer, mizarški mojster na Jesenicah, je izumil in patentiral popolnoma novo posteljno okovje, katero ne potrebuje nobenega lesnega vijaka, je zelo pripravo in naglo pri okovanju in kljub temu jako močno in trpežno. Velika prednost je pa tudi ta, da pri tem kovanju ni prostora, kamor bi se skrival mrčes. Z izdelovanjem je A. Čufer že pričel in sicer v lastni tovarni na Plavžu pri Jesenicah. Dobiva se pri Zalta-Zilici, trgovina železnine, Ljubljana. Interesente opozorjamo na oglas v današnji Številki.

— Denarna kriza bo nehala, kakor hitro se bosta zopet razvila trgovina in promet. Naj se pripravijo že sedaj vsak na ta čas ter si pridobi znanja in spretnosti, brez katerih kljub višji šolski izobrazbi ni mogoče dobiti službe; strojepisje, stenografija in knjigovodstvo. Novi tečaj za strojepisje, slovensko in nemško stenografijo ter knjigovodstvo (posamezni pouk) začnejo na Ant. Rud. Legatovi šoli v Mariboru dne 1. oktobra in trajajo štiri mesece. Vpisovanja in pojasnila dnevno v trgovini s pisarniškimi stroji Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100.

Razstava. Ne pozabite si ogledati razstavo manufakturne veletrgovine »Oblačilnica« v palači Vzajemne posojilnice na Miklošičevi cesti št. 7. Prvovrstno blago, zmerne cene. Razstava je odprta 7. in 8. sept. od 8.—12. ure dop in od 2.—5. ure pop. Manufakturno blago se kupi najbolje pri »Oblačilnici«.

Opozorilo. Več tisoč parov čevljev (ostankov posameznih vzorcev) tovarnen »PEKO« se prodajajo do včetega 20. t. m. po znatno znižani ceni samo v trgovini Aleksandrova cesta št. 1, na kar se cenj. občinstvo vlnudno opozarja.

Novi tečaj za strojepisje, stenografijo in knjigovodstvo (posamezni pouk) začnejo na Ant. Rud. Legatovi šoli v Mariboru dne 1. oktobra in trajajo štiri mesece. Pojasnila in vpisovanja v trgovini s pisarniškimi stroji Ant. Rud. LEGAT, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. 5197

Dr. Havlička čaj za želodec in čiščenje, znano sredstvo proti težki prebavi, proizvaja edino le Mesina lekarna v Zagrebu, dobiva se pa po izvorni ceni v lekarni Leustek.

=====

Šolske knjige! Vse šolske potrebščine!

ima v bogati izbiri
»NOVA ZALOŽBA«
R. Z. Z. O. Z. — LJUBLJANA
Kongresni trg št. 19 — v nunski hiši.

Priporoča svojo bogato zalogo pisarniških potrebščin za urade in dom. — Prodaja knjige lastne in drugih založb, tudi inozemskih.

=====

Primorske novice.

p Težka nesreča. V škedenjskih plavžih se je zgodila 3. t. m. težka nesreča. 23 letni delavec Josip Oblak, stanujoč v Škedenju št. 409, je prišel pri delu med vagon in lokomotivo. Dobil je težke notranje in zunanje poškodbe. — Istega dne so pripeljali v tržaško

bolnico 2 letnega Josipa Daneva, stanujočega v Cedažu št. 178. Otrok je bil sam doma, se je skobacal na ognjišče in se pri tem obžgal z loncem kropa. Mali Danev je dobil hude opekline po životu in rokah.

p Tujski naval na Gorico. V Gorici se je prijavilo nenavadno veliko število tujcev, po večini Nemcev in Čehov. Ti letoviščarji pa imajo letos smolo, ker jih slabo vreme naravnost neusmiljeno preganja.

p Davčna mizerija v Gorici. Nedavno so započeli goriški pridobitni krogi veliko akcijo za odpis zaostalih davkov, kakor je to zamišljeno za vse po sovražniku prizadete pokrajine. Akeija pa ni imela uspeha, kajti goriškim trgovcem so bila kljub temu vročena plačilna povelja, v katerih se v izogib izvršbe zahteva plačilo že zapadlih obrovov. Vseled odpora trgovcev so se vršile v terek eksekucije v Raštelu, ki veljajo kot najbolj »revolucijonarne«. Istega dne se je odpeljala pod vodstvom odv. Caprare posebna deputacija v Rim, da omešča finančnega ministra. Ako se to ne zgodi, bo šla — kakor trdi »Edinost« — cela Gorica na — »kant«.

Štajerske novice.

š Volitno gibanje v Mariboru. Mariborski volivci se že pripravljajo na boj, ki se bo bil 21. septembra za večino na mestnem magistratu. Narodni blok kaže izredno agilnost, ne zaostajajo tudi socialisti. Nemci delajo nevidno. V graški »Tagespost« izražajo mariborski Nemci mnenje, da bo narodni blok dobil večino mandatov, Nemci približno 6 in socialisti 7 sedežev. Svojo listo so vložili tudi komunisti. Kakor vse kaže, bo podprl precejšen del s socialisti nezadovoljnih nemških delavcev s svojim iglasovi nemške pozicije. Te volitve so tembolj zanimive, ker se bodo pokazale nekoliko jasneje tudi narodnostne konture.

š Jubilej »I. Slovenskega športnega kluba Maribor«. Agilni slovenski klub praznuje danes, dne 7. in 8. t. m. petletnico svojega obstoja. Danes ob 11. uri se vrši manifestacijski obhod vseh športnih panog mesta Maribor po glavnih ulicah. Obhod je kar najoriginalnejše zamišljen in bo lepa manifestacija športne misli. Popoldan in ves ponedeljek se vršijo na športnem prostoru v Ljudskem vrtu velika tekmovanja v nogometu, Lawn-tennis turnir, lahkoatletični miting in ženski rokomet. V nogometnem turnirju se bosta poizkusila prvi dan »Grazer Athletik Klub« in zagrebška »Concordia«. Zmagovalec tekmuje drugega dne s »I. SSK Maribor« za dragoceni spominski pokal. V tennis-tekmovanjih si nasprotujejo športniki iz cele Slovenije, Zagreba in Grada. V lahkoatletičnem mitingu nastopata tudi znana atleta Koch in Perpar od SK Primorje (Ljubljana). V rokometni borbi se bosta borila dva prvorazredna danska teama. V ponedeljek predpoldan se še vrši stafetni tek skozi mesto s ciljem na Trgu svobode. Pokrovitelj jubilejne proslave je veliki župan gosp. dr. Vodopivec.

š Tatvina v magdalenski cerkvi v Mariboru. Doslej še neznan zlikovec je vdrl v noči od četrtka na petek v magdalensko cerkev. »Izposodil« si je altarne prte in v zakristiji mašne albe. Domneva se, da se je dal zvečer v cerkev zapreti, jutraj pa je pobegnil s plenom.

š Občni zbor. Tovarna ogledal in brušenega stekla »Kristale d. d.« v Mariboru ima v soboto, dne 27. septembra 1924 ob pol 18. uri v družbenih prostorih Koroščeva cesta svoj prvi občni zbor kot delniška družba. Delnice je položiti v svrhu udeležbe obnega zbora pri Zadr. Gosp. banki v Ljubljani ali pa pri njeni podružnici v Mariboru.

Pa se je poškopila z blagoslovljeno vodo in je šla.

Prišla je h gozdni koči in vstopila, ker vrata niso bila zaklenjena. Skozi mala okna je mesečina slabotno lila v izbico.

»Dobro večer, Marija.«

Nihče se ne zgane, nihče ne odzdravi.

»Marija, ali spiš?«

Vse tiho.

Magda pristopi, prime bolnico za roko. Začuti, kako jemrzla in težka.

»Mrtvalc«

Pretrse jo nenadna mrzla groza. Za korak odstopi, in ji je, da bi se obrnila in bi zbežala iz hiše smrti.

A že čez hip se osvesti in si oddahne. Prekriža se in si govori polglasno, samo da bi slišala kak glas v tej mrliški, težeči tišini.

»Kaj se plašim? V božjem imenu sem prišla sem. Sam Bog me je poslal, se mi zdi. Torej se mi ni treba bati.«

U nje pričela počasi, s kretnjami starega, utrujenega in preudarnega človeka pospravljati in gospodariti po sobi.

»Dekletce bo treba spraviti proč od rajne.«

Previdno in nežno je dvignila spečo dekle in jo ponesla na mali pograd ob peči, kjer je dekletce imelo svoje ležišče, kakor je vedela izza prejšnjih obiskov pri bolnici.

»Umiti in preobleči rajne ne morem sama. Bodemo jo jutri, ko dobim koga iz vasi ... A čó bi vsaj luč naredila.«

Ljubljanske novice.

lj Sprejem kardinala Cagliera in papeževga nuncija msgr. Pelegrinetti. Včeraj dopoldne ob pol 11. uri se je pripeljal iz Beograda v Ljubljano papežev nuncij msgr. Pelegrinetti. Na kolodvoru so ga pozdravili g. knezoškof dr. Jeglič, veliki župan Šporn, general, zastopniki naših organizacij in mnogobrojno občinstvo. — Popoldne ob pol 3. uri pa se je pripeljal iz Rima s posebnim vlakom kardinal Cagliero. K sprejemu visokega cerkvenega dostojanstvenika so se zbrali na kolodvoru: papežev nuncij msgr. Pelegrinetti, ljubljanski škof dr. Jeglič, veliki župan Šporn, okrajni glavar dr. Logar, general Živkovič, policijski ravnatelj dr. Grušin, zastopstvo ljubljanskega stolnega kapitlja, frančiškanov, lazaristov, jezuitov in salezijancev, predsedstvo Orlovske zveze, Prosvetne zveze in številni zastopniki ljubljanskih prosvetnih in marijanskih organizacij z zastavami (12). Pred kolodvorom se je zbrala nepregledna množica ljudstva. Ko je privozil vlak na kolodvor, je zaigrala vojaška godba. Ko je kardinal Cagliero viharno pozdravljen izstopil, ga je v imenu pripravljalega odbora za Marijanski kongres pozdravil predsednik kanonik dr. Alojzij Merhar. Kardinal se je v toplih besedah zahvalil za lep sprejem in izjavil, da prinaša blagoslov sv. očeta papeža Pija XI., ki iskreno ljubi slovenski narod, marijansko kongresu, posvečenju cerkve Marije Pomolnice na Rakovniku in celemu slovenskemu narodu. Kardinal Cagliero, izredno ljubeznjiv in kljub svoji visoki starosti živahen kakor mladenič, je na vse napravil velik vtis. Pogovarjajoč se z vsemi in šaleč se, je pridobil srca vseh, ki so bili v njegovi bližini. Po poti v mesto je bil povsod prisrčno pozdravljen.

lj Marijanski kongres se je pričel včeraj ob šestih zvečer v docela napolnjeni stolni cerkvi. Papežev zastopnik nuncij H. Pelegrinetti je zapel »Veni sancte Spiritus« (Pridi sv. Duh) in opravil molitev za blagoslov božji. Nato je ljubljanski vladika dr. A. B. Jeglič v imenu Marijinem pozdravil navzoče častilce nebeske Matere ter v ognjevitih besedah kratko opisal veličino, čast in mogočnost Marijino, ki je posredovala milosti pri Bogu. Končno je podelil papežev nuncij z Najsvejšim sv. blagoslov.

lj Proslava rojstnega dne prestolonaslednikov. Na predvečer rojstnega dne so grmeli strelji z ljubljanskega gradu in naznaili prihodnji slavnostni dan. Včeraj dopoldne so se vršile v cerkvah raznih veroizpovedi v Ljubljani obredne službe božje. V stolnici je opravil sveto opravilo knezoškof dr. Jeglič ob obilni asistenci. Svetemu opravilu so prisostvovali kot zastopnik vlade veliki župan g. Šporn z zastopniki vseh ljubljanskih državnih uradov, diplomatski zastopniki, poveljnik dravske divizijske oblasti general Stojanovič z oficirskim zborom, vladni komisar dr. Perič in velika množica občinstva. Po končanem svetem opravilu je na Vodnikovem trgu defilirala pred divizijskim poveljnikom vsa ljubljanska posadka. Vojski so bili dobro opravljeni, v novih uniformah, kar je napravilo na številne gledalce jako ugoden vtis. Po defiliranju se je vršil predpisani cerkveni obred v pravoslavni kapeli v bivši belgijski vojašnici, ki ga je opravil prota Jančević v navzočnosti zastopnika vlade g. Šporna in mnogih civilnih in vojaških dostojanstvenikov. Vojski so dobili pri obodu priboljšek. Vojaška godba je privedila popoldne ob najlepšem vremenu promena koncert v Zvezdi, zvečer pa mirozov, ki se ga je udeležilo številno občinstvo.

Poiskala je malo svetiljko, podržala jo proti oknu, potresla jo v lunini luči.

»Prazna je ... Če bi bila kje kaka sveča ... Pa je tudi ne bo ... Pa ti naj sveti večna luč, Marija! In luna in zvezde nebeške ti bodo svetile na poti v nebesa. In moja slaba molitev ... Češčena Marija ... A vsaj že žegnanček pripravim. Če je kaj žegnane vode v njem.«

Stopala je k durim, kjer je visel precej velik glinast žegnanček, ter je pomočila prst vanj.

»Da, žegnano vodo imajo ... Denem ga kar na vzglavje postelje. A še brinjevo vejico bo treba prinesiti.«

Počasi je šla iz koče. Zunaj se je ozrla na nebo in je kar obstala ... Se vse krasneje nego poprej zvečer je spostirala nebes Kraljica svoj modri kraljevski plašč čez svet. In zlati biseri na njem, očesca angelov, so blestela v čudovitem žaru, kakor bi sevali na bedno zemljo in na usmiljeno starko ves blagoslov božji, vso krasoto in vso radost nebeško.

Suhi, ostri obraz starkin se je ves spremenil, pomladil. Kakor tih, srečen smehljaj je zatrepetal čezenj.

»Kaj sem se poprej tako prestrašila, ko pa sem tudi tukaj pod plaščem Marijinim!«

Sklenila je roke k molitvi.

»Tam gori pri Mariji si zdaj tudi ti, Marija. Zdaj ti ni hudega. Ne jokaš, ne skrbiš, ne trpiš več ... Prosi za nas, da pridemo tudi mi srečno k naši Kraljici in Materi Mariji ...«

Lj Vstopnice za Marijin oratorij, ki bo drevo ob 8. uri pela pri njem »Ljubljana« same značilne Marijine pesmi, se dobivajo danes dopoldne v Unionovi trafiki, popoldne in zvečer pa pri cerkvenem vходу.

Lj Sprememba v upravi Mestne hranilnice. Včeraj je veliki župan odstavil dosedanjega gerenta Mestne hranilnice ljubljanske g. Roberta Kollmana ter imenoval kot gerenta člana bivšega ravateljstva Mestne hranilnice. Tozadeven odlok oddelka ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani se glasi: Analogno k spremembi gerenta mestne občine ljubljanske razrešuje po nalogu g. velikega župana ljubljanske oblasti podpisani oddelek g. Roberta Kollmana, veletrgovca v Ljubljani kot gerenta Mestne hranilnice ljubljanske z dnem, ko preda svoje posle novo imenovanemu gerentu. Obenem se imenuje kot gerenti Mestne hranilnice ljubljanske bivši člani ravateljstva in sicer gg.: ing. Anton Stebi, Alojzij Vrtovec, dr. Celestin Jelenec, dr. Ivan Stanovnik in Albin Zajec, ki sklepajo v sejah z večino glasov. Sejam predseduje bivši predsednik ing. Anton Stebi. O predaji poslov, ki se ima izvršiti v navzočnosti gerenta, vladnega komisarja in novih gerentov, je napraviti zapisnik, katerega poverjen prepis je predložiti podpisanimu nadzornemu oblastvu hranilnice. — »Slovenski Narod« je radi tega silno hud. Najbrže je mislil, da bi bilo boljše, če bi ostala Mestna hranilnica še nadalje pod liberalnim gerentstvom.

Lj Umrl je včeraj predpoldne po mučni bolezni ravnatelj konfekcijske tovarne »Odelo« v Ljubljani Peter Krže, zvest somišljenik SLS in vzoren uradnik. Zapuščila soprogo in dva mala otroka. Pogreb se vrši danes ob 6. uri zvečer. Preostalim naše sožalje!

Lj Pojasnilo. Da se preprečijo zamenjave, objavlja podpisana Mestna hranilnica ljubljanska, da novo ustanovljena »Ljubljanska posojilnica«, zadruga z o. z., poslujoča na Mestnem trgu, ni niti filijalka Mestne hranilnice ljubljanske ter ni sicer v nikakršni drugi zvezi s njo. — Mestna hranilnica ljubljanska.

Lj Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani je nakazala velikemu županu ljubljanske oblasti nakazala velikemu županu ljubljanske oblasti zadnji grozni vodni katastrofi v Polhovem gradu, Črnem vrhu, Ločnici in Hrasnici velikodušno podporo 15.000 Din.

I. Marijanski kongres

od 6. do 8. septembra t. l.

Akademija ob sklepu Marijinega kongresa, 8. septembra, bo v veliki dvorani hotela »Union«, ker je ni bilo možno prirediti na prostem (na Rakovniku). Začetek bo ob osmih zvečer.

Spored:

1. G. F. Händel: Zbor iz oratorija »Juda Makabejec«.
2. St. Premrl: Do Marije.
3. A. Foerster: Kraljica angelov.
4. P. H. Sattner: Brezmadežna.
5. Pozdravi: V imenu Pripravljalnega odbora dr. A. Merhar, Sal. drube dr. Iv. Waland, pravosl. cerkve dr. D. Janković.
6. P. H. Sattner: Pozdravljena!
7. A. Foerster: Mati vedne pomoči. — Poje operna pevka ga. Pavla Lovšetova.
8. Silvin Sardenko: Spev Slovencev.
9. A. Nedved: Ave Maria. Poje operni pevec G. A. Betetto.
10. E. Hochreiter: Sveto ime »Marija«.
11. Poklonitev mladine »Materi Mariji«.
- (Osmero nastopov.)
12. St. Premrl: Marija, ohrani dom in rod!

Sporedne točke: 1, 6, 10, 12 godba dravske divizije pod vodstvom kapelnika g. dr. I. Čerina, ki je pesmi instrumental. — 2, 3, 4 pevski zbor, vodi g. Anton Lavrič. 7, 9 spremilja na harmoniju g. Heribert Svetel. — »Poklonitev Materi Mariji« je izšla kot spominska pesnitev ob kongresu. Sklep ob 9. zvečer.

Za obiskovalce »Akademije« so se tiskali posebni »Sporedi«, katerih naj se poslužijo vsi udeleženci »Akademije«, da se prepreči naval. Sporedi se dobe danes in jutri v trafiki Unionovi, zvečer pa pred vhomom, ako ne bodo prej pošli.

Spominske podobice »Mater vedne pomoči« se bodo prodajale po dogovoru z gg. župniki in cerkv. predstojniki pri cerkvenih vhomih ter pri zborovanjih po 50 p, oziroma (večbarvne) po 1 Din komad. Podobice imajo na drugi strani natisnjeno posvetilno molitev nebeski Materi.

»Materi Mariji« je naslov mali brošurici, ki je izšla vprav za slavnost Marijinega kongresa izpod peresa našega pesnika Silvina Sardenka. Lepo opremljena knjižica s še lepšo vsebino se prodaja po 5 Din izvod. Vsebinsko slišali tudi udeleženci Akademije pod točko 11. Pesniški umotvori imajo naslednje naslove: Mati božja, Brezmadežna, Devica, Posoda vse svetosti, Naša Mati, Vnebovzeta, Po Njej vse milosti.

K Marijinemu oratoriju, ki bo danes zvečer v stolni cerkvi, pomolimo, da je kot zadnja točka v sporedu postavljen Foersterjev »Tantum ergo«; vsled tega je primerno, da se podeli na slovesen način tudi blagoslov z Najsvetejšim.

V sprevodu s kipom Marije Pomočnice bosta tudi domači škof dr. Anton B. Jeglič in papežev nuncij, ki bo slavnostni sprevod vo-

lj V higijenski razstavi se kaže od nedelje 7. t. m. do sobote 13. t. m. dnevno ob 16. uri zdravstveni film »Kako ostanem zdrav?« Vstop prost.

Lj Pasji kontumac odpravljen. Ker se od zadnjega slučaja pasje stekline v Ljubljani potekli že 3 (trije) meseci, se na podlagi §§. 41 in 42 zak. z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177 pasji kontumac za mesto Ljubljano preklicuje in odredbe tukajšnjega razglašja z dne 10. februarja 1924, št. 3701-XXII. razveljavljajo.

Lj Umrl so v Ljubljani: S. Agneta Bertranda Čretnik, usmiljenka, 56 let. — Amalija Kranjc, služkinja, 17 let. — Josip Sušnik, zasebni uradnik, 72 let. — Ivan Terteč, sprevednik, 52 let.

Lj Kopališče v hotelu »Slon« ostane od 7. do inkluze 12. t. m. zaprto.

Lj Razstava naše manufakturne trgovine. V pondeljek dne 8. t. m. priredi »Oblačilnica« v svojih prostorih na Miklošičevi cesti razstavo raznega manufakturnega blaga. S tem bo dana prilika številnim gostom z dežele, da si ogledajo bogato izbero raznega manufakturnega blaga našega zadrugnega podjetja.

Lj Ljubljanski trg. Kakor navadno pred dvojnimi prazniki je bil tudi včeraj ljubljanski trg jako dobro obiskan od prodajalcev in od kupcev. Raznovrstne zelenjave je bilo v izobilju, cene pa zaradi živahnega povpraševanja niso prav nič popustile. Posebno veliko so prinesle okoličanke na trg peru'nine, jajc in sadja, zlasti jabolk. Razmeroma malo pa je bilo gob. Italijanskega blaga je bilo malo, ampak je prevladovalo večinoma domače blago. Tudi na mesnem trgu je bila kupčija prav živahna, ker so se gostilničarji z ozirom na dotok tujcev, ki ga je pričakovati vsled marijanskega kongresa, za te dni bogato založili.

Lj Ukraden kolo. V petek dne 5. t. m. je bilo ukraden kolo v Florjanski ul. 15/I. Kolo je znamke »Puch Styria« št. 32893. — Kdor bi zapazil ukraden kolo, je naprošen, da to takoj naznani najbližji policijski stražnici ali pa orožniški postaji.

Lj Policijske ovadbe. Včeraj je bilo prijavljeno: 4 tatvine, 3 slučaji kaljenja nočnega mira, 1 zaradi prekrščenja cestnopolijskega reda, 1 zaradi poškodbe tuje lastnine, 1 zaradi telesne poškodbe.

dil. V asistenci bo stolni kapitelj, mestni župnik, zastopniki redov in druga duhovščina.

Pevci pevke! Skupno pevsko vajo za petje pred posvetitvijo in po njej bo danes ob pol 3 popoldne v Križankah vhod skozi dvorišče. Pozivamo vse, da pridejo k vaji. Kdor pa bi ne mogel k vaji, pa naj se nam pridruži v pondeljek pred Križevniško cerkvijo pred vhomom na dvorišče.

Predavanje o Mariji v umetnosti s skiptičnimi slikami v nedeljo ob sedmih zvečer v Ljudskem domu b. trajalo samo tri četrt ure in bo gotovo končano pred osmo uro.

II. Vnanja Marijina kongregacija (gospodičen) pri Uršulinkah vlnudno vabi vse članice na sestanek danes ob 2. uri popoldne na običajnem mestu, in sicer radi udeležbe spreveda na Rakovnik. — Prednica.

Javna manifestacija vere bo spreved marijanski jutri popoldne na Rakovnik. Krščanski mošje in fantje, nositelji javnega življenja, ste predvsem poklicani pokazati svojo barvo! Moški vseh slojev ljubljane, okolice in cele dežele pokažite častno in pogumno svojo barvo z udeležbo pri celem kongresu in posebej še pri sprevodu! Strah pred ljudmi mora v ropotarnico!

Nočno češčenje in polnočna pridiga. Nočjo ponoči bosta odprti frančiškanska in uršulinska cerkev; v obeh bo celo noč izpostavljeno Najsvetejše in se bo molilo. Priporočila se tudi petje Marijinih in evharističnih pesmi. Ob 11. zvečer bo v frančiškanski cerkvi, v uršulinski pa, če bo dovolj poslušalcev, ob 12. pridiga, ki bo tolmačila namene tega češčenja.

Člani Slov. kat. akad. starešinstva se vabijo, da se ob Marijanskem kongresu korporativno udeležijo skupnega sv. obhajila v nedeljo ob pol 8. uri v Križankah kakor tudi slovesnega obhoda v pondeljek ob 2. uri pop. Zbirališče nasproti realki. — Predsednik.

Člani Slov. kat. akad. starešinstva se prosijo, da se slovesnega spreveda v pondeljek popoldan korporativno udeležijo. Zbirališče ob 2. uri nasproti realke. — Predsednik.

Križanska moška in mladeniška Marijina družba ima na Marijin praznik skupno sv. obhajilo v družbeni cerkvi v Križankah po jutranji slovesni sv. maši. Popoldne ob 2. uri se družba udeležijo slovesnega obhoda. Druženiki se zbirajo ob pol 2. uri pri zastavi pred križansko cerkvijo.

Moška ženska kongregacija pri sv. Jožefu se pri slavnostnem obhodu na praznik Marijinega rojstva pridruži Križanski moški in mladeniški Marijini družbi. Zbirališče pri Križanski cerkvi.

Sentepetersko prosvetno društvo vabi članice, da se v čim večjem številu udeležijo procesije ob priliki Marijanskega kongresa na praznik 8. t. m. Zberemo se ob 13. pred farno cerkvijo, odkoder odidemo z drugimi

farani vred na zbirališče v Vegovi ulici. — Predsednik.

Sestanek voditeljev Mar. družb v torek ob 9. v Rokodelskem domu. Duhovniki, ki v nedeljo in na praznik ne morejo z doma, so lahko deležni kongresa še v torek. Pridite, da pospravimo sagove kongresa!

Donešek k češčenju Marije Pomočnice med Slovenci.

O priliki I. Marijanskega kongresa v Ljubljani bo gotovo največja stvar prizor posvečenje ljudstva Mariji na trgu pred križansko cerkvijo.

Več kot opravičeno je, da se ta slovesni akt izvrši na zgodovinskih tleh, kjer se je najprej v našem mestu častila božja Mati.

Ko so bili od oglejskih patrijarhov marijanski križarji poklicani v Ljubljano in so sprejeli posest tempelskih križarjev, je že stala tamkaj cerkev in komenda Mater božje. Kip Marijin, ki je danes v zid krakovske kapelice v Trnovem, je stal na glavnem oltarju tedanje cerkve. Zanesljiva zgodovinska sporočila nam vedo povedati, s kakim zaupanjem so Ljubljančanje častili Marijo na tam kraju. Šele po preteku 400 let je bila l. 1660 na mesto prvotnega kipa Marijinega na glavni oltar postavljena na les slikana ljubka podoba Marije z Detetom Jezusom v naročju, h kateri se ljudstvo ni zatekalo z nič manjšim zaupanjem kakor k prejšnji.

Prvotno še od tempelskih križarjev pozidano cerkev iz 12. stoletja je zob časa tako razgledal, da je bilo po letu 1700 treba misliti na drugo. To delo je prevzel velik stavelec Marijin Gvidon grof Staremburg, ki je bil v oni dobi komtur ljubljanske križanske komende.

Rojen v Štajerskem Gradcu se je kot 27 letni častnik pod poveljstvom svojega strica Ridigerja Staremburga udeležil bitve Dunaja pred Turki leta 1683. S čudovito neustrašenostjo je pri obleganju mesta preprečil katastrofo, ko je rešil smodnišnico pri skotih pred eksplozijo. Dobro je ostalo mlademu junaku v spominu, da je bilo srce srednje Evrope rešeno pred Turki pod zastavo Marijino. Zato je stopil tri leta pozneje v red marijanskih viteзов ter je bil kot tak leta 1700 izvoljen za komturja ljubljanske komende, kateri je načeljeval 18 let. Sicer ni bival ves čas v Ljubljani, kajti redovne obljube so ga vezale, da se je udeleževal vojska s Turki po Ogrskem in po Balkanu. Nazadnje je poveljeval kot feldmaršal v španski nasledstveni vojski. In ravno na povratku iz Španskega, ko se mu je bivanje v mirni Ljubljani zelo priljubilo, je dal staro cerkev leta 1714 podreti in na svoje stroške sezidati novo. Iz Benetk je poklical v to svrhu večjega italijanskega mojstra Domenico de Rossi. Cerkev je dal posvetiti Mariji Pomočnici. Tri oltarne slike je dobil v dar od treh takrat živčih cesaric. Motiv za sliko Marije Pomočnice v glavnem oltarju je gotovo prinesel iz Španskega, kjer so že izza saracenskih vojska častili Marijo kot Pomočnico krščanstva po koncepciji Rothmayerjeve slike.

Staremburg ni umrl pri Mariji Pomočnici v Ljubljani. Izvoljen deželni komturjem se je moral preseliti na Dunaj leta 1718. Živel je še dokaj let, vsled mnogih v vojskah dobljenih ran je na stara leta veliko trpel, toda vse pronašal z viteškim pogumom. Mnogo let je nosil v telesu konec odlomljene turške pušice. Na stara leta jo je velil iztrgati iz telesa ter jo je kot marijanski vitez poslal v dar Mariji v Marijino Celje.

Tudi sedanja od Staremburga sezidana križanska cerkev hrani kot veliko dragocenost še vedno sliko Marije Pomočnice iz prejšnje stare cerkve.

Prav pred to sliko je molil tudi papež Pij VI., ko je na potu skozi Ljubljano prenočeval v križanski komendi. Kronist je ta dogodek izrazil iz besedami:

Plus VI. Pontifex Maximus
In hac Incliti ordinis Tentonici
Ecclesie, Auxiliatrice Thaumaturga
Devote salutata, auditio sacro
Evictis assistantium lacrimis
Die 17. Martii 1782 valedixit.

To sliko Marije Pomočnice bo videti pri posvetitvi ljudstva na trgu nad oltarjem, na katerem bo stal kip rakovniške kronane Marije.

Učak.

Jože Pogačnik;

Davorija Marijinih mladcev.

V žalostni duši hrepenenje Marija devotka nam rožice stelje. In zvezda skoz burij pogoltnih tuljenj. — Marija v večerne pristane nas pelje.

Zdrava, Marija Vodnica!

Danes težko je brodirati skoz svet: Od vzhoda, zapada, od severa, juga od zemlje poslednje z vetrovi na črnih oblakih k nam seli se tuga, tuga in v srca vsesavajo črni se dnovi...

Danes je težko brodirati skoz svet!

O, v sleherni duši pretresa in ruši se stavba vekov. Ko zvezde ponoči se vtrinjajo z našega neba stoletij sadovi, vesoljni potres razrval nam je srčno zemljo. —

Kdo gleda še danes v nebo? Kdo zvezde še šteje?

Vendár če zatonejo zvezde poslednje nad nami,

nam zvezda Marija še sveti in dokler ta luč nam žari nad glavami pred terno in žalostjo še smo oti.

Pozdrav Ti, o zvezda Marija! Glej!

S trdimi — neomahljivimi vedno — koraki po cesti prebeli Marije mogočni vojski pojoč davorije Devici — gremo na bojno polje.

Pred nami v drhtečem poldnevu rudeče bandero plamti in na njem, o Marija, Tvoj biserni prestol stoji.

Glej: Vsi za njim gremo, priklonjeni rahlo naprej, vsi gledamo Tebi na ustna čakaje na Tvoje povelje,

vsil smo ene želje: O Mati, o zapovej! Ker nam bije srce po Tvojega srca utripu, Marija. Mi hočemo svet ves zazibati spet v ritem Tvojega srca, Marija!

Zdrava, Vodnica Marija!

In včas, ko rani nas kdaj bojno polje, v ...as prošnje se vzdignejo k Tebi, Marija —

in vselej postane nam bolje, ko v Tvoje dlan se izjočemo Ti, o Marija!

Morja hrumijo. Kot črni mehovi oblaki razsipajo noč in temo čez zemljo. Človeku razjedel vso moč je obup... Kako je krmarju težko, težko! A mirno reže reže valove naš čoln, petja Marijinih pesmi in cvetja je majniških šmarnic ves poln,

mirno plava skoz temne nalive v večerni pristan — — Čez morsko pobočje mi s Tabo, Marija, se peljemo v božje naročje — —

Kako je z Marijo krmarju lahko, lahko!

Marija, nas, Tvojih brodarjev, vodnica, do vdanosti duše razvneji, Ti v svoje nedolžno naročje nas vzemi in daj, da nikdar ne zgrešimo več Tvojega klica,

o Roža Marija!

In tam, kjer z večnostjo čas se zamenja, naj Tvoja se zarja večerna sklanja nad bojem življenja! Naj lahno buti naš čoln ob sveto obalo — Marija!

Tedaj odpočijemo se — v domačiji — utrujeni borci za ogenj Gospodov, ob Tvojih nogah. In tam nadaljujemo Tebi zahvalo

o Roža vseh rož, o Marija!

Kakor rejence ne more živeti brez rediteljice, tako tudi ti ne moreš brez naše Gospe. (Sv. Bonaventura.)

Kaj bo iz nas, če nas Ti zapustiš, o Ti življenje kristjanov! (Sv. German.)

Kdor prosi brez Nje, hoče poleteti brez peruti. (Sv. Antonin.)

Vsi človeški jeziki niso zmožni, poveljati Mater božjo po njenih zaslugah, tudi če bi se vsi človeški udje spremenili v jezike. (Sv. Avgustin.)

Majhna je ljubezen onih, ki komaj mislijo na to, da bi o njej govorili in v drugih budili ljubezen do Marije. (Sv. Alfonz.)

Pospeševanje Marijinega češčenja je za nas in za ljudstvo velike važnosti. (Sv. Alfonz.)

V nedeljo, dne 14. sept. vsi na Dobrovo na orlovsko prireditev

Specielno za gospode DUHOVNIKE nudi črne

dežne in Hubertus-plašče

ter PELERINE samo iz prvovrstnega in nepremočljivega blaga konfekcijska in modna TRGOVINA

Fran Lukić, Pred škofijo 19.

Prosveta.

Dr. Joža Glonar:

Današnji ruski slikarji.

V avgustovi številki »Književne republike«, ki jo izdaja znani Miroslav Krleža, in ki je v hrvaškem prevodu prinesla tudi daljši odlomek iz Cankarjevega članka »Slovenski narod in slovenska kultura«, je napisal A. Cesarec po povratku iz daljšega študijskega potovanja po današnji Rusiji, daljši članek (347—361) o današnjem ruskem slikarstvu.

Na moskovski reprezentativni razstavi v »Institutu za proučevanje umetnosti« ali »Muzeju umetniške kulture«, kakor ga tudi imenujejo, ni bilo razstavljenih, vose, s čemer se je ruska umetnost predstavila pred Evropo, ampak samo zadnja partija, ki so jo kot dopolnilo prejšnje razstave v Berlinu namerali poslati iz Pariza. Srečajo je baš oni čas ta institut, oziroma njegov pod vodstvom profesorja Grigorjeva stoječ seminar za psihologijo jezika in umetniškega ustvarjanja, razpisal anketo o psihofizioloških pogojih umetniškega in znanstvenega ustvarjanja. V ta namen so bili izdelali v seminarju prašalno polo s 63 prašanji, ki so jo razposlali vsem ruskim umetnikom in učenjakom; prašanja so se tikala celo najintimnejših stvari njihovega življenja; obojim je bila obljubljena diskretnost, da bi lahko s vsjo potrebno iskrenostjo odgovorili na prašanja.

Cesarec pravi, da ne ve, kaj so na ta prašanja odgovorili ruski umetniki, zastopani na tej reprezentativni razstavi. Toda če naj sodi od teh del na ljudi, je po njegovem glede njih psihologije treba vprašati samo eno: v koliko je različna njihova psihologija in vsled tega tudi njihova umetnost, od psihologije, iz katere je potekla tako zelo kot dekadentska umetnost razkričana ekspresionistična itd. umetnost, ki je s svoje strani zopet produkt dekadentskega družabnega sistema v Evropi?

Cesarec je še pred to razstavo dvakrat poslušal modrovanja mladega slikarja Nikitina o »projekteatru« in opazoval dela Kandinskega, Jakubova, Kuznecova, Kuprina, Šternberga in Altmanna. Po njegovem je to še stara plejada »predrevolucionarnih ekspresionistov« z doslej še nepremaganimi ostanki impresionizma pri enih in z že vidnimi vplivi kubizma pri drugih; najmarkantnejši med njimi je obenem njih teoretik Kandinski. V njegovem delu je naturalizem, ki je v impresionizmu še krepak, že popolnoma izginil; forme so oduhovljene in so se spremenile v neke vrste muzikalizirane abstrakcije, kar Kandinski v svoji knjigi »O duševnosti in umetnosti« sam poudarja. Ta umetnost je abstraktna, osnovana na duševnem »principu notranje nujnosti«. To umetnost primerja Cesarec otroški igrački, kaledoskopu, in ji očita, da nas, dasi nas hoče v nejasnosti sveta pomiriti, še bolj vznemirja s tem, da nam ta svet kaže še bolj nejasen. Kaj nam pomenja ona umetniška volja, ki nas namesto pred rešitve in pojasnila stavi pred uganke?

To nalogo stavi Kandinski umetnosti sam s svojo zahtevo, da »umetnik mora nekaj povedati, ker obvladovanje forme ni njegova naloga, ampak prilagoditev te forme vsebin«. Isto nalogo stavi tudi eden najbolj ekstremnih pristašev Kandinskega, »suprematist« Maljevič. V resnici pa je pri obeh vsebina slike tako zmedena in zamotana po neformi, da namesto forme in vsebine vidimo samo forme; tukaj je umetnost ostala v nasprotju z umetnikovo voljo, cilj je zgrešen. Vse to izhaja iz principa moderne umetnosti, ki ne mara več biti odsev zunanega sveta, ampak izraz umetnikove volje. Ta subjektivizem, ki je značilen za vso moderno umetnost, ima svoje globlje korenine v družabni atmosferi, iz katere je porjaval in ki se v zadnjih kapitalističnih decenijah vedno bolj globlje v smeri vedno večjega razpada kolektivnega čutenja in vedno bolj poudarjanega individualizma. Tako je umetnost Kandinskega in enakih zgrešena in zagonebna, razlog za to pa tiči v njenem absolutnem subjektivizmu, ki jo vodi do preveč solipsistično koncipiranih formalističnih abstrakcij.

Toda vsa ta abstrakcija je še v mnogih slučajih velika konkretnost v primeri z ono abstraktnostjo, ki se je pojavila v umetnosti na sovjetski reprezentativni razstavi. Ob tej priliki se je mnogo razlagalo, debatiralo in umetniki so podajali razne svoje deklaracije, ki so bile obešene kot razlage pod različnimi slikami. Tako se »Deklaracija Klimenta Red'ka o elektroorganizmu« začne n. pr. tako: »Umetnost danes smatra, da je bistvo sveta v substanciji, iz katere se rodita potenca in energija raznovidnih oblik. Višja forma materije je luč. Umetnosti so danes lastnosti naturalizma, futurizma in konstruktivizma preveč abstraktna; ona pojasnjuje: jaz ustvarjam iz zraka, vode, vetra, dinamita — vse to so elementi arhitektonike elektroorganizma. Itd. itd. itd.« Abstraktno, zmedeno, konfuzno!

Cesarec odkrito priznava, da se ne more rešiti vtiša, da se za vsem tem bogastvom in smelostjo skriva prav za prav samo veliko siromaštvo. Pri teh Rusih je umetniška invencija našla nekak obrazec, ki ga v raznih variantah stalno ponavlja, neko število, vse-

kakor ne veliko, ki se stalno permutira. Dve leti je, kar je zadnjič videl to umetnost, pa so mu v spominu samo nekeke pisane pege, o katerih bi ne vedel povedati, kaj so. Kataloga na tej izložbi ni bilo, bil bi pa tudi popolnoma depasiran, kajti čemu bi se naj pod kakšno sliko postavila kaka vsebinska etiketa, ko bi za njo etiketa z ravno nasprotno vsebino ravno tako veljala. Vsebinska sama je iz teh slik navadno pregnana, to so samo še optično ekscentrične, geometrične ultraabstraktne analitične forme, v katerih je kubizem Picassoja in ekspresionizem Kandinskega pritrjen do ekstrema.

Šest umetniških skupin je bilo tukaj reprezentiranih, in sicer ekspresionisti, kubisti, imaginisti, futuristi, suprematisti in konstruktivisti. Gončarova, Ševčenko, Larjonov, Popova, Udalcova, Rozanova, Kljun, Drevin, Maljevič, Rodčenko, Tatlin. Med njima sta brez dvoma najbolj značilna izraza polarnosti te borbe suprematist Maljevič in konstruktivist Tatlin. Suprematizem velja kot »suprema lex«, da je svet, torej priroda, torej tudi umetnost brezpredmetna. Kaj je stvar, se namreč ne ve; svet se mora vzeti kot brezpredmeten absolutum, suprematizem pa kot absoluten priroden pojav. Zato je slikarstvo ravno tako način in sredstvo spoznavanja in lahko ravno tako odkrije kaj dozdaj neznanega, kakor znanost in filozofija. Konstruktivist Tatlin pa je suprematizem Maljeviča najhuša reakcija pod zastavo revolucije. Konstruktivizem poudarja v duhu objektivističnega marksizma realnost stvari, objektivnost, konkretno stvar kot glavno umetniško sredstvo in cilj. Ta umetnost ne namerava življenja krasiti, ampak ga graditi, organizirati. V tehniki grede tako daleč, da jim barva ni več material, ampak da hočejo imeti pristen material, za kar v prvi vrsti smatrajo pločvino, kožo, les in steklo. Slike Tatlina so podobne večkrat naravnost kupu smeti iz zaprašenega kota kakšnega starinarja. Zanimivo bi bilo izvedeti, kako daleč je uspel s svojim projektom Lessnerjeve tvornice, ki jo je nameraval postaviti v Petrogradu.

Fr. Stelô:

Razstava češke moderne umetnosti.

(Dalje.)

Češka razstava pa je poučna še z ene druge strani: Ako pazno premostrimo razvoj v posameznih panogah, ki so na nji zastopane in njih poslednje stanje, se prepričamo, da vlada v vseh isti zakon, da vse ustvarjanje, naj se javlja v ti ali oni obliki, v principu vodi ista volja, da torej ni slučajno ter niti kubizem niti realizem nista slučajna ampak organizirana pojava.

Vzemimo slikarstvo: Hudi kontrasti si stoje tu nasproti, toda skrajno poučni. Vzemimo A. Hudečka pokrajino (št. 22 in 23), ali J. Preislerja impresionistično slikano poezije (št. 52 in 53) pa jih primerjajte s proizvodi zadnje dobe n. pr. V. Špale (n. pr. št. 63, 70 ali 71) potem E. Fille tihožitji (št. 14—21) ali Fr. Muzika Kasilom na polju (št. 39), pa vam bo jasno osnovno nasprotje. Onim je bila oblika, njeno tehnično podanjanje samo sredstvo, ki ga je moral slikar v polni meri obvladati, da poda hoteno ali občuteno vsebino, ki je bila ali realistična ali poetična, ali event. opisna ali pripovedna, kar je pač zanimalo njegovo dušo, tu prevladuje iskranje forme zato tudi lahko stopi v ozadje vse zgoraj navedeno, kajti iskanje potov, izraznih možnosti in sredstev je moderni več kot enostavno, neposredno podanjanje vsebine. Špale je gril samo slučajen povod za neko barvno kompozicijo, za poskus, ki ga v ti smeri zanima. Njegove pokrajine so dematerializirane do skrajnosti radi mozaika barv, ki so vselej ugašane na enotno noto in je zelenje trate in gozda, če je tudi brez realistične oblike, sočno in naravnost porazno prepričevalno. Ti obeti, kakor jih je nazval Matějček v uvodu k katalogu, so veliki in nedvoumno je, da smemo v ti smeri pričakovati res obogatitve slikarske umetnosti. — Novih potov išče Muzika in njemu sorodni pod francoskim vplivom v primitivistični smeri. Vse, forme, kolorit, geste, izraz, je popreproščeno. Slika dela na prvi pogled utis nevedčega začetniškega dela, obenem se pa pojavlja v nji več kot začetništvo, ker je kljub temu nad njo čar neke poetičnosti in če ne več vsaj nekega spoštovanja, s katerim se umetnik lotiva svoje naloge. Umetnost, se zdi po teh poskusih, da znova preskusa svoje osnovne elemente, svojo abecedo. — Najbolj nas porazijo poskusi Fille in tovarišev in vendar tudi ti niso nič drugega kot izraz neustalega iskanja novih izraznih možnosti; novih estetskih senzacij. Tudi ta, kot vse novejšje struje je nastala pod francoskim vplivom. Sistem v teh poskusih je očividni, nihče ne more trditi, da je to neorganiziran kaos, ampak je organiziran celo v več smereh. Ena, ki je posebno nesporna in mogoče najbolj pozitivna, je gotovo neoporečna deko-

rativnost. Tapete ali stenske patrone v tem načinu bi si prav lahko mislili. Linearno in barvno dekorativna kultura je nedvomno za temi poskusi. Na drugi strani je nedvomno veliko materialne vsakdanje, a v življenju prezrte estetike predmeta vsakdanje porabe. Le tako je razložljivo čisto materialno v vosku podano steklo na nekaterih slikah čisto realen tapetni vzorec v sliki in skoro bi rekli za okusiti realna ledena kava v steklenici ter izživajoči barvni ali formalni kontrasti, ki te opozarjajo prav na lepoto barvne materije ali posamezne oblike. To smer so splošno nazvali z izrazom kubizem in smo se prvič srečali z njo v domačem pojavu na razstavi konstruktivistični tehniki šoli za časa velesemnja. Ta višične umetnosti Primorca Černogorja v je že jasno in nedvoumno preglašal estetiko vporabne oblike, estetiko barve v življenju in estetiko funkcijske mehanike, češ da je moderna umetnost naša moderna tehnika, njeni proizvodi pa moderne umetnine, umetniški spomeniki estetike živčeve dobe.

Černogor je šel pod nemškim vplivom en korak preko oblike, kakor nam jo podaja češka tozadevna umetnost in obenem tudi pokazal, da se bližamo v ti smeri k negaciji dosedanje umetnosti na splošno. Drugi slučaji na češki razstavi pa nam kažejo, da gre razvoj od tod zopet nazaj k tradicionalni umetnosti, ki se ji bo človeštvo po svoji prirojeni naravi težko kedaj odreklo, da pa je zmogljivo v ti smeri zopet obogatiti njeni izraz. Primeri nove sinteze so na razstavi n. pr. Kubin, ki se je pa popolnoma po francoski, Slaviček in pa skupina treh, ki polnijo srednji dvorano: Nejedlý, Beneš in Koníček — tri osebnosti, čeprav deloma sorodni. Beneš je bil prej sam med prvobojevniki kubizma, v njegovi sedanjosti umetnosti ni njegovih sledi razen močnejšega povdaranja kubične telesnosti oblik in pa čudovite jasnosti in določnosti, v katero gradi svoje pokrajine, ki so klub velikopotezni gradnji oslajane z neoporečno realno poezijo. Impresionistične poteze v teh delih ni več, pa tudi o realistični deskriptivnosti klub realistični občnega utisa ne moremo govoriti. Delom nove realistične smeri je kumovala moderna z vsemi svojimi poskusi po kubistični konstrukciji, po barvni uglasitvi in formalnem popreproščanju.

V slikarstvu torej vidimo, da vodi vsestranski razkroj oblike k novi sintezi, ki po novih elementih ustvarja novo realistično sliko sveta, katere ne prepisuje več naravnost iz narave ampak jo premišljeno gradi kot umeten, naravi vsopreden stvar. Vsaj za češko slikarstvo, kakor ga predstavlja pričujoča razstava, je rezultat moderne tak in sila težko mislimo drugačnega na premisah, ki jih je postavilo v svoji analitični fazi. Od Špale gre namreč pot edino k temu moderniziranemu realizmu ali pa v popolnoma brezpredmetno, abstraktno slikarstvo, kamor so krenili Kandinski in podobni; od Muzike nazaj ni več mogoče v primitivizem ampak je na njegovi primitivni voluminoznosti mogoče graditi samo v smislu stopnjevanega realizma; od Fille pa gre pot ali v abstraktni konstruktivizem, ki je negacija tradicionalne umetnosti ali pa nazaj po sorodnih potih kot jih hodi Beneš.

(Konec sledi.)

pr Razstava češke moderne umetnosti. V nedeljo 7. in v ponedeljek 8. t. m. se vrše vodstva v razstavi ob 11. uri dopoldne. Kot je razvidno iz števila dosedajnih obiskovalcev, si še večina ljubljancev razstave ni ogledala; upamo pa, da svojo dolžnost nasproti izredni kulturni prireditvi, ki je bila zvezana z velikimi stroški, izpolnijo z obiskom in se okoristijo z naznanjenimi razlagami o umetnosti na lcu mesta.

pr Dr. J. o. s. Mal: Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih. Narodna galerija v Ljubljani je izdala kot prvi zvezek svoje knjižnice delo pod zgornjim naslovom. Knjiga je razdeljena v trije poglavji (Slovenija in Hrvaška, Dalmacija, Srbija z Bosno), v katerih se opisuje razvoj umetnosti v teh deželah od prazgodovinskih časov do današnjega dne. Gladkemu pripovedovanju o umetnostnih dogodkih sledi za vsakim poglavjem natančen seznam slovnosti, po katerem se je braver mogoče podrobno seznaniti s posameznimi, v knjigi začetimi vprašanji. Delo zaključuje izčrpno kazalo lastnih imen, osebnih in krajevnih, ter bogato število na krasnem papirju izvrstno tiskanih ilustracij. Knjiga je izdana v trdem ovoju, na katerem je reproduciran lesorez našega grafika Božidarja Jakca po freskah iz presbiterija cerkve na Križni gori nad Škofjo Loko. Čuditi se moramo, da je mogla Narodna galerija tako obširno in bogato opremljeno delo postaviti v knjigarne za ceno 52 Din in da ga oddaja svojim članom celo za 40 Din. O knjigi, ki je prvi poskus take vrste v naši kraljevini, tako da bo vsakdo, kdor se hoče poučiti o jugoslovanski umetnosti kot celoti, moral poseči po njej, bomo še govorili. Za danes naj izrazimo samo svoje veselje nad novim sadom marljivosti našega delavnega zgodovinarja in nad neutrudno podjetnostjo Narodne galerije.

pr Nova veroučna knjiga. Zgodbe sv. pisarja novega zakona za srednje šole (IV. razred) so v tisku in izidejo koncem tekočega meseca.

pr Evgenij Čirikov na Dunaju. Ruski pisatelj Čirikov, ki živi sedaj v Pragi, je obvestil ravnateljstvo Novega dunajskega mestnega gledališča, da bo 6. t. m. prisostvoval dunajski uprizoritvi svojega igrokaza »Sovjetski komisar«.

pr Neznana pisma Turgenjeva, naslovljena na kritika Anenkova, je našel v Leningradu neki antikvar.

Porotno zasedanje v Novem mestu.

4. septembra:

Razprava proti Jožetu Kralju, ki je obtožen roparskega napada na I. Strmljana iz Brega pri Litiji, je morala biti preložena, ker ni došla glavna priča.

5. septembra:

ZALOIGRA DVEH BRATOV:

Jožet Flis, viničar v Mladih Vinah ob Savi, oženjen, star 49 let, je obtožen, da je 17. junija 1923 ubil s strelom iz puške svojega brata Antona.

Anton Flis, posestnik in lastnik broda čez Savo pri Rajhenburgu, je usodnega dne nekako o pol 9. uri zvečer s sinom svojega brata peljal brod s kranjske strani nazaj domov proti Rajhenburgu. Brod se je na Savi malo ustavil in ko je Anton Flis popravil skripec, počil strel in krogla pade čisto blizu Fisa. On se hoče skriti v utico na brodu, a ko zapre vrata za seboj, ustreli drugič in krogla prodre vrata in zadene Flisa v prsi, mu jih prestreli, da je v nekaj minutah moral umreti. Njegov tovariš na brodu je skočil z broda, ki je bil že blizu nasprotnega brega, in zbežal na suho. Tačas pa je že prihitela žena usodnega, ki ga je čakala z večerjo in zaslišala strele na Savi. Ker vidi brod prazen, skoči nanj, odpre utico in najde v njej moža mrtvega. Osumili so sina Jožeta Flisa, ki se je peljal obenem z ubitim na brodu, a takoj tudi njegovega očeta, brata Antonovega, ki so ga naslednje jutro takoj aretirali. Jožet Flis se je spočetka delal nevednega, češ, da je bil prej večer pijan in ni niti vedel, kdaj je prišel domov in šel spat. Ko so pa sto korakov od njegove hiše našli pred kratkim izstreljeno vojaško puško, iz kakršne je bil brat ustreljen in so tudi razne druge stvari govorile proti njemu, je priznal, da je šel res on streljat na brata, a ne da bi ga ubil, temveč le ostrašil.

Kako je prišlo med bratoma do tega? Brata Anton in Jože Flis sta živila v hudem nasprotstvu. Začelo se je to že v mladih letih, ko je bil Anton Flis izključen iz 4. gimn. razreda. Povečalo se je, ko je Anton Flis po bivanju v nemških rudnikih in v vojski postal res značajno zelo propadel in ljudem splošno sovražen in zato zelo neprijeten človek.

Ustreljeni je z denunciacijami spravil obtožbenca najprej ob delo pri rudniku. Jože Flis je nato prevzel očetov brod; a zopet mu je brat z ovadkami odjedel ta zaslužek par mesecev pred usodnim dogodkom. Ovajal in tožil ga je še večkrat in kakor mnogim drugim ljudem, tako je predvsem bratu poskušal škodovati, kjer je mogel. Obtoženec pa po izpovedi priči ni imel z ljudmi nič slabega in se mu razen mladostnih prestopkov ni moglo sedaj nič posebno slabega očitati. Usodni dan 17. junija je Jože Flis škropil v vinogradu pri sosedu Haiferju. Po delu popoldan sta precej pila, tako, da sta bila oba vinjena. V tem pa pridejo Jožeta Flisa klicat domov, da ga čakajo orožniki. Prišli so zopet vsled neke ovadbe preiskovat mu hišo, češ, da je ukradel pri železnici neko železje. Obtoženec je ovadbe osumil takoj brata, kar ga je zelo razburilo. Po končani preiskavi so s Haiferjem in neko sosedo še naprej pili, tako da je postal močno vinjen. Ko so šli v mraku domov, je vzel, kakor sam trdi, ne da bi se zavedel, kako se je vršilo, puško in šel v brodersko hišico ob Savi ter ustrelil na brod, ki ga je vozil njegov brat.

Obtoženec se je skliceval na veliko razburjenost in pijanost, v kateri se ni zavedel, kaj pravzaprav dela.

Senat je stavil porotnikom kot 1. glavno vprašanje: Ali je kriv Jože Flis uboja? 2. dodatno vprašanje: ali je ravnal v polni pijanosti? 3. vprašanje za slučaj, da zanikajo prvo: Ali se je pregrešil z malomarno usmrtništvo po § 335 k. z. 4. Ali je to storil v popolni pijanosti?

Porotniki so zanikali prvo vprašanje, potrdili tretje z devet proti trem glasom, zanikali pa čerto.

Na podlagi tega je izrekel senat obsodbo: 5 mesecev zapor, poostrenega z 1 postom in trdim ležiščem na teden. Všteje se mu pa preiskovalni zapor od 18. aprila 1924. Nadalje mora povrniti vdovi bratovi stroške radi smrti možne v znesku 2105 Din in stroške sodne obravnave. Glede drugih zahtev se udovi ustreljenega prepusti pot civilne tožbe. Obtoženec je sodbo sprejel.

Senatu je predsedoval sodni svetnik dr. Fischinger, votanta sodni svetnik Luznar in okr. sodnik Romih. Državno pravdnštvo je zastopal namestnik drž. pravdnika Kovač, obtoženca je zagovarjal dr. Vasič.

Pohujšanje naših ljudi po tujini je bilo daljni vzrok nesrečne razdvojenosti med bratoma in alkohol pa neposredni sopomočnik pri tragičnem koncu bratovskega sovraštva, kakor je poudaril predsednik senata dr. Fischinger v sklepnem govoru.

Zanimivosti.

Iridoskopija.

Zdravniško časopisje, pa tudi javnost se mnogo bavi z iridoskopijo, to je z metodo, najti v šarenici (iris) očesa to, kar je bolnega v organizmu. V francoski reviji Savoir (26. julija) je napisal dr. Laumonier izrpen in zelo zanimiv članek, v katerem opisuje izvor iridoskopije in njeno sedanje stanje.

Na Mažarskem je nek otrok, Ignacij Peczelj, ravno jemal zajca iz sovinega gnezda, kar prileti stara sova in ga napade. S krempelj ga zagrabi za roko, tako da ji je moral zlomiti nogo, da se oprosti. V tem trenutku pa je zapazil, kako se je nenadoma pojavila na isti strani v šarenici ptičjega očesa črna točka. To je dočela zelo presenetilo in ko je čez leta postal zdravnik, je iskal pri svojih pacientih znamenja v očeh. Po njegovem mnenju je imela vsaka rana svoj »znak« na določenem mestu v šarenici. Njeno preiskovanje bi tako dovolilo zdravniku določiti, kateri organ telesa je prizadet. Po dolgih, neumornih raziskovanjih je formiral svojo vedo in o njej napisal knjigo. To se je zgodilo leta 1881.

Ideja je bila izredna, zbudila je pozornost in zdravniki so se začeli baviti z njo. Danes obstoja že precejšnje slovstvo o tem vprašanju.

Kaj je pravzaprav s to idejo? Napačno bi bilo, jo takoj odkloniti, kajti šarenica je silno občutna. Morda ima iridodijagnostika nekaj na sebi, četudi ne vse, kar ji pripisuje Peczelj.

On gre s stališča, da je naravna barva šarenice modra: modra šarenica znači popolnoma zdravo in čistokrvno osebo (naravno germanskega plemena). To je pa že pomota, kajti nekatera plemena imajo po naravi rjavo šarenico, kakor druga modro. Človek z rjavo šarenico je lahko popolnoma zdrav. Pa pustimo to in oglejmo si kaj pravi o šarenici.

Desna šarenica odgovarja desnemu delu telesa, leva levemu. Treba jo je razdeliti v gotovo število odsekov, v dvanajst, kot kazalo na uri. Znak vsakega telesnega organa se nahaja vedno na določenem mestu, ki je vedno eno in isto in v istem odseku. Gotov odsek (12. ura) odgovarja lobanji in možganom, njemu nasproti ležeci (6. ura) nogi.

Kaj se pa vidi v odsekih šarenice? Mnogo, se glasi odgovor raziskovalca. Črte, madeži, sence, temne poteze, priče itd. In kaj pomenijo ti znaki? Vse zavisi od njih narave in odseka obneme. Včasih pomeni gotov znak na gotovem mestu raka v jetrih, tuberkulozo v mehuruju itd. Včasih narava bolezni ni določena, pač pa bolni del telesa. Tako vsaj trdijo večaki v iridoskopiji, katera se jim zdi, da je silno enostavna metoda, s katero se lahko postavi dijagnoza, in velik napredek znanosti, kot pravi g. Laumonier.

Povedati je pa treba, da ima iridoskopija razen privržencev tudi nasprotnike. G. Leon Vannier je nedavno izdal knjigo »Dijagnoza bolezni potom oči« (Diagnostic des maladies par les yeux, Maloine), kjer pravi, da veruje v iridoskopijo in izjavlja, da je ta metoda velike vrednosti. Francoski zdravniki gg. Mondain, Tilmant in Benoit pa pišejo v »Presse Médicale«, da so v 348 slučajih našli 345 negativnih, kar je veliko. Toda mogoče ima g. Vannier praktične skušnje, ki jih je mogoče šele po dolgoletnem delu pridobiti? — Vsekakor je od leta 1882. sem precejšnje število zdravnikov uporabljalo iridoskopijo, nekateri so se je odklenili za vedno, drugi so jo pa spet opustili.

Kar skratka obsojati iridoskopijo bi bilo napačno, pač pa smemo zahtevati od nje točnih diagnoz. Eni pravijo, da jih daje, drugi pa to zanikajo. Počakati bo treba, da se mnenja zedinijo.

Solnce je vsega krivo.

Oziroma ne ravno solnce, pač pa njegove puge, ki se od časa do časa pojavljajo s prav posebno močjo. In sicer ima solnce na vesti izbruhe ognjenikov, sklepe senilnih diplomatov, da se začne vojska in si kopljejo narodi drug drugemu grob, poplave rek in oceanov, revolucije in kar je še drugih takih prijetnosti. »Čudni moze«, ki zvrta vse dogodke na zemlji na bleščajočo solnčno kroglo, se imenuje Čijevski. Rus je, ne navaden muzik, temveč vseučiliški profesor, član raznih znanstvenih akademij, avtor nešteti znanstvenih razprav, z eno besedo, velik učenjak. Ludendorffa so blatili in Poincaréja, Franca Ferdinanda in Viljema; nemško nenasitnost in boj Angležev za obstanek na trgovskem polju so navajali kot vzrok svetovne vojske; vse to je sedaj prazen nič, padlo je v vodo spričo Čijevskijeve knjige, izišle v francoskem jeziku z naslovom: »Prirodopisni temelji zgodovinskih dogodkov.« Kakor je zamahnil veliki Aleksander po gordijskem vozlu, tako je vrgl Čijevski solnčne pege med razkačene narode in jim je rekel: Ne iščite drugih vzrokov, tukajle ga vidite, tale je!

Dneve in noči se je trudil in je prišel slednjič do resnice, da človek obrača, solnce pa obrne. Sestavil je cel koledar utrudljivih tabel o vzporednosti solnčnih peg in usodnih dogodkov na našem pritlikavem planetu. Ti-
ti, ki ima čas, da jih pregleda, bo spoznal

pretresljivo novost, da so bruhali plini na solncu najbolj takrat, kadar je na zemlji najbolj vrela kri, človeška ali nečloveška. Vselej takrat, ko so pege zakrivale obraz solnce, na naši zemlji nekaj ni bilo prav. Čijevski pravi, da so bili največji izbruhi plinov leta 1789., 1848. in 1870.; in znano nam je, da so pretresale našo zemljo tedaj precejšnje senzacije, v podobi kuge, voske in revolucije. Sedaj pa pride še največja senzacija. Meseca julija 1914. ko je imela Narodna obrana tajne seje in sta se ruski in nemški generalni štab pripravljala z vso vneto na vojsko, se je razletela v soparnem solnčnem obrazu plinova bomba. Temu razletu so sledili drugi razleti, krvavi. Leta 1918. pa ni kazila smehljajočega se solnčnega obraza nobena pega, in tedaj so se usedli diplomati k zeleni mizi in so nam povedali, da je mir in konec eksplozij.

Tako si predstavlja Čijevski svetovno zgodovino. Pa ni sam. Berlinski astronom Stenzel je rekel leta 1916., da je svetovna vojska samo posledica slabega vremena; Meves, da jo je zakrivila prenizka voda; fizik Zeuger je pa rekel, da so jo povzročile zvezde nepremičnice. Samo človek ni nič kriv, to dobro, nedolžno in pohlevno bitje.

H. FORD O BODOČIH VOJSKAH.

V Dearbornu v Michiganu izhaja časopis »Ford News«, čigar najnovejša številka prinaša vsebino razgovora, ki ga je imel avtomobilski kralj H. Ford s sodrušnikom angleškega lista »National Weekly«. V tem pogovoru je milijarder razvil svoje nazore o razvoju letalske industrije in o neomejenih možnostih, kakršne bo imela mednarodna trgovina od letalstva. Med drugim je dejal: »Letalna industrija se dviga iz otroških po-vojev. Kakor se je izdelovanje avtomobilov v teku nekaj let razvilo do ogromnega raz-maha, tako da bo avtomobil v dogledni bodočnosti izpodrinil vsa ostala vozila, tako smo po vsej priliki še ob koncu tega deset-letja doživeli velikanski razvoj letalne in-dustrije. Trdno sem prepričan, da bo jako kmalu mogoče izdelati vsak dan na tisoče aeroplanov.

Po mojem mnenju še ni zadosti pri-znan velikanski pomen temeljitega izkoriš-čanja zračnega prevažanja blaga. Kako bi se z zračnim prevozom razmahnila indus-trija in trgovina! Aeroplani so doslej služili edinole v vojne namene in za prevažanje ljudi. Ogromne ugodnosti cenene in kratke zračne ceste pomenijo za trgovino sila veli-ko, se pa bodo dale docela izkoristiti šele ta-krat, ko bo mogoče ravno tako hitro ter v ta-ki množini izdelovati letala kakor dandanes avtomobile.

Nato je milijarder zasukal pogovor na bodoče vojske z ozirom na mednarodno paci-fistično gibanje. Ford je sicer velik opti-mist, toda pri presojevanju vprašanja o bo-doči vojski je odločen pesimist. On smatra propagando pacifistov za prepričanje vojne nevarnosti za pomanjkljivo, ter sodi, da se mora mednarodna opasnost prihodnjih vojsk na povsem drugačen način preprečiti.

»Severno ameriškim zedinjenim drža-vam pripada naloga, da zabranijo, da bi se vnela vnovič svetovna vojska. Ampak to bo mogoče samo tedaj, kadar se Zedinjena država oborože z nepremagljivim orožjem, kadar bodo njene vojne sile večje od vseh drugih držav. Nitratovi rudniki v Musele Shoals omogočajo produkcijo razstreliva v taki množini, da so Zedinjene države povsem neodvisne od škalskih nitratovih izdelkov. Od konca svetovne vojske je razstrelilna indus-trija v Ameriki silno napredovala in nobe-nega dvoma ni, da se ne more v tem po-gledu nobena država na svetu z nami meriti.

Ford je končal svoj pomenek s temi be-sedami: »Vedeti je, da svet še ni sit vojske, dasi so vse države, ki so se udeležile krvave-ga plesa, imele samo izgube, a nobenega do-bička. Vojska je še nadalje izraz sile, ki na-rodno imponira. A to silo je treba vzeti v službo pacifistične misli v ohranitev svetov-nega miru. Vraga je treba s hudicem iztirati.

KNJIGE O EINSTEINU.

Pacifist Moric Levi, matematik na lou-vainski univerzi v Belgiji, je zbral vse knjige, ki se pečajo z Einsteinom in njegovo teorijo. Vsega skupaj jih je 3775. Prva je Nemčija s 1435 objavami, Anglija jih ima 1150, Francija 690, Italija 215, Holandska 126 itd. Učenja-kov, ki so se dosedaj pečali z Einsteinovo teo-rijo, je 1175: Nemcev 350, Angležev 185, Fran-cozov 150, Američanov 128, Italijanov 65, Ho-landcev 50, Avstrijcev 49, Švicarjev 37 itd.

NAJVEČJI METEOR.

V puščavi Adrar v Sahari je dobil Ribert meteor, ki ima velikanske mere. Doslej zna-ne meteore so razdelili v tri skupine: take, ki so iz samega železa, take, ki so iz kresil-nega kamna, in take, ki so iz obojega. V kosu, ki so ga prinesli iz Adrarske puščave, je 20% niklja med železom: Kamen, iz katerega so kos vzeli, je ogromen: 300 metrov je dolg in 40 metrov debel. Cisto sam leži sredi v pu-ščavi. To se je moralo potresti, ko je padel.

ESPERANTO IN RADIOTELEFONIJA.

Z brzojavljanjem že se gre, ker imamo zmeraj še dosti časa, da brzojavko brž pre-

vedemo iz enega jezika v drugi. Drugače je pa z brezžično telefonijo, in sicer tembolj; ker ne telefonira samo godbe, temveč tudi trgovska in borzna poročila, tržna poročila, predavanja itd. A vse to le v jeziku tiste de-žele, ki pošilja poročila. Godbo razume sicer vsa mednarodnost, ne razume pa besed. Zato so Angleži naročili pri radiopostaji na Eifflo-vem stolpu v Parizu, naj vsaj naslove skladb telefonira tudi v angleščini. To je pa seveda samo za Angleže, za druge pa ne. Zato bo razvoj radiotelefonijske zmeraj le omejen, raz-en, če se bodo začeli posluževati esperanta, kakor je to nasvetoval angleški časopis »Wi-reless World« (brezžični svet).

DOPISOVANJE DVEH SVETOPISEM-SKIH TRGOVCEV.

Neki trgovec pripoveduje: »Opominjal sem trgovskega tovariša, naj mi plača. Od-govoril mi je: »Na Vaš opomin z dne 11. ju-lija 1924 Vam pišem, da preberite v evange-liju sv. Matevža vrsto 26.« Odprl sem sveto pismo in sem bral: Gospod, potrpi z menoj. Pisal sem trgovcu, če je že tako dobro pod-kovan v svetem pismu, naj bere še malo na-prej, vrsto 34., ki se glasi: In gospod se je razsrdil in ga je izročil rabljem, dokler mu ni plačal vsega, kar mu je bil dolžan. Na ta svetopisemski opomin mi pa moj tovariš ni nič odgovoril.«

OTROŠKA IGRISČA V AMERIKI.

Skora nobena Američanka nima postrež-nice ali pestunje; to je v Ameriki zelo drago in si privoščijo pestunje samo najbogatejši. Če gredo matere nakupovat, morajo vzeti majh-ne otroke s seboj. Vsaka večja prodajalna ima poseben prostor, kamor otroke spravijo, da niso materi na poti. Navadno je to kak dolg hodnik, na solnčni strani, tam je strešaj, ki zna za gojence izbornu skrbeti. Ko pride mati v nakupovalnico, otroka odda in voziček se-veda tudi, dobi listek in pride z listkom spet oboje iskat. Za večje otroke so v najnovšem času napravili vrtove na strehah, kjer se la-hko igrajo; najrazličnejše igranje imajo tam in vsakovrstno telovadno orodje. V bližini teh otroških igrišč so postajnice za prvo pomoč, če se pripeti kakšna nezgoda.

Morda ne veš,

da je bila 7. septembra 1812 med Rusi in Francoza bitka pri Borogodinu, ki je odprla Napoleonu vrata v Moskvo in s tem obenem pot nazaj;

da je bil 9. septembra 1737 rojen Luigi Galvani (u. 1798), 9. septembra 1827 pa veliki Leo Tolstoj (umrl 1910);

da so sklenili Švedi in Rusi 10. septem-bra 1721 mir v finskiem mestu Nystad, ki je na stečaj odprl Rusom vrata v Vzhodno morje in s tem v Evropo, da je mir v Litovskem Bre-stu ta vrata hudo priprl, a samo začasno;

da je imela za Ameriko določena zračna ladja Z 126 te dni prve poskusne vožnje v okolici Bodenskega jezera in da so se izborno obnesle (vsebtne ima 70.000 kubičnih metrov, srednja hitrost okoli 120 km, normalni čas za vožnjo iz Evrope v Ameriko okoli 50 ur);

da je berlinska policija aretirala 55 letno vdovo Marijo Krüger, ki je v kratkem času umorila tri svoje može;

da so iz ladje Laurentie, potopljene od nemškega podmornika, spravili na dan za se-dem milijonov funtov zlata v palicah;

da je imel Amundsen čisto prav, ker ni letel čez severni tečaj, Locatellijeva nezgoda je dokaz, da motorji ne bi bili dobro delovali;

da je Čimbo neka pokrajina v Južni Ame-riki, raso se pa v indijanskem jeziku imenuje sneg, Čimboraso torej sneg v pokrajini Čimbo;

da je hebrejski Tabor označba za goro sploh, Karmel se imenuje po slovensko dre-vesni vrt, Hermon pa kvišku kipeča gora;

da je našla Hagar, bežeča pred Saro, v puščavi Arabije studenec, ki je bil tako mo-čen, da bi bil kmalu utopil njenega sina Iz-maela, in da je zato prosila Boga: Zem, zem, to je ustavi ga; zato se še sedaj sveti vodnjak v tam nastalem mestu Mekka imenuje Zem zem;

da pomeni beseda Tiflis toplec, da se po takem vrelec imenuje znano veliko kav-kaško mesto, in da vidijo nekateri v tej be-sedi slovansko besedo toplec, toplice;

da je »španski« bezeg prišel šele leta 1560 iz Perzije v Evropo;

da hočejo Palkovo cesto med Indijo in Ceylonom premostiti z železniškim mostom; 56 km bi šla železnica po otokih, 35 km po pečinah in samo poldrugi kilometer res po mostu a čez tako plitvo morje, na morskí par-niki tam sploh ne morejo skozi;

da je beseda Japan od Portugalcev in Ho-landcev popačena kitajska označba: Ji-pen-kne to je dežela solnčnega vzhoda ali jutrova de-žela;

da pomeni japonska beseda jama vzviše-no, goro, torej ravno nasprotno, kakor v slo-vensščini;

da je bil kitajski zid zgrajen v letih 214 do 204 pred Kristusovim rojstvom, torej ta-krat, ko je bil Hanibal v Italiji; dolg je okoli 2000 km, dočim meri Jugoslavija od severa do juga še nekaj manj kakor 700 km;

da je 2000 km razdalja od Ljubljane do Kavkaza na vzhodu, čez srednjo Švedsko na severu, do Lizbone na jugozapadu in noter v Saharo na jugu, kar nam pač najbolj osvet-ljuje mogočno kitajsko gradbo.

Po svetu.

— Najdba Livijevega zgodovinskega dela. Slavni učenjak senator Cocchia, učitelj profe-sorja de Martino Fusca, je sedaj potrdil vest o najdbi Livijevega zgodovinskega dela. Se-nator Cocchia, ki se je vedel glede najdbe zelo rezervirano; je izjavil uredniku neapolj-skega lista »Mattino«, da je najden rokopis popoln. Druga dekada, s katero se ukvarja prof. Fusco, opisuje do najmanjših detailjev utemeljitev Kartage. Tekst je čitljiv.

— Mladost generalnega agenta za repa-racije. Seymour Gilbert, ki bo zamenjal Aven Foug-a kot generalni agent za reparacije, je star jedva 32 let. Poprej je služboval na od-govornih mestih v državni službi U. S. A. Bil je celo drugi tajnik finančnega ministrstva.

— Krst prvega češkoslov. podonavskega parnika v Komárnem. Včeraj, 6. t. m. se je vršil v Komárnem slovesen krst prvega, v češkoslovaških delavnicah zgrajenega parnika. Parnik ima dva vjaka, dvoje Dieselmotorjev po 500 konjskih sil in 700 ton prostornine. Krsta sta se udeležila v imenu vlade trgovin-ski minister Novak in minister za javna dela Srba. Ladjo je zgradila tvrdka Škoda d. d.

— Mac Donaldovi otroci o svojem očetu. Isabel Mac Donald, hčerka angleškega mini-strskega predsednika, je izjavila ob priliki ne-ke dobrodelne akcije labouristov v Buckie, da bi ji glava otekla, da bi morala vse naštet, kar je vlada doslej že storila. Vnuki naše do-be bodo govorili o tej periodi kot revoluciji iz leta 1924. Kar je vlada doslej storila, bo bo-doče Angleže navdajalo s ponosom. — Mal-colm Macdonald je izjavil v nekem intervjuu v Montrealu, da se odslej ne bodo več rodili — liberalci. Novorojenci niso več, kakor nek-daj, mali liberalci oziroma mali konservativci, temveč konservativci oziroma bodoči pristaši Labour Party. Delavska vlada da je pričetek dolgotrajne delavske vladavine.

— Zgled krščanske žene. Proglas, ki ga je izdala gospa Velia Matteotti svojim roja-kom, je znan. Plakativni so ga po celi Italiji, toda socialistični in liberalni listi so zamol-čali najlepše mesto, kjer je rotila razdvojen-Italijane pred ostanki svojega moza, naj se zedinijo v zavesti dobrote, vere in ljubezni — naj skupno z njo — molijo. »Neue Zürcher Nachrichten« pišejo k temu sledeče: Zares, to so besede velike, krepkosti in plemenite žene, ki v svoji duševni bolesti ni postala to-žiteljica, marveč je iskala uteha v veri in na njo spomnila tudi svoje rojake. Signora Velia Matteotti se je izkazala kot zelo simpatična žena. Pred dvema mesecema, piše milanska »Italiac«, je zapustila neko jutro cerkev Maria del Popolo, v kateri je prisostvovala maši-zadušnici za pokojnim soprogom. Pred cerkvijo je nalezela na skupino vernikov, ki so se glas-no zgrajali nad bestialnim zločinom. Mlada vdova pa jih je zavrnila: »Vendetta no!« (Ne maščevanja!) — »Povejte someščanom, da go-spa Matteotti molí.« In Velia Matteotti je padla — solzna — na kolena. Krasna poteza iz življenja krščanske žene, ki moli in ne pro-klanja sovražnikov, ki v največji bolesti ne obupa in se oklepa močnih stebrov vere. Ali torej ni razumljivo, da je oclde take žene, ki jo tlači silna bol, napravil večji vtis, kakor beseda kakga mogočnega? Nikdar ni krščen-ska žena tako lepa in velika, kakor v viharju bolečin. Velia Matteotti je dokaz, da še živijo krščanske Makabajke.

— Francoski zgodovinar umrl. Iz Pari-za poročajo: Dne 1. sept. je preminul znani historik gr. d'Haussonville, član Akademije. Rajni se je rodil 1. 1843. ter je nastopil pot svojega očeta, ki je bil politik in historik. Ka-kor njegov oče se je tudi sin zgradil začel udeleževati političnega življenja ter je izdajal knjige iz stroke literarne in prosvetne zgo-dovine. Član francoske Akademije je bil od 1. 1888.

— Belgijski sociolog umrl. Zadnje dni je umrl v Bruslju odlični sociolog Guillaume de Greef v starosti 82 let. Stolica sociologije v Bruslju je bila prvič njemu poverjena. Bil je član belgijske akademije ved in lepih umet-nosti. Med mnogimi deli, ki jih je napisal in ki so bila preložena v več drugih jezikov, mo-ramo omeniti zlasti »Sociologične zakone«, »Splošna struktura človeške družbe«, »Pro-blemi pozitivne filozofije« in »Socialni trans-formizem«.

Poslano.*

V javnosti, osobito v Tržiču in okolici kro-žijo vesti, da se je pri bodoči vili tvrdke C. B. Mally v Tržiču in okolici podrla škarpa, kate-ro je zgradila stavbena tvrdka Viljem Treo. Resnica je, da se je škarpa v dolžini 12 m po-drla, netočna pa je vest, da je to zakrivila stavbena tvrdka Viljem Treo, Ljubljana, Go-sposvetska cesta 10, podružnica Tržič. Da ne bode eventualno namenoma napačnega sum-ničenja moje tvrdke, moram javnosti pojas-niti, da škarpe ni zgradila stavbena tvrdka Vi-ljem Treo, Ljubljana, Gosposvetska cesta 10, podružnica Tržič, temveč je bilo to delo po-verjeno stavbeni tvrdki profesor Rudolf Treo, Ljubljana, Gosposvetska cesta samo št. 12. To-liko v pojasnilo mnogih govorice in v znanje njihovim namenoma-raznašalcem.

R. Treo.

* Za vsebino tega dopisa odgovarja uredništvo le, kolikor določa zakon.

MATERI VSEH!

Ti milostljivo,
ti dobrotljivo,
ti čudovito
Vstajenje sveta.

Zvezda modrosti,
žezlo ljubezni,
znamenje zvestih
izvoljenih src.

Sladka Devica,
grenka nikomur,
niti ne onim,
ki te zapuste.

Vsakega nosiš
v prošnjah iskrenih;
kaj da v spominu
ne nosi te vsak?

Vse ti je dano
Eno, le eno
ti je neznano:
Črtiti ne znaš

V srca trpeča
in hrepeneča
dih materinstva
vdihuješ ljubó.

Naša si, naša!
Ako ti tudi:
„Tvoji smo, tvoji,“
ne kličejo vsi.

Kdor te pa najde,
najde življenje,
prejme v Gospodu
zveličanje dan.

Dr. Ivan Grafenauer.

Marija v naših narodnih pesmih.

Kongreganist Janez od Boga.

Kako globoko se je vkoreninilo čenje Device in Matere božje Marije že v davnih časih v slovenska srca, o tem ne pričajo samo številna slovenska sela s svojimi imeni, ne samo Marijine božje poti in nešteta druga svetišča, oltarji in cerkvene slike, ne samo Marijine družbe in rožnovenske bratovščine, ampak tudi naša narodna pesem. Ne samo narodna cerkvena pesem, ki si jo že v srednjem veku iz zasebne pobožnosti našla pot tudi v cerkev in k liturgični službi božji, ampak tudi ostala narodna poezija.

Najstarejša priča o naši nabožni Mariji posvečeni pesmi, protestantski prvoboritelj in prvi slovenski pisatelj Primož Trubar (1508–1586), se v eni svojih knjig, v katekizmu z dvema izlagama (1575), jezi, da katoliški duhovniki puste dekletom (že takrat kakor danes slavnim pevkam nabožnih pesmi) peti zličkake basnie, »de vselej več na Devico Marijo in na svetnike kličejo kakor Boga ali njega sinu Jezusa Kristusa«, da pojo pri procesijah:

Kir Marija Boga rodi,
Aleluja, o Marija,
v preproste plene povije,
Aleluja, o Marija,
preproste plene, makov cvet,
Aleluja, o Marija,

od velike noči pa do Binkošti pa da pojo
(v velikonočni pesmi):

Marija Devica
bodi naša pomočnica
proti tvojmu sinkovi:

že on se pritožuje tudi na kolednike, da imajo celo ti vedno Marijo v ustih, ko hodijo o Božiču od hiše do hiše in pojo:

Mi smo prišli pred vrata,
de (b') bila božja zlata;
o Marija, o Marija!
Novo je leto v deželi,
bodi Jezus pri nas!

Prorokuje jim zato božjo kazen.

Prepričanemu protestantskemu bojevniku in vnetemu siritelju nove vere ne bomo zamerili tega, ampak se veselili, da je bila vprav pobožnost do Marije glavna ovira, da se njemu in tovarišem in naslednikom njegovim ni posrečilo prihoriti luteranstvu zmage med Slovenci; veselimo pa se lahko tudi naše narodne poezije, ki jo opletla Devico Marijo z vsem najlepšim, kar je zajela iz otroško preproste, nam tako mile miselnosti narodnega pevca, glasnika narodne duše.

Z najlepšim cvetjem je obsula narodna pesem, nabožna kolednica, pred vsem najmilejši dogodek v Marijinem življenju, spočetje in rojstvo njenega sinu Jezusa Kristusa. S kako pomenljivo simboliko pripoveduje kolednica iz Sv. Križa vipavskega o Marijinem oznanjenju, v katero se vpleta že pogled na Zveličarjevo smrt (Strekelj, Slovenske narodne pesmi, III., št. 4750, podobno tudi nasledna števil. do 4757. Brez te simbolike gl. št. 6403 do 6407):

Marija rožce brala,
ljube rožce, nagelne;
je pušale napravljala
svojimi možji Jožefi.
K nji je peršu angel,
oj angel Gabriel;
ji peršesu grozdlič,
oj grozdlič vinarski.
Marija ha podušala,
znočila Jezusa.
Prav ljepo ha je nosila
čeljih mjesecov devet.

To noč ha je rodila,
to noč, to sveto noč.
V tempel je z njim hodila
ta dan na svječnico.
K nji so prišli Judi,
Judi, hudi neverniki.
So Mariji Jezusa vkradli,
prav daleč so ha pelali.
Daleč na horo visoko
hor na horo Kalvarijo.
Tam ha čaka brejša (preša) judovska,
tam trdo so ha brejšali
Nič druga ni ostalo
ko sveta rješna kri.
Nič druga ni ostalo
ko sveto rješne telo:
Oj hodi hvaleno
nam tudi znadljivo!

Pesem očitno spominja na priljubljene srednjeveške simbolične slike o Jezusovem trpljenju v podobi mastilnice, v kateri masti Jezus iz grozdja rešno kri (po Izaiji, 63, 2.) ali še kakor v pesmi — sam stiska v njej. In zdaj se Marija vdano pripravlja na Zveličarjevo rojstvo (št. 4854, iz Izlak):

Leži, leži ravno pole,
po ravnem pol Marija gre.
Na glavi nese ziboko,
o rokah nese sveti križ.
Na križu je napisano,
teh sedem zlatih puštabo.
Ti puštabi pomenijo,
da bo dete rojeno.
O Marija, mati božja,
prosi ti Boga za nas!
To dete je blo rojeno,
na križo bode marirano.
O Marija, mati božja,
prosi ti Boga za nas!

Rojstvo samo opisuje cela vrsta ljubkih kolednic z mnogimi inačicami. Ena najljubeznivejših je tista, ki pripoveduje, kako je Marija rodila Jezusa brez bolečin v spanju (št. 4782, iz Framaj):

Marija, sveti Jožef
mi gresta v Bellehem.
Od mesta se podasta
pod ravno štalico.
Jožef je Mariji rekel:
»Tvoj čas je užo pritekkel,
ni povitja, ni odeje,
ni družga ko veliki mraz.
Marija se je ozrla,
štalico se je odprla,
Marija Jožefa tišila:
»Jožef, ne maraj nič!
Vsej Bog vže dobro ve
za najne težave vse.
Vsej bo se rodil človek Bog
ki bo nas rešil iz nadlog.«
Marija plašč razgrne,
ga dene pod noge,
na njega je pokleknila
no malo je zaspala,
Bogu se v roke dala.
Marija se mi pa zbudi,
Jezus pa v plašču leži.
Devica Marija
povila ga v plenice,
sveti Jožef je pa suknjo dal,
da je Jezus mu zaspal.

Druga kolednica (št. 4827, iz Grahova na Tolminkem) pa pripoveduje, da je Bog sam po dveh angelih-golobih poslal Mariji »plenice dve, povojca dva, da je pokladala Jezusa, Zveličarja vsega sveta«.

Vsem znane so številne kolednice, ki na najrazličnejši način opevajo, kako so angeli oznanili rojstvo Zveličarjevo, kako so prihiti k jaslicam pastirci, sv. trije kralji in mu prinašali daril, kako sta se ga veselila celo oslič in volk in ga vsaj grela s svojo sapo, ali kako je Marija darovala Jezusa v templju; enako znane in razširjene so tudi druge kolednice, ki oznanjajo današnje božično veselje in vabijo ljudi, naj gredo v Bellehem (Jeruzalem) in se vesele novorojenega Zveličarja in naj mu donajajo dari. Oblika jim je najrazličnejša a mnogim, zlasti v obliki

odpevov, se naslanjajo očividno na nekdanje božične igre i. pod. Dve pa, ki se odlikujeta po lepi simboliki, naj navedem posebe. Prva iz Ihana (št. 4871, podobno 4863—3879) poje:

Pärva ja ura te noči,
sveto nebd vadržati stoji.
Gvar se Marija veseli
z janó erdečo gavteržo,
ke ja pred soncam vtéršana.
Ajngelc so jo vtéršale,
so jo Marije šejnkale.
Ježeš je majhen, pa ja svet,
v rokah drži ves zvolen svet,
za kar ga prosimo, vse nam da.
Prosimó ga za svete rej,
Ježeš, Marija nam ga dej!

Druga, iz Zabukovja (št. 4885, podobno še št. 4880—4895) poje: kako se veseli Zveličarjevega rojstva vesoljna narava:

Se svjeti, svjeti bjeli dan,
k nam bo pršu Jezus sam
s svojo presveto materjo
z rožo Marijo cartano.
Tičice po luftu letajo,
doli na vejce sedajo,
se bjelega dneva veseló.
Se svjeti, svjeti bjeli dan,
k nam bo pršu Jezus sam
s svojo presveto materjo,
z rožo Marijo cartano.
Ribice v morji plavajo,
glavice na suh' pokladajo
se bjelega dneva veselo.
Se svjeti, itd.
Petelinčki ljepo spivljajo
se bjelega dneva veselo.
Se svjeti itd.
Angelci po nebesih shajajo
rožo Marijo cjerajo.
Cjerej jo, cjerej večni Buh,
Buh Oče, Sin in sveti Duh.

Tudi druge, nekoledniške pesmi, pojo o rojstvu Jezusovem, a naslanjaje se na romanske legende, drugače, svobodneje. Neka pesem iz Frama (SNP I. št. 420, podobno št. 421—426) poje, kako je šla Marija z materjo sv. Ano na »božjo pot na svete gore« in tam rodila Jezusa; takoj pa so prišli angelci prinesli ji svilen plašč in zlat prestol, ga posadili z Marijo na veliki oltar:

Se tam pa ona sedela bo
in nam bo gnade delila,
vsem romarjem in romarcam
in tudi domačim farmanom.
Se kteri Mario prav časti,
Ona ga nikol ne zapusti.

Ljubka je tudi pesmica, ki poje o tem, kako je Marija Jezusa zibala in so ji pomagale pri tem tudi lepe ptičice (št. 427 do 436, podobno III. št. 6408, 6410); pomembnejša pa je romarska pesem o ubožni deklici, ki je pomagala odnašati Mariji Jezusa na božjo pot (na Sv. goro št. 466, v drugih inačicah drugam) in bo dobila za plačilo »dosti otrok, malo blaga, na unem svet' zveličanja,« a bogata županja hči, ki je odrekla, boječa se, da se ne umaže, bo dobila za plačilo dosti blaga, malo otrok, na unem sveti pogubljenje.

Kakor nam kažejo te pesmi Marijo, mater Zveličarjevo, v njeni največji sreči, jo kažejo druge, sicer manj številne v največji žalosti kot deležnico Jezusovega trpljenja in njegove smrti (Marija sanja o Jezusovem trpljenju, št. 439—441. Marija hoče Jezusa trpljenja odnesti, št. 442.—

445., Jezusove muke v »Zlati očenaš«, št. 452—453, Jezus brez zlahte, št. 6417—6430 i. dr.).

Tudi v Marijinem pogrebu (št. 406—411), nebovzetju (št. 401—405) in njenem kronanju (št. 6521—6524) pojo posebne pesmi.

Posebno lepa pa je tista skupina pesmi, ki proslavlja Marijino ljubezen in neskončno usmiljenost do ubogih ljudi, posebno pa do nas nesrečnih grešnikov. Kako nežna je tista pesem o umrli porodnici, ki ji mož ob grobu toži, kaj bo z njunim zapuščenim novorojencem, a ga ona potolaži (št. 316, pod. 317—336):

»Jedi, jedi, moj mož domov,
najno dete sladko spi;
Marija mu je ziske dala,
usmiljen Jezus na strani stoji.«

kako pretresljive pa tiste, ki pripovedujejo o siroti zapuščen, ki jo preganja hudobna mačeha in išče pomoči pri materi, v grobu pokopani, a jo ta opomni, naj se zateče k Mariji; in ta res stopi z oltarja in odnese siroto ubogo v sveta nebesa (št. 344—349). Druga narodna pesem kaže zopet posebno naklonjenost Matere device do porodnic, ki jim na prvo prošnjo pomaga v težki uri in ki jim pesem posebno priporoča češčenje Marijino in molitev sv. rožnega venca (št. 475), ki je tudi najboljši pomočnik in priprošnjik umirajočim (št. 369.). Češčenje Marijino priporoča tudi lepa romarska pesem o tici pevajoči pesem v slavo Marijino, ki se jo je naučila od zamorske deklice, a ta jo je slišala, kako so jo peli angelci (št. 544—570). Globoko občutena je vojaška pesem, nastala, kot se zdi, v avstrijsko-piemontskih vojskah, v kateri kliče Marija ranjenega vojaka k Jezusu (št. 680—697):

»Fantič, le gori vstan,
pojdi za Jezusom.«
»Oh, kó bi šel za Jezusom,
ker sem revnega stanu?«
»Dober je revni stan,
zvolil ga Jezus sam!«

Pribežalščice grešnikov nam jo kaže legenda, ki pripoveduje, kako tri solzice Marijine, padle na tehtnico sv. Mihaela pomagajo grešni duši v nebo (št. 336—339). Podobno misel ima romarska pesem »Jezus odpušta romarjem grehe« na priprošnjo svoje matere (št. 463—465.) ali lepa legenda o dušici majcen, ki po Mariji s trpljenjem reši duše svojih starišev in bratov (št. 371—373.). Posebno lepo je izražena ista ideja tudi v sledeči božični kolednici s Koroškega (iz Gorenje Kaple, št. 4926):

Stoji hartelč zakrajan,
z rudečo žido zaplatan,
povhen rožice nasajan.
Notre raste lilija
še ljepši si ti, Marija!
Notre raste rožmarin.
še ljepši je, Marija, tvoj sin!
Notre raste ljep marjon
še ljepši je, Marija, tvoj tron!
Marija pa v troni sedi,
Ježiša v krilci drži.
Vse duše za njo vpiljejo,
Marijo na pomoč kličejo.
Oh Marija, pomaj, pomaj
vsem vjernam dušam v sveti raj!
Kedar bo življenja krej
pelji nas v sveti rej!

Ko poje narodna pesem tako vneto o Materi milosti božje, ni čuda, da se obrača

narodna pesem nanjo tudi s prošnjo na pomoč v najrazličnejših zadevah življenja, za časne in večne dobrote. Izmed prvih se mi zdijo najbolj zanimive belokranjske pesmi, s katerimi po kresu blagoslovljajo polja in vinske gorice in imajo časih obliko hvalnice, časih prošnje. Naj sledita tu dve za zgled. Prva je iz Drašič (št. 5041), druga iz Bereče vasi pri Suhorju (št. 5050):

Pesem, ko gredo od kresa:

Oj devojka, devojčica,
daj nam, Bože, dobro leto!
Marija se rano 'staja,
rano 'staja i opravlja:
ki se v naše polje spravlja:
Naše polje obrodilo
z dobrim žitom i šenico,
'saki snopek po kupljenik,
razstavlja tri četiri!
Marija se rano 'staja,
'rano staja i opravlja,
Naše selo 'se veselo!
Marija se rano 'staja,
rano 'staja i opravlja,
ki se v naše selo spravlja,
naše gore obrodile.

Pesem pri obhajanju vinogradov.

Kaj sem koli sveta prešel,
Lepa je roža Marija!
nisem takéne rože našel,
Lepa je roža Marija!
kot je roža Marija.
Lepa je roža Marija!
Oj Marija vinogorska,
Lepa je roža Marija!
z vincem si vse napojila,
Lepa je roža Marija!
in v nebesa dopustila,
Lepa je roža Marija!

A prvo, česar prosí tudi narodni pesnik nebeško kraljico, je vendarle prošnja za milost večnega zveličanja, ki v njo izzveneva cela vrsta pripovednih in slavilnih pesmi in s tako molitvijo, završujočo slavospev Marijin (št. 6537 iz Zel. kaple) se združimo tudi mi sinovi in hčere naroda, posvečenega Mariji po najlepših svojih narodnih pesmih:

Kadar pride zadni čas,
bodi Marija ti per nas!
K bode duša s trupla šla,
pelje jo v nebesa,
večno vživat Jezusa!

Dr. Mirko Brumat:

Marija, kraljica Primorcev.

Ogromna večina Slovencev se je še klavnala malikom in častila slovansko boginjo Živo, primorski Slovenci pa so že zaslutili srečo Veselera oznanila in začeli ljubiti Marijo, prečisto Devico.

Zarja iz Ogleja.

Nemirni Longobardi so se dvignili in zapustili Primorje ter odšli okrog l. 569. preko furlanske ravní v Italijo. Za njimi so prišli Slovenci in zasedli tudi krajine ob Soči, Vipavi in Jadranskem morju ter globoko notri v Furlanijo. Tako so prišli v neposredni stik s staroslavni Oglejem, »drugim Rimom«, čigar tla so bila vsa napojena s krvjo junaških mučencev. Prav zato je bil Oglej tudi od nekdaj ena najbolj gorečih in krepkih krščanskih občin, ki ima prav od-

lične zasluge tudi za pokristjanjenje Slovencev.

Ko so prišli Slovenci v stik z Oglejem, je bila ta cerkev že povišana v čast patriarha. Njegova oblast je segala gori do Drave.

Čim so prišli Slovenci v območje oglejskih patriarhov, so se le-ti z vneto lotili dela, da bi to mirno in skromno pleme pridobili za Kristusa in Marijo.

Da, tudi za Marijo! Kajti oglejska cerkev je vedno prav iskreno častila preblazeno Devico. To nam priča dejstvo, da je bila oglejska bazilika od vsega začetka posvečena Vnebovzetju Marijinem. Važno da omenimo, je tudi to, da je bilo praznovanje brezmadežnega spočetja Marijinega v Ogleju že v 11. stoletju običajno, če ne že za patriarha Friderika († 897). Iz tega razberemo, kako neugodovski so protestantje, ki trdijo, da ima iskreno Marijino češčenje svoje začetke šele v poznem srednjem veku. Oglejski misijonarji so pa tudi povsod, kjerkoli so delovali, prav posebno širili češčenje Matere božje. Tako je dobil Trst že v 4. stoletju baziliko v čast Matere božje. Vsled oglejskega vpliva častijo Marijo kot svojo zavetnico tudi škofijske cerkve v Kopru, Poreču in Pulju. Tudi cerkev na Barban, ki slovi od nekdaj kot Marijina božja pot, je dal sezidati oglejski patriarh, in sicer Elija (571—586). Še več! Oglejski patriarhi so širili Marijino slavo tudi daleč čez svoje ozemlje po starem katoliškem svetu. Ko so koncem 8. stoletja krivoverski adopcianci začeli odrekati Mariji najvišjo čast božjega materinstva, je bil l. 794. sklican cerkveni zbor v Frankobrodu. Na tem zboru je priporočil cesar Karol Veliki, naj se proti krivi veri sestavi dve knjigi. Eno teh knjig so poverili oglejskemu patriarhu sv. Pavlinu (787—802), ki je, opirajoč se zlasti na izreke sv. pisma, z vznešenimi besedami proslavil dostojanstvo Marije, matere Sina božjega.

Če je torej oglejska cerkev tako silno častila Marijo in skušala zanesti njeno slavo daleč čez svoje meje, ali naj dvomimo, da je skušala vsaditi iskreno ljubezen do prečiste Device zlasti v srca svojih Slovencev? To prizadevanje se je gotovo še povečalo, ko je oglejski patriarh Janez IV. dobil tudi v posvetno oblast velik kos zemlje med Sočo, Vipavo, Devinom in Trnovsko planoto.

Pač utemeljeno lahko trdimo, da je že mnogo primorskih Slovencev pod vplivom oglejskih misijonarjev iskreno častilo Marijo, ko sta sv. brata Ciril in Metod l. 863. začela prižigati luč krščanstva ostalim slovenskim rodovom.

Le oglejskemu vplivu moremo pripisati tudi to dejstvo, da so najvažnejše cerkve ob rimski cesti, ki je vodila čez Bovec na Koroško, posvečene Marijinemu vnebovzetju, tako n. pr. v Kanalu, Tolminu in Kobaridu.

Seme na rodovitnih tleh.

V mehkem slovanskem srcu je našla Marijina ljubezen prav ugodna tla. Ta zlahtni plamen ni več ugasnil, naraščal je od stoletja do stoletja tako, da moremo brez pretiravanja trditi: Marija je postala kraljica primorskih src.

Še predno so pustošile turške tolpe miroljubne primorske vasi, so imeli Slovenci na tem ozemlju vse polno Marijinih svetišč. Pri Mariji so iskali v dnevih preizkušnje tolažbe in moči. Tako na Skalnici nad Solkanom, na Repentabru, pri Obršljanski Materi božji v Komnu na Krasu in drugod.

Ivan Pregelj:

»Caecus Marianus«.

(Odlomek iz koledarske povesti »Božji mlini«).

»Oče Romuald, vse kar je prav! Ampak tolika skromnost kakor je Vaša, res ni umestna. Ponovim! Vaša slika je vprav božansko navdihnjenje, redka umetnina neveljive vrednosti...«

»Gospod ravnatelj, je prosil redovnik-umetnik, »prestanite! Vaša hvala me boli. Saj hočem verjeti, da se mi je z božjo pomočjo posrečilo ustvariti, kar sem bil dolžan, a nehvaležno bi bilo, če bi zamolčal, koliko dolgujem Vašemu pokroviteljstvu in vodstvu. Ne zapeljujte me zato v ničemurnost.«

Redovnik o. Romuald, starček sedemdesetih let, in njegov prijatelj muzejski direktor sta sedela na samostanskem vrtu pod cvetočo črešnjo. Čudovito lep dan je bil. Veter je sipal z drevja cvetnih lističev, žum čebel je polnil vonjavo ozračje. Ravnatelj je bil pred mesecem pregovoril samostanskega umetnika, da mu je prepustil svojo sliko »Kristus ozdravlja slepece«. Brez redovnikove vednosti je nato sliko razstavil in ji tako priboril splošno priznanje. Tisto dopoldne je prišel to sporočat v samostan, ostal pri obedu in sedel s prijateljem v pogovoru na samotni klopi.

»No, dovolj hvala, če Vam ni všeč, o. Romuald! Ali ste imeli kak namen, da ste se podpisali pod sliko prav zagonetno temo: Caecus Marianus — Marijin slepec, kakor ste najbrž hoteli reči?«

»Ugenili ste«, je odgovoril redovnik in si šel z roko čez oči. Ta kretnja mu je bila čudno svojstvena. Ko si je šel s prsti pod čelom, se je zdelo, kakor da snema nekako obvezo. Ravnatelj tu redovnikova kretnja ni ušla, slutil je zanjo nekaj več, kakor golo slučajnost.

»Ugenil sem, pravite«, je dejal in se nasmešnil. »Povem pa, da je ime kaj čudno izbrano. Slepec, pa mojster v barvi in črti, da mu ga ni para.«

»Marijin slepec, recite«, je poudaril redovnik in dostavil: »Razumeli bi, če bi Vam povedal zgodovino svoje slike.«

»Zgodovino?«

»Da, zgodovino«, je ponovil o. Romuald. »Pa saj ni, da bi pravil. Posvetnjaki ste neverni. Dejali bi, da zmišljam legendo. In zgodovina moje slike je zares bolj legendi kakor resničnosti podobna.«

»Iz Vaših ust bom verjel četudi legendi«, je odvrnil ravnatelj. »Pripovedujte! S tem boste povrnili, kar mislite, da mi dolgujete.«

»Zdaj pa ne morem odreči«, se je nasmešnil o. Romuald. Zopet si je šel z roko čez oči, kakor da snema nevidno obvezo. Nato je začel tiho in mirno pripovedovati.

»Moj oče je bil logar. Oženil se je v štiridesetem letu in vzel mojo mater, ki je bila skoraj petnajst let mlajša. A že v prvem letu zakonskega življenja je umrl. Ubili so ga lovski tatje iz zaseda. Tri mesece po njegovi smrti sem se rodil jaz. Bil sem popolnoma — slep.«

»Slep?« je vzkliknil ravnatelj, redovnik je pripovedoval mirno.

»Slep, česar pa moja uboga mati skoro vse leto ni vedela. Ko pa je sedela nekega

pomladnega popoldne z mojo botro pred hišo, — pripovedujem seveda kakor sem izvedel od botre — je potožila tej svoji edini zaščitnici, da sicer ne ve, kakšni so drugi dojenči, a da sem jaz posebne vrste. »Saj vem«, je tožila, »drugi otroci gredo z očmi za materjo in lučjo, ta moj mali pa kar nič. Le za glasom obrača glavico, za ptičjim petjem, za zvonjenjem, za mojo besedo. Ali mu je neki narejeno?« Kaj mu bo narejeno, je menila botra, kakor mi je večkrat pravila, in se ozrla name, ki sem ležal v zibelki kraj matere. Tedaj je opazila, da mi sije solnce naravnost v obraz in odprte oči se je vsa zlenila od groze. Toliko pričujočnosti je še imela, da je hitro stopila v solnce. A moja mati je opazila njeno kretnjo, postala pozorna, prebledela in nato zavpila nečloveško, da sem slep.«

Redovniku je beseda zastala. Trudno si je segel zopet čez oči. Po trenutju je nadaljeval:

»Da boste nadaljnje umeli, Vam moram narisati položaj tistega kraja. Hiša, kjer je mati z botro sedela, je na malem lazcu nad cesto, ki pelje vstric globoke rečne struge. Kakih sto korakov navzdol po reki je znamenje žalostne Matere ob ozki brvi čez reko. Moja mati je tedaj v svoji prvi grozi planila k meni, me potegnila iz zibelke in se nato z obupnim plačem pognala po lazcu na cesto. Botra je vihrala zanjo in jo srečno še ujela pred znamenjem, preden je stopila na brv, da bi skočila z menoj v tolmun. Tako je rešila materi in meni življenje.«

Zopet je utihnil redovnik.

»Nadaljujte, o. Romuald«, je prosil ravnatelj.

»Rešila je meni in materi življenje«, je nastavljal redovnik, »a mislite si lahko, kako je bilo moji materi poslej. Od botre vem, da je noč in dan jokala in me nosila pred ono znamenje žalostne Matere in jo rotila, naj mi da videti. Radi strašne žalosti in še nekega čudnega predsodka, da je sama kriva moje slepote, je strašno slabela. Tolažbe ni našla nikjer. To je trajalo nekako tri leta. Takrat je od slabosti oblegla. Tri tedne je ležala in slabela. Neke noči pa je pozvala botro in ji vsa vesela povedala, da bo zjutraj vstala in pojde z menoj na božjo pot. Botra je mislila, da blede in ji je pritrdila. Kako pa se je zavzela, ko je zagledala v zoru zares mojo mater z menoj v naročju, odpravljeno na pot. Ni vedela kaj. Še sama se je opravila in šla z materjo, da bi ji bila v pomoč. Prepričana je bila, da bolnica obleži, preden pride do ceste. A moja mati je šla varno, šepetajoča venomer tihe molitve. »Za greh, Marija mati«, jo je čula govoriti botra, kakor mi je večkrat ponovila. »To zadnjo pot za pokoro, Marija mati, ker sem hotela v vodo z njim! Tebi to nesrečno dete! Če se ga Ti ne, kdo se ga bo usmilil!«

»Amen!«, je vzkliknil ravnatelj.

»Tega, kar bom sedaj povedal«, je povzel zopet o. Romuald besedo, »se spominjam prav živo pa že sam. Vidim cerkev in množico ljudi, to je, slišim. Čutim ihtečo molitev svoje matere, nato zvonček in grobno tišino. Nenadno mi je prečudno. Prečudno nežna roka mi je legla ob oči. Imam občutje, da je nekaj snela z mene. Vidim! Vidim šest cvetočih paličič v vrsti. Med čudnimi cveti je bela roka dvignila svetlo solnce. Zvonček poje. Vse črno in

Primorci romajo.

Za časa turških vojsk je zaupna ljubezen do Marije, Tolažnice žalostnih in Pomoci kristjanov, še narasla, zlasti so se priljubila romanja na božje poti. Repentabor je postal božja pot. Še danes je zelo obiskujejo verniki iz tržaške okolice, zgorajnega Krasa ter Istre. Istotako romajo Kraševci še dandanašnji dan prav radi k Obršljanski Materi božji pri Komnu. L. 1860. so se začela romanja na Sv. Višarje. Vsak Primorec se še iz predvojne dobe dobro spominja velikih romanj na to izredno priljubljeno božjo pot. Log na Vipavskem se je istotako prav kmalu priljubil, ko je bila tam l. 1445. sezidana cerkev na čast Matere božje. Naj samo navedem še sledeče manj obiskane primorske božje poti: »Mati božja na Illovič« v Tolminu (sedanja župna cerkev), Mengore nad Volčami, Marijino Celje nad Kanalom, Vitovlje nad Sempasom, Vrhovlje pri Šmartnem v Brdih, Marija Snežnica nad Avčami, Preval pri Moši, Kostanjevica v Gorici, žalostna Mati božja na Gradu pri Mirnu, ki je zaslovela v preteklem stoletju. Obiskujejo jo tudi Tržačani. V srednjem veku je slovela kot božja pot tudi Lokev pri Divači. Tamkajšnja »Marijo na stezi« so obiskovali romarji z istrskega Brega, tržaške okolice in gorenjega Krasa. V verskem in narodnem pogledu bi bilo zelo dobro, ko bi Primorci vse te pokrajinske božje poti zopet obnovili.

Daleč čez primorske in slovenske meje sploh je zaslovela svetogorska božja pot. Poleg Brezij je ni na naši zemlji božje poti, kamor bi slovenskega romarja bolj vabilo srce kot na Sv. Goro. Po vsej pravici! Saj nam kaže vse do današnjih dni burna zgodovina tega svetišča, ki vedno na novo in lepše vstaja iz razvalin, da je izredno delo božje previdnosti in Marijine ljubezni do primorskega ljudstva. Omeniti moramo, da je tudi ta božja pot v tesni zvezi z oglejskimi patriarhi. Patriarh Marinus Grimani je namreč l. 1544. daroval novemu svetišču podobo, ki jo še danes v njem častimo. (Msgr. dr. Josip Ličan je to neovrgljivo dokazal v burni in dolgotrajni polemiki z goriškim starinarjem Gyro, ki je ponujal za 50.000 tedanjih kron »pristno« sliko svetogorske Matere božje. Dr. Ličanu gre za to brigo za svetogorsko podobo zahvala in priznanje, čeprav svetogorska božja pot čisto nič ne zavisi od pristnosti podobe, ki jo tam častimo.) Sveta Gora nam pa tudi glasneje od vsake druge božje poti govori o veliki požrtvovalnosti vernega slovenskega ljudstva, ko gre za Marijino čast; saj ono je njeno svetišče nič manj ko petkrat postavilo oziroma obnovilo.

Ponesrečena deformacija.

Medtem so zaveli iz nemškega Wittenberga mrzli vetrovi, ki so grozili ohladiti ali celo popolnoma uničiti ljubezen slovenskega ljudstva do Marije. Po mnogih prav odličnih slovenskih cerkvah so lutrovske predikanti začeli od pamtveka blagrovano Mater božjo blatiti ter vse njene častivce zasramovati. Velik del slovenskih pokrajín se je dal zavesti na kriva pota in je tako vsaj za kratko dobo pretrgal častiljivo tradicijo Marijinega češčenja.

¹ Navdušeni svetovišarski romar Janez Režič iz Sempetra pri Gorici pripoveduje o raznih starih romarijih, ki so bili do 50 krat na Sv. Višarjah. Njegovo poročilo o romarijih na Sv. Višarje bomo o priliki objavili; gotovo bo vse Slovence zelo zanimalo.

pisano je nepoznanih mi bitij na tleh pod meno. Gibljejo z rokami. Okrenem glavo. Vidim materino lice, ustnice trepetejo, strašno je blede. »Mati, dejem in stegnem z roko vprašujoče na oltar. Ona meni, da se igram. Sosea botra mi pokaže molek porožljaviš ž njim. Določno sežem po njem, pokažem spet na oltar. Moja mati se čudno strese in me zroči botri. Ta si sname ruto in jo povesi meni čez obraz. Nevoljno se zakremžim, snamem pokrivalo, kažem vprašujoče na goreče, cveteče paličice... Tedaj me mati potegne botri iz rok in plane k oltarju in vzklikne bridko, iz globin: »Marija, vzemi ga! Nagne me v cvetove, v goreče sveče, sežem po plamenu, zastočem... Mati pa je tisto uro izdihnila...«

Ihtenje je vzelo redovniku besedo. Nemo si je otrnil solzo ravnatelj.

»In to, in to, je skušal prikriti svoje ganotje, »to torej, o. Romuald, je zgodba Vaše slote?«

»To in vse, kar se je godilo še pozneje z menoj, je odvrnil redovnik, »in kar sicer ni tako čudno neverjetno, zato pa tem očitnejše prepričevalno, da sem in bom do smrti »Marijin slepec««

»In slika »Kristus ozdravlja slepce«, je vprašal ravnatelj, »to je Vaša zahvala nebeški Dobrotnici?«

»Zahvala in hvalnica petdesetih let mojega samostanskega življenja, je odvrnil slovesno redovnik. Skromneje je pristavil:

»Slika je moja prva in zadnja«

Potem je utihnil, si šel zopet s svojo kretnjo mimo oči in pogledal blaženo v lepi dan, v solnce in zelenje in cvetje in zarajal:

»Moj Bog, gospod ravnatelj! Kolika sreča je dar zdravih oči!«

Tudi na Goriško so prišli propovedniki lutrovske deformacije in skušali vžeti našemu ljudstvu med drugim tudi najboljšo in najlepšo Mater. Toda njihovi poskusi so se z malimi izjemami docela ponesrečili. Primorci so ostali Mariji zvesti. Ko se je Trubar penil od jeze in srda nad Marijinim češčenjem,¹ so naši predniki z otroško vdanostjo trumoma plezali na sveto Skalnico. Starodavna katoliška tradicija iskrene vdanosti do Jezusove matere je ostala med Primorci popolnoma nepretrgana.

Immaculata.

Značilno je, da najdemo prav v dobi lutrovskega pohoda med goriške Slovence v Gorici mizarско društvo, ki je bilo posvečeno Brezmadežnemu Spočetju in je imelo svoj sedež v sedanji stolni cerkvi.

Nov ogenj iz Assisija.

Od prve polovice 18. stoletja dalje so se za razširjanje Marijinega češčenja med primorskimi Slovenci prav posebno trudili sinovi sv. Frančiška. Ustanavljali so po svojih cerkvah posebno radi razne bratovščine, ki so imele in imajo še danes ta namen, da prav intenzivno goje ljubezen do Marije.

Nevenljivih zaslug za Marijino proslavo v Primorju si je pridobil veliki slovenski govornik 17. stoletja, kapucin Ivan Svetokriški (1640?—1714). Njegov oče je bil sicer iz beneške plemenite rodbine Leonelli, mati pa mu je bila Slovenka iz Rihemberga. Zato je svoje Slovence ljubil in oni so ljubili njega. Ta veliki učenec takrat slovečega jezuita Pavla Segnerija (1624—1694) in avguština Abrahama a Sancta Clara (1644 do 1709) j ekakor ona dva v nemal pobožne vernike prav posebno za Marijo. L. 1679. je bil gvardijan v Trstu, od l. 1682—1684. v Sv. Križu, od l. 1693—1695. pa v Gorici, kjer je preživel zadnja leta svojega življenja.

Doloresa.

Serviti. častivci žalostne Matere božje, so imeli na Primorskem dva lepa samostana, v Devinu enega in v Opatjem selu drugega. Morda je češčenje žalostne Matere na Gradu v Mirnu v zvezi z Opatjim selom. Gotovo je pa, da so se tudi ti služabniki Marijini trudili, da bi primorski Slovenci le še bolj vzljubili Njo, ki je bila žalostna radi nas. Kako toplo prepevajo verniki v naših cerkvah v postnem času ono prelepo pesem: »Kak' zalivajo solzice« itd.!

Naj navedemo dve narodni pesmici o žalostni Materi božji. Prva je bila z notami zabeležena v Velikem dolu l. 1750. Drugo prepevajo Kraševci od nekdanj v postnem času, ko v družinah zvečer molijo žalostni del rožnega venca.

I.

Grešnik, glej žalost Marije,

kako za Jesusom vpije.

Prej ko se je proč podal

je tako slovo jemal:

O presrečna moja mati,

zdaj moram jaz slovo jemati;

zdaj grem gor v Jeruzalem,

tam bom od Judov umorjen.

Ona pravi: Dete moje!

Spomni se Matere svoje,

Usmil' (zahvali) se tavžentkrat Bogu,

da sem čakala vse tu (to).

II.

Predpev: »Marija lepa roža,

Marija Mati božja,

Marija sedem žalosti.

7 žalosti: I. Ta prvo žalost je Marija 'mela,

ko je Jezus krvavi pot potil.

Odpev: Angelci so se jokali,

Grešni človek se je smejal.

Zapusti smehe,

premislil grehe

in pojdi častit Jezusa.

Variante.

Ta drugo žalost je Marija 'mela,

II. ko je Jezus gajžlan bil,

III. ko je Jezus kronan bil,

VI. ko je Jezus težki križ nosil,

V. ko je Jezus križan bil,

VI. ko je Jezus bil na križ pribit,

VII. ko je Jezus na svetem križu umrl.

Hvalevredni crescendo.

Da je bilo češčenje Matere božje do današnjih dni nepretrgoma živo in da je postajalo čedalje toplejše, nam najlepše priča zgodovina svetogorske božje poti.

Vedno večje so postajale trume pobožnih romarjev. Prihajala so tudi ogromne procesije od bližnjih in daljnih krajev. Svetogorske slovesnosti so se od stoletja do stoletja sijajneje obhajale.

Marijini dvori.

Glasna priča ljubezni do Marije so nam tudi cerkve. Izmed 464 župnih, vikarijskih in podružnih cerkev ter raznih manjših kapel goriške škofije jih je 72 posvečenih Materi božji. Torej vsako 6 svetišče je postavljeno Mariji na čast. Toda pomniti moramo, da ne dobimo zlahka cerkve z več oltarji, ki bi ne imela nobenega Marijinega oltarja. Goriška stolnica ima n. pr. poleg

¹ (Trubar je menil, da je svetogorska božja pot pod teh hudčevih in lažnivih bab gor prišla.)

kipa Brezmadežne nad portalom 6 Marijinih oltarjev, povrhu pa še nad glavnim oltarjem krasno sliko Matere božje. Naslikal jo je Jožef Tominc, ki je bil s svojim bratom Ivanom pač najboljši akademski slikar, kar jih je Gorica kdaj imela. Ta dva brata sta delovala na Goriškem koncem 18. in na začetku 19. stoletja. Čas in odmerjeni prostor ne dopuščata, da bi se spomnili še drugih manjših slikarjev in kiparjev, ki so s čopičem ali dletom slavili Marijo.

Belo in rdeče cvetje.

Priljubljene so bile med Primorci od nekdanj tudi razne Marijine pobožnosti. Ljudstvo, ki se na splošno tako rado upira vsemu, kar je novo, se je takoj rado oklenilo vsake nove pobožnosti Mariji na čast. Že od pamtveka se prav gniljivo obhajajo zornice v adventnem času.

Istotako so se prav kmalu razširile šmarnice in postale pač najljubša pobožnost, zares cvetje pobožnosti zvestih Marijinih častilcev. Ta majniška pobožnost je zavladala na Primorskem v letih 1870—80. Priljubljen je bil predvsem šmarničar Luka Jeran. Danes ne najdemo kraja, kjer bi majniške pobožnosti v večjem ali manjšem obsegu ne obhajali.

Tudi pobožnost sv. rožnega venca v oktobru so na željo sv. očeta Leona XIII. kmalu po vseh cerkvah uvedli. Toda rožni venec je bil že zdavnaj priljubljena družinska molitev, ki je spreminjala v večernih urah naše vasi v velika Marijina svetišča. V nekaterih krajih, zlasti na Kobarškem je bila navada, da so sv. rožni venec molili dvakrat na dan, zjutraj in zvečer.

Najslajše melodije.

Vse te lepe pobožnosti so močno namnožile tudi Marijine pesmi, ki so prešle v meso in kri primorskih Slovencev.

Ponekod pojó še danes starodavne narodne Marijine pesmi, ki segajo celo nazaj v dobo turških vojsk. Nekoliko takih pesmi je zabeležil neumorni nabiratelj narodnega blaga, pokojni skladatelj Janez Kokošar. Prastara je n. pr. tudi pesem o 12 urah, ki jo še danes pojó najstarejši svetogorski romarji in nam priča o naivni vdanosti in ljubavi naših prednikov do Marije. Prva kitica se glasi:

Prva ura te noči,
ko se Marija veseli
z eno zlato jab'kico
z eno rdečo rožico.

Ko je ljudski ljubljeneč Gregor Ribar (1796—1863) začel prepevati Marijino slavo, si je kmalu osvojil tudi primorska srca. Tako tudi p. Angelik Hribar, Blaž Potočnik in drugi.

Omeniti moramo, da je tudi Primorska dala celo vrsto odličnih pevcev Marijine slave, ki so z ljubkimi popevkami ogrevali ratarja, viničarja in gozdarja, ženjico, predico in pridno gospodinjvo v domači hiši, kakor tudi na poljih ter v temnih lesovih — pri delu in v urah zasluženega oddiha. Naj omenimo kanonika Ivana Mreino, Michaela Zega, Hrabroslava Volariča, stolnega kapelnika Antona Hribarja, Avgusta Lehana iz Kanala in njegovega brata Janka, Danila Fajglja, Janeza Laharnarja in Janeza Kokošarja. V najnovejšem času slavila Marijo v iskrenih skladbah vrlo požrtvovalni Emil Komel in neutrudljivi Vinko Vodopivec. Poleg evharističnih so Vodopivčeve Marijine pesmi prav posebno ljubke. Saj je skoraj ni Marijine pesmi, da bi ji on ne kušal dati glasbenega izraza, tako vnet Marijin pevec je. Kaj čuda, če so se nekateri tako priljubili, da prehajajo polagoma v narodno last. Tako se spominjam predvsem njegove preiskrene: »Ko pride majnik čez ravni...« Prav je, da omenimo tudi Antona Neffata, Romana Pahorja in Davida Doktoriča, ki so tudi že nekoliko prispevali k proslavi Matere božje na glasbenem polju. — Kaj pa Stanko Premrl — ta prvaki! — ali ni Vipavec?

Omeniti moramo še neko primorsko posebnost na polju cerkvene glasbe, namreč ljudske litanije. Na Primorskem poje cele litanije ljudstvo samo. V svojem repertoarju ima na desetine raznih melodioznih napevov za lavretanske litanije Matere božje. Danilo Fajglj je uglasbil en zvezek takih napevov, katerih molijo so se prav hitro med ljudstvom udomačili.

Proza in poezija.

Mnogoteri vneti Marijini častivci so posvetili svoji Materi tudi pisateljske in pesniške zmožnosti. Tako prof. Stefan Kociančič, ki je v svoje »Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah« (Družba sv. Moh. od l. 1868. dalje) vpletel mnogo pobud k Marijinemu češčenju. Omeniti moramo tudi »Cvetje z vrto sv. Frančiška«, ki je začelo izhajati l. 1879. na Kostanjevici v Gorici. Poleg urednika o. Evstahija Ozimka je prav vneto sodeloval tudi slavni o. Stanislav Skrabec. V molitvenikih je širil slavno Marijino pobožni Karol Čigon. Sv. Goro sta proslavljala Anton Čero v knjigi »Sv. Gora« in dr. Andrej Pavlica v svoji majhni knjižici »Skalnica«, ki ji je dodal tudi venček pesmi in psalmov. Mariji na čast. Te pesmi je uglasbil Janez Laharnar. Dr. Pavlica je pisal o Sv. Gori

tudi v koledarju Družbe sv. Moh. l. 1909. Letos so izšle v Gorici prve šmarnice. Naslov jim je »Na Sv. Goro!«

Prof. dr. Ivan Tul je izdal več »šmar-ničnih šopkove«.

Zelo se je potegoval za Marijino čast tudi veliki Mahnič, ki je vselej žarel od veselja, ko je govoril ali pisal o Mariji.

V pesmih so poklanjali svoje vence na Marijin oltar: dr. Pregelj, Janko Samec, C. M. Vuga in cela vrsta majhnih z izredno dobro voljo, ki so ostali široki javnosti prikriti, n. pr. A. Plesničar in drugi. Posebno pa moramo poudariti Radoslava Silvestra, ki je tako rad prepeval Marijino slavo zlasti kot sotrudnik »Danice«. V naj-novejši dobi poje nežne Marijine pesmi Karol Širok, ki je navdušil že tudi odlične skladatelje, n. pr. Stanka Premra in Vinka Vodopivca. Naj bi vztrajal v tej teko hvala-lezni smeri pesniškega ustvarjanja!

Acies bene ordinata...

Med najodličnejše častivce Matere božje na Primorskem moramo prišteti nepozabnega velmoža kardinala Jakoba Missia, ki si je prav mnogo prizadeval, da bi v goriški škofiji poleg češčenja presv. Srca Jezusovega predvsem poglobil tudi češčenje najslajše Matere božje (1898—1902). Prekosil je svojega prednika Zorna, ki je bil tudi vnet častivec Marijin, v tem, da je položil trdne temelje Marijinim družbam. V njegovi dobi so se začele ustanavljati, pod njegovima naslednikoma Jordanom in Sedejem pa so prelepo zacvetele. Kmalu so rodile tudi žlahtne sadove globljega verskega življenja med primorskim ljudstvom. Z razmahom Marijinih družb so se začela razveseljivo množiti pogosta sv. obhajila in Jezusovo Srce je dobivalo čedalje številnejšo častno stražo.

Pred vojsko je vodil v Gorici sedanji krški škof dr. Josip Srebrnič kongregaciji za gospode in dijake. Iz te Marijine šole je vzrasla lična vrsta zares značajnih katoliških izobražencev.

Sedaj vlada goriško nadškofijo nadpastir msgr. dr. Frančišek Borgia Sedej, ki se trudi, da bi prav po Mariji in njenih družbah dvignil svoje vernike iz poveljnih moralnih razvalin. Ko se je ta sivolasi vladika povrnil iz begunstva, je bila njegova prva skrb, da bi obnovil Marijino božjo pot na Sv. Gori.

Po njegovem velikem prizadevanju so svetišče kmalu toliko obnovili, da so mogli Primorci v letih 1921 in 1922 obhajati dve nepopisno slajni Marijini proslavi: povratek milostne podobe svetogorske Matere božje iz begunstva v Gorico in povratek iste iz Gorice na Sv. Goro. Udeležba vernikov je presegala 50.000. Obe slovesnosti sta nam podali neovrgljiv dokaz, da iskre ljubezni do Marije, ki je začela iz Ogleja pred 14. stoletjem, svetovna vojska ni poglasila — še več, da gori v Goriških srocih močan neugasljivi plam Marijine ljubavi.

Isti prevzvišeni vladika je posvetil svojo očetovsko skrb tudi mladim našega rodu. Z velikim veseljem in odobravanjem zasleduje delo na polju marijanskih kongregacij. Letošnje leto poteka tudi na Primorskem v znamenju marijanske ideje. Prevzvišeni knez in nadškof je z veseljem pozdravil sklep osrednjega vodstva Marijinih družb, naj slednje v tem letu priredijo po vsej deželi večje tabore. Krona tem taborom je bil veliki shod vseh Marijinih družb v Logu 2. in 3. septembra. Vladika sam je daroval pontifikalno sv. mašo in vodil veliko procesijo po loških travnikih, vseh zelenih — polnih največjih upov.

To bi bil skromen zgodovinski pregled Marijinega češčenja na Primorskem

Stari zmaj se upira.

Naj ne zamolčimo dveh stvari, ki jih moramo omeniti iz ljubezni do resnice. Iz Ogleja je prišla ljubezen do Marije med naše Primorce — iz juga je pa v zadnjih desetletjih prišla tudi peklenska navada preklinjevanja prečiste Device. Žalibog in vendar tudi hvala Bogu, da imamo samo primorski Slovenci to ostudno pego na sicer marijanskem značaju.

Zalostno je tudi, da so v mnogih krajih začeli opuščati obiskovanje Marijinih pobožnosti in rožni venec v družinah.

Bojno geslo.

Skrb na novo se obujajočih in utrjujočih Marijinih družb bodi predvsem ta, da se popolnoma zatre med nami ta neslovenska, protinarodna, protinravna, protiverska in antikristovska razvada!

Če naše mlade Marijine družbe, ta najlepši biser v kroni Marijine slave dosežejo le to, da ne bo smel nihče več na Primorskem (in na vsem Slovenskem) žaliti Matere božje, ne da bi padel v veliko sramoto in nečast pred vsem ljudstvom, če dosežejo naše mlade vrste Marijinih otrok to in če bodo prispevale k obnovitvi skupne molitve v družinah, blagor nam in čast tej najlepši mladinski organizaciji, kajti odstranjena bo velika ovira, da pride med preizkušene in teptane:

Jezusovo kraljestvo po Mariji.

ki je
Podoba pravice.

Marija priprošnica s plaščem v cerkvi sv. Primoža nad Kamnikom.

V srednjeveški umetnosti je igrala Marija veliko vlogo. Izraz njenega čiščenja se je javljal pogosto v danes težko razumljivih ikonografskih zamislih. Enega takih globokih in lepih zamislov nam predstavlja slika Marije priprošnice s plaščem na se. steni ladje cerkve sv. Primoža nad Kamnikom. Ideja Marijine zaštite nad trpečim človeštvom je znana tako zapadni kot vzhodni cerkvi, samo da so jo različno izražali. Na zapadu se je iskristalizirala v liku stoječe Marije, katere plašč se razširja na vse strani (včasih ga drži sama včasih angeli ali svetniki priprošnjiki), pod plaščem pa so zbrani zastopniki stanov, ki so se zatekli pod njeno varstvo. Ta preprosti kip, za katerega razlago ni potreba posebnega aparata, se najde od XIV. stol. dalje v vsi zapadni Evropi v različnih variacijah, malo drugačnih v Italiji kakor na severu, a obojih lahko razumljivih. Tekom XVII. stol. pa polagoma izgublja svojo popularnost. Največja umetnina te nekomplecirane vrste je v Sloveniji Marija s plaščem v velikem oltarju romanske cerkve na Ptujski gori na Stajerskem, kjer se je pod plaščem zbralo vse sorodstvo takratnih celjskih grofov. Kip je iz ok. l. 1420. V XV. stol. pa se je začel ta preprosti tip komplicirati in dobivati sočasne poteze, ker je ljudstvo trpelo pod mnogimi nadlogami (ena najbolj znanih so Turki), in se je prav radi njih hotelo priporočiti Marijini pomoči. Tako časovnemu položaju komplicirano sliko predstavlja tudi slika pri sv. Primožu. Slika nam predstavlja pogled v obsežno pokrajino, kjer se v ozadju vrše vse vrste nadloge, pod katerimi je trpelo takratno človeštvo: Turki napadajo ljudi in jih more, ropajo in zažigajo hiše in cerkve, od lakote in bolezni pada živina in ljudje in umira, kobilice in toča uničujejo prideleke. Nad pokrajino plava v oblakih Bog Oče, ki kaznuje s temi nadlogami ljudi za njihove grehe, a pravkar vlika meč v nožnico. Spodaj v ospredju pa kleči na desni Marija, katere plašč razprostrata na strani sv. Primoža in Felician, patrona cerkve, kjer se slika nahaja, pod plaščem pa so zbrani zastopniki vseh posvetnih (na desni) in duhovskih stanov (na levi) in molijo. Marija gleda proti levi in drži z desnico desno stran svojih prsi. Na levi, kamor so obrnjene njene oči, kleči nagi izmučeni Jezus, gleda prosto k očetu navzgor in mu kaže svoje rane. Vsebinska te slike je bila ob času postanka splošno znana, saj je nastala na podlagi naziranja, ki so ga takratni kristjani pogosto srečavali v pridigah, našemu času pa je postala nerazumljiva, tako da so važno potezo, kako Marija svojemu Sinu kaže svoje materinske prsi, okrog l. 1840 celo preslikali, češ da je slika nedostojna. Vsebinska slike pa je ravno po tem detajlu pravilno razumljiva in zelo globoko zamišljena sledeča: Človeštvo trpi od mnogih nadih, ki jih Bog pošilja nadnje radi njegovih grehov. Marija se je zavzela po priprošnji patronov sv. Primoža in Felician za trpeče in jim razprostrla svoj plašč, kjer so varni. Bolj jasno kakor pri sv. Primožu je izraženo to varstvo njenega plašča v podobni sliki, ki je ohranjena v odlomku v severni ladiji farne cerkve v Vuzenici na Stajerskem in enaki sliki v grajski kapeli v Brucku pri Lienzu na Tirolskem. Tam namreč Bog Oče strelja puščice, ki imajo v nekaterih drugih primerih napise »Kuga«, »Lakota«, »Vojska«, te pa se lomijo, krakor hitro se zadenejo ob plašč, tako, da so oni pod Marijinim varstvom obvarovani pred njimi. Marija po je po cerkvenem nauku samo posrednica med človeštvom in svojim Sinom, ta šele posreduje njene prošnje pri Očetu. Tako uči sv. Bernard (Sermo in nativitate B. M. V. c. 7) in to pojmovanje je podlaga koncepcije naše slike. Marijino posredništvo pri Sinu pa je utemeljeno v njenem materinstvu, s tem, da na sliki Marija kaže svoje prsi in gleda na Sina, češ glej prsi, ki so te dojile, se pozivlja na to svoje razmerje do njega, da ga omehta za priprošnjo pri Očetu. Sin posreduje prošnjo dalje: Obrnil je pogled v Očeta in dvignil roke s svojimi ranami. Oče je prošnjo uslišal in vlika meč nadlog v nožnico. Bistvo slike je torej: Kristjani so zaupljivo pribežali pod Marijin plašč, ta je razgrnila svoje materinske prsi in se zaupljivo ozrla v Sina, ki se pri Očetu sklicuje na svoje trpljenje. V srednjem veku je na ti podlagi nastala, kakor poroča Beissel v svoji Zgodovini Marijinega čiščenja, naravnost krilatice, nanašajoča se na to sliko: »Sin kaže Očetu rane, Mati Sinu svoje materinske prsi (Patri ostendit Filius vulnera, ubera Filio mater)«.

Slika, o kateri govorimo, je nastala okrog l. 1520 in spada tudi po svojem umetniškem značaju med pomembne spomenike stare umetnosti v Sloveniji, gotovo pa zavzema med spomeniki marianske umetnosti odlično vlogo, ker nam priča o intimnem razmerju takratnih naših prednikov in Marijo.

Marijini spomeniki v Ljubljani.

Viktor Steska.

Da so Ljubljančanje že v najstarejših časih Marijo častili, pričajo razni zgodovinski in umetniški spomeniki.

1. Najstarejši spomenik Marijinega čiščenja v Ljubljani je bila cerkev templarskega reda, ki so jo potem podedovali križarji. Po njih se še vedno imenuje križanska cerkev. Ta je bila sezidana l. 1167 in posvečena Mariji. Dr. Gregor Thalnitscher (IMD, 1899, 120, 124) pripoveduje, da je bila v tej cerkvi podoba M. B., ki so jo zlasti od leta 1275 dalje zelo častili. Tedaj je v bližini cerkve stanovala uboga pa pobožna vdova, ki je šla večkrat v cerkev k temu kipu molit. Njen sinček se je zunaj igral z drugimi otročaji. Tu pridvi konj in otroka pomandra. Na vpitje prihiiti mati vsa preplašena iz cerkve, ogleduje navidez mrtvega otroka, skoči hitro v cerkev nazaj in priporoči Mariji svoje dete. In glej, otrok se zopet zave! Ljudje so smatrali ta dogodek za čudež in so poslej radi molili pred tem kipom. Podoba je bila dolgo časa na velikem oltarju. Ko so pa leta 1660 nanj postavili sliko Marije pomočnice (posnetek po pasovski sliki), so kip prestavili k zakristiji. Tam je stal ob Thalnitscherjevem času okoli l. 1700. Ko pa so l. 1714 staro križarsko cerkev podrli, so kip prenesli v krakovsko kapelico, ki je stala tedaj na križanskem svetu poleg križanske pristave (sedaj Jakopičeva zeljarna). Leta 1715 je bila nova cerkev dozidana, toda kipa niso več nazaj postavili. Ostal je v krakovski kapelici do danes. Ta spomenik je reliefna podoba Matere božje z Detetom. Ker je podoba vedno oblečena v razna oblačila, tudi večaki njene visoke starosti ne morejo opaziti. Župnik Ivan Vrhovnik je leta 1895 podobo natančno popisal (IMD, 1895, 125). Iz tega popisa posnemamo tole: Na prestolu (41 cm), na blazini, pogrnjeni s prtom, segajočim do tal, sedi nebeška Kraljica. Glava z nizko zobčasto krono, ki je v sprednjem delu nekoliko poškodovana, ji je nagnjena na levo proti Sinu, sedečemu ji na kolenu. Lahno ga oprijema z levico božja Mati, v desnici pa drži ob prsih, kot druga Eva, jabolko, tako da je kazalec prost in kvišku iztegnjen. Obeh roke so večje, nego bi zahtevalo sorazmerje. Obraz ji je podolgovat, pravilen, mil, obrobjen z lasmi. Oplečje je pri obeh jako ozko. Gorenja obleka Marijina je nadaljevanje ovoja, ki obema glavo ter pada ob ramenih preko obeh kolen. Izpod nje moli prosti del pasa, s katerim je prepasana čez spodnjo obleko, ki je zlasti v dolnjem delu krasna, gubovita. Kristus ima starikavo obličje. V levici drži zvit knjižni zavo. Pod Marijinim podnožjem ždita dva z glavama drug v drugega zapletena zeleno barvana zmaj. Spodaj stražita prestol dva polovična leviča, po eden na vsaki strani. Ob obeh straneh se dviga iznad prestola stebrič z dorskim glavčjem, na katerem čepi golob z nazaj zasukan glavo.

Da je ta relief res podoba, ki jo omenja Thalnitscher, spričuje narisek v Thalnitscherjevem rokopisu.

Glede starosti utegne ta relief res biti iz 13. veka, vsaj romanske gube govore za to. Najbolj je ta podoba slična podobi M. B. v Ogleju, po kateri je bržkone posneta.

Sliko Marije Pomočnice so v novi cerkvi postavili v kapelico na levi strani glavnega vhoda.

2. Isti Thalnitscher pripoveduje (IMD, 1899, 121), da so pri sv. Petru častili M. B. z Jezuškom. Kip je bil iz lesa mojstrsko izrezljan. Postavili so ga na veliki oltar leta 1374, kjer je stal še v Thalnitscherjevi dobi. Kam je prišel kip pozneje, je neznano, zato tudi starosti ne moremo kontrolirati.

3. V nekdanji frančiškanski cerkvi (sedaj Vodnikov trg) so častili kip čudodelne škapulirske M. B. od leta 1444, torej še pred ustanovitvijo škapulirske bratovščine. Tako je našel zapisano Thalnitscher v samostanskih zapisnikih. Ko so leta 1899 podirali stari frančiškanski samostan (stara gimnazija), so našli v zidu trup kipa M. B. s svečnjami, vloženi v dolbinico v hrbtu. Bil je to ostanek gotskega kipa iz peščenca. Mogoče, da je bil ta ostanek oni kip, ki ga Thalnitscher omenja. Sedaj se nahaja v muzeju. (IMD, 1899, 120.)

4. Tudi pri kapucinih v Ljubljani (Kongresni trg) so imeli v veliki časti milostno podobo M. B. Postavili so jo v kapelo sv. kvi leta 1624, torej pred 300 leti. Thalnitscher sporoča: »Ta podoba je pribežališče mnogim grešnikom in nadložnikom, kar spričujejo tudi mnoge zarobljene podobice in voščeni kipci. To podobo so na veliki petek prenašali po mestu v odvrnitev kuge, ki je leta 1679 divjala po obmejnih pokrajinah. Res je bila dežela obvarovana te morile. Izpostavlja se podoba ob Marijinih praznikih, ob sobotah in nedeljah, pa tudi zakrito

podobo obiskujejo ljudje vsak dan, zlasti zvečer.«

5. Avguštinanci so leta 1555 zapustili Ljubljano in se preselili v Opatijo. Leta 1623 so se vrnili in začeli zidati novo cerkev (1628), ki pa je 1631 že pogorela. Posvečena je bila Marijinemu Oznanjenju. Baron Konrad Russenstein jim je na to sezidal novo cerkev (od leta 1646 dalje), ki je bila posvečena 1687. V tej cerkvi (sedaj frančiškanski) so častili dve podobi. Prva je bila kip loretanske M. B., ki je stal v loretanski kapeli. Kip je bil izklesan iz cipresnega lesa po vzorcu onega v Loreti. Prenesli so ga leta 1669 v slovesni procesiji iz stolnice. Po potresu so loretansko kapelo na novo zgradili. Slike je napravil slikar Josip Kastner.

Drugi kip M. B. stoji vrhu pročelja zunaj cerkve. Visok je skoro 4 m in 400 kg težak. Izdelal ga je iz bakrene pločevine pasar Matej Schreiner leta 1858. Robove obleke, žezlo in krono je dobro v ognju pozlatil.

V tej cerkvi so avguštinanci imeli tudi sliko Marije Snežnice, posnete po znani takozvani Lukovi sliki v Rimu. Postavili so jo v cerkev leta 1671.

6. Pri sv. Florijanu časte od leta 1693 Žalostno M. B. Sliko je napravil Tomaž Kundišek leta 1639. Nekdo jo je daroval cerkvi sv. Florijana, ko je bila po letu 1672 dozidana. Te slike niso upoštevali do 8. maja 1693. Tega dne je prišel oslepeli kuhar kneza Turjaškega, Lenart po imenu, v cerkev molit. Tu nenadoma spregleda. Sliko so postavili pod kor, kjer so jo 4 leta častili. Vsak večer po avemariji so ondi molili litanijske, ki se jih je udeleževala velika množina ljudi. Ko so nabrali precej darov, so sezidali posebno kapelico in prenesli sliko vanjo 1698. Spomenica omenja mnogo čudežnih dogodkov in ozdravljenj. (IMD, 1899, 121.)

7. Pri stolni cerkvi so častili zlasti kip Žal. M. B., ki se nahaja zunaj v stenski dolbini. Historia cath. Eccl. piše o tej podobi: Preden so sezidali novo stolno cerkev, je stal ob ulici zid, skozi katerega sta vodila dva vhoda na cerkveni dvor. V tem zidu v sredini je bil proti cesti oltarju podoben prostor, pokrit z bakreno strešico. V tej dolbini je stal kip Žalostne M. B. Ta spomenik je postavil ljubljanski magistrat na pobudo tedanjega stolnega dekana dr. Jan. Schoenleba leta 1664. Na tem spomeniku so bili štirje latinski kronogrami: 1. Opla. odVLCIs Virgo Marla. 2. sIC lesVM pIA Virgo DoLet. 3. Mater DoLorosa Voto pLorantis popVLI aspi-rato benigna. 4. MatrI DeI senaTVs LabaCensis posVIt. Pri tem kipu so ob sobotah prepevali lavretanske litanijske. (Hist. Cath. Eccl., 26.)

V stolnici se nahaja na Dizmovem oltarju slika Marije Pomagaj, ki jo je naslikal Jos. Plank.

8. Pri uršulinkah časte v zadnjem stranskem oltarju na evang. strani M. B., kraljico miru. Oče dveh redovnic je podaril 1738 samostanu sliko M. B., kakor se časti pri Mühldorfu na Bavarskem. Nune so jo postavile v cerkev na oltar. Kmalu je zavladal glas, da »Kraljica miru« nikogar ne spusti brez tolažbe od sebe, če v njeno pomoč zaupa. Od dne do dne so se množili njeni častilci. Novomašniki so radi darovali prvo sv. mašo na njenem oltarju. Na njenem oltarju se je darovalo na leto do 1600 sv. maš. Pozneje so ustanovili tudi bratovščino na čast »Kraljici miru«. Njen titularni praznik je bil v nedeljo pred Velikim Šmarnom. Za cesarja Jožefa II. je prenehala tudi bratovščina.

9. Ko so leta 1705 dogradili novo cerkev sv. Krištofa, je nekdo daroval na Dunaju kupljeno sliko M. B. Častiti so jo začeli, ko je nekdo 15. sept. 1709 padel z odra, ne da bi se bil kaj poškodoval. (IMD, 1899, 124.)

10. Pri ljubljani je Ljubljančanom cerkvice M. B. na Rožniku. Tu je cerkvice stala že pred l. 1526. Thalnitscher omenja, da je bila v njegovi dobi okoljena z rožami in je oddol dobila svoje ime. Novo cerkev so postavili leta 1746. Ta še sedaj stoji in vabi zlasti poleti Marijine častilce v svoje okrilje. V njej je bila prej Mencingerjeva slika Marijine Oznanjenja, sedaj pa je lepa slika Jurija Šubica.

Pod Rožnikom je lurska kapelica, kjer se pobožni šetalci radi ustavljajo, da nekoliko pomolijo.

11. V Marijanišču je v kapelici Plan-kova slika Marije Pomočnice.

12. Na Hrenovem križu na Ambroževem trgu je na eni strani reliefna podoba M. B. iz leta 1622. Napis se glasi: Monstra Te esse matrem. (Pokaži, da si mati!)

13. Na trgu sv. Jakoba stoji visoko Marijino znamenje. Deželni stanovi kranjski so leta 1664 obljubili, da bodo praznik Marijinega čistega spočetja slovesno praznovali in postavili Mariji Brezmadežni na čast spomenik. Po Valvasorjevem trudu so res postavili ta spomenik leta 1682 pred cerkvijo sv. Jakoba. To znamenje pa je propadalo, da so ga morali podreti. Leta 1870 so ga na novo postavili. Od starega znamenja je ostal le kip Brezmadežne na vrhu stebra in spodaj napis s monogramom. (IMD, 1895, 206.)

14. V »mali šoli«, t. j. v hiši tik Florijanske cerkve, je na pročelju v dolbini lep kip Brezmadežne. O njem ni zgodovinskih podatkov. Ustno izročilo pripoveduje, da je bil kip nekdan last Marijine družbe, ki so jo vodili oo. jezuiti pri sv. Jakobu. V cerkvi sv. Jakoba so bile ustanovljene prve Marijine družbe na Kranjskem. Brezmadežna l. 1604, za višje di-jake 1624, za manjše di-jake 1640. V cerkvi sv. Jakoba pa časte Marijino vnebo-vzetje (slikal Langus 1822) in Žalostno M. B. na zadnjem oltarju na evang. strani. Ta oltar so postavili leta 1747.

15. Lep spomenik Marijinega čiščenja je tudi kapelica v Codellijevem gradu iz leta 1734. Ta kapelica je posvečena Brezmadežni. V njej sta dva zanimiva marmorna oltarja, sicer pa je kapela poslikana z lepimi freskami, ki se večinoma nanašajo na Brezmadežno. (Zbornik MID, 1923, 24.)

16. Najnovejši spomenik Mariji na čast so pa postavili salezijanci s cerkvijo Marije Pomočnice, ki bo posvečena te dni.

Cerkve Marije Pomočnice na Rakovniku.

Cerkve na Rakovniku je v glavnem dovršena, ter bo prihodnji ponedeljek, na praznik Marijinega rojstva slovesno posvečena ter tako izročena javni službi božji.

Zamisel te cerkve je stara nad dvajset let. Takoj ob prihodu na Rakovnik so se salezijanci oklenili misli sezidati na prijaznem rakovniškem griču v čast Mariji Pomočnici kristjanov lepo svetišče. Drugi rav-natelj salezijanskega zavoda, dr. Angelus Festa se je tega zamisla dejansko lotil. V ta namen se je obrnil na turinskega inženjerja Marija Ceradinija, naj mu napravi potrebne načrte. Načrti so bili v glavnih obrisih kmalu izdelani in l. 1904. je ljubljanski knezoškof blagoslovil temeljni kamen novi zgradbi. Sedanja cerkev sicer ne odgovarja v pol-nem obsegu prvotnim načrtom. Pod vplivom razmer, posebno pa vsled terenskih neprilic, so se načrti večkrat spreminjali, dokler se ni izcimil načrt, kakršen se je naposled izvršil.

Cerkve Marije Pomočnice se dviga na prijaznem griču, približno 300 m proč od Dolenjske ceste. Ima obliko latinskega kri-ža, zidana je na zunaj v sirovem zidu, kar le še poveča veličastnost stavbe. Pročelje je deloma iz lepo izdelanega umetnega kamna. V sredini pročelja, visoko med zvo-nikom se dviga majhna kapelica s kipom Marije Pomočnice. Povprečna ladja se na zunaj konča na vsaki strani s 24 m viso-kima stikoma. Zvonika sta visoka 35 m in 50 cm. Posebno vrhnji del je zgrajen po-večini z umetnim kamnom. Na vrhu sta od-rezana, ter se končata s teraso in s štirimi kratkimi stolpci ob voglih.

Notranjost cerkve naprav že na prvi pogled najboljši utis. Oboki se dvigajo vi-soko 20 m. Na vsaki strani glavne ladje so tri okna visoka 4 m in široka 80 cm. Po-vprečna ladja ima na vsaki strani po eno veliko okno, dolgo 6 m in široko 3 m. Ravno tako okno je v pročelju nad vhodom. Na vsaki strani povprečne ladje je 8 m visok kor. Na desnem koru bo prostor za orgle in pevski zbor.

Veliki oltar je iz italijanskega mar-morja. Nad oltarjem se dviga visok lesen baldahin, ki sloni na štirih stebrih. Dva prednja stebra sta iz marmorja, druga dva pa sta provizorično lesena, ker marmorna-tih ni bilo mogoče pravočasno izdelati. Priž-nica je na evangelijski strani. Je iz gorenj-skega marmorja, lepo delo kiparske umet-nosti.

Cerkve je dolga v notranjstvi 33 m in 30 cm. Širokost znaša 13 m 80 cm. Povpreč-na ladja je dolga 22 m. Sloga, v katerem je zidana cerkev, ni tako lahko določiti, ker ne posnema nobenega izmed tradicionalnih slogov. Po svojih šiljastih lokih, po svojem kipenju navzgor, nas najbolj spominja na gotiške stavbe.

Načrte cerkve je izvršil, kakor rečeno, arhitekt Marij Ceradini, profesor na albertinski umetnostni akademiji v Turinu. Ta arhitekt si je z obširnimi delom v prid don Boskovim napravam stekel že neveljnih zaslug. Za salezijansko družbo je sezidal nebroj krasnih cerkev in zavodov v Evropi in izven nje. Tudi nov del salezijanskega zavoda je njegovo delo. Zidarska in tesarska dela je izvršila tvrdka Viljem Treo. Stavbo je vodil ves čas z veliko spretnostjo palir g. Peter Battelino. Ključavničarska dela je izvršila stara ljubljanska tvrdka Avgust Martinič, kleparska pa tvrdka Ferenc. Plesarska dela je prevzela tvrdka Jug. Mizarska dela so izvršili v zavodovi mizarski delavnici. Umetni kamen so do-bavile tvrdke Battelino, Cihlač in Kos. Kamnoseška dela sta izvršili tvrdki Vod-nik in Toman. Tomanovo delo je glavni oltar, vse drugo, kakor stebri, prižnica, ograje, obhajilna miza itd. je izdelal Vod-nik. Zlatarska dela je prevzela tvrdka Perigov. Električno instalacijo je izvršila tvrdka Vojnovič in Co.

Gospodarstvo.

Joško Pokorn:

Gospodarska kriza v sanirani Avstriji.

Nemška Avstrija doživlja hudo gospodarsko bolezen, ki nikakor ni navadna deflacijska kriza, ker so njene korenine vsajene dosti globlje, kot je pa egele Seiplov sanacijski nož. Tudi ni povzročila tega ponovnega gospodarskega podiranja spekulacija s francoskim frankom, katere se je s takim navdušenjem udeležila prav Avstrija, ki bi se imela predvsem, kot gospodarski rekonvalescent, vzdržati takih nevarnih poletov. Spekulacija s francoskim frankom je bil le kamenček, ki je sprožil »zadnje milijarde« da so odfrčale v Ameriko. O čemur se je kaj razpravljalo le diskretno, je postalo zdaj dnevno vprašanje.

Avstrijska trgovska bilanca je že dalj časa dalje pasivna, industrija in trgovina pa, ki se nikakor nista mogli samo približati predvojni višini, sta prav po sanaciji začeli vidno hirati. Polagoma se je rušilo podjetje za podjetjem, ostala pa so tožila nad izgubami in nerentabilnostjo. Po frankovi spekulaciji je pa zaro-potalo in v avstrijskem gospodarstvu je začela razsajati kuga, ki pobira po vrsti velika in manjša predvsem denarna podjetja. Leta 1922 je bilo prijavljenih 15 insolvent, l. 1923. 600, in samo v prvem polletju l. 1924. 12361.

Čudno se to sliši, ko še ni dolgo tega, kar smo čuli toliko govoriti o gospodarskem ozdravljenju Avstrije, posebno ko smo takoj v začetku povdarili, da ne gre toliko za deflacijsko krizo, kot so jo doživela gospodarstva po vseh državah, ki so podvzele sanacijske operacije. Iskati moramo temu pojavu globljih vzrokov.

Avstrijska sanacija je delo sedanjega kanclerja Seipla. On si je zamislil vso stvar takole: Največja nesreča za vse narodno gospodarstvo je neprestano padanje vrednosti denarja, ki ima svoj vzrok v vedno večjem za-flojavanju države napram emisiji banki in v prevelikih kreditih, ki se dajejo industriji in trgovini. Tu je treba napraviti konec. Zasebnim podjetjem se kratkoma zapre denarni vir, država naj pa napravi konec zadolževanju z uravnovesenjem svojega proračuna. Tega ravno v Avstriji, ki ji je ostal preveliki upravni aparat, umerjen predvojni državi, in zaradi visokih povojnih socialnih zahtev avstrijskega delavstva ni bilo kar čez noč mogoče storiti. Tako je prišel Seipl na idejo mednarodnega posojila v podporo državnemu proračunu in res posrečilo se mu je tudi pridobiti mednarodne finančne kroge za to idejo. Ustanovili so novo narodno banko z imenom podago. Država krije svoje primanjkljaje in mednarodnega posojila, mora pa do te-krat, ko se bo to posojilo izerpalo, uravnove-siti svoj proračun.

Tako je bila inflacija vsaj za toliko časa, dokler posojilo traja, končana in dr. Seipl je bil razglašen za očeta domovine. Motil bi se pa, kdor bi mislil, da je bilo sanirano tudi avstrijsko gospodarstvo. Inflacija ni bolezen, temveč le zunanji znak hude nožranje bolezni, zlega razmerja med proizvodnjo in potrebo. Dokler ni uravnoteženo to razmerje, ne poma-ga nobena denarno-tehnična operacija nič.

Prav na tem mestu pa boleha avstrijsko gospodarstvo, ki potroši že danes več kot pa proizvaja, odtod presega juče uvozne številke gvoza nad izvozom, pasivna trgovska bilanca. Tega nekaj časa ni bilo obutiti, ker je prenos lastninskih pravic na številnih industrijskih podjetjih v inozemstvo v obliki prodaje delnic kril debet saldo v trgovski bilanci.

Vzroke zlega razmerja med produkcijo in konsumom moramo iskati ali v produkciji ali v konsumu ali pa na obeh straneh. Avstrijska industrija, ki ima odločilno vlogo v avstrijskem gospodarstvu, boleha na pomanjka-nju kapitala. To pa ni nič posebnega, ker isto bolezen kažejo domalega vse povojne države, ali tako drag menda ni nikjer kredit, kot je ravno v Nemški Avstriji, kjer se plačuje po 10 in še več odstotkov mesečno. Res, da zara-di deflacijske politike pomanjkuje kapitala, ali glavno je to, da se tudi tisti kapital, ki se na-haja v narodnem gospodarstvu, ne daje indu-striji na razpolago, temveč odlaka drugam v neproduktivne namene. Da je bančni kredit tako drag in da se sploh težko dobi, je krivo, ker banke denar raje obrnejo v spekulativno namene. Spekulacija je danes najmarkantnej-ša poteza avstrijskega gospodarstva. Kdor ima denar in hoče kaj zaslužiti, ga ne nalaga v podjetja in vrednostne papirje, temveč igra na borzi in spekulira na to od najmanjšega kapitalista gori do velebanke. Ni pa zapejal samo lahek in biter zaslužek avstrijski kapital v spekulacijo, temveč tudi dejstvo, da se z na-laganjem denarja v vrednostne papirje zaradi dividendne politike, ki vlada, sploh ne da nič zaslužiti; podjetja kratkoma delničarjem nič ne nesejo. Kar ne vzamejo davki, to pobero visoke tantjeme in plače upravnih svetnikov in uradnikov. Dividende so tako malenkostne, da delničarju ne ostane drugega od njegove delnice kot pač veselje, da je solastnik tega in tega podjetja. Zaradi tega so avstrijski ka-pitalisti zgubili veselje do podjetnosti in se vrgli na spekulacijo tako, kot se to v Avstriji še ni nikoli prej zgodilo. Ne samo, da je na ta način odtegnjen industriji kapital, temveč tudi zanemarja in briga zanjo, poleg tega pa

podjetja še silno trpe zaradi neprestanega spreminjanja njih vrednostnih papirjev. Kako zelo je spekulacija pokvarila avstrijskim ka-pitalistom vsak čut za konstruktivno delo, a že tudi dejstvo, da so vsa večja industrijska podjetja prešla v tuje roke, od katerih se vrše tudi vse večje nove investicije.

Druga pot, kamor odtoka avstrijski ka-pital, je — razkošje. Niso se vrnilo še tisti časi nazaj, ko so ljudje nosili v hranilnico, varče-vali in dosti delali. V dobi inflacije je to čisto razumljivo, ali da ljudje v času, ko denarja manjka, ne razsipajo nič manj, je to znak globlje bolezni, ki proti njej ne pomaga nobena denarno tehnična izpeljana sanacija. V Avstriji vlada razkošje kot bi ne bilo nikoli no-bene vojske in nobenega gospodarskega polo-ma. Na Dunaju dobiš po izlozbah in tržiščih vsega, kar si more najrafiniranejši srce po-želeti in zanimivo je, da je na lanskem ame-riškem trgu za dragoceno kožuhovalo bila Avstrija najgorečnejši kupec. Poudariti je poleg tega še treba, da razkošje, razsipnost ne vla-da le med najvišjimi krogi, temveč da se je razpaslo prav med vse sloje, do najnižjih. Znano je, da se danes avstrijsko delavstvo po-burjuazuje, da tudi hoče udobno živeti in do-biti svoj delež na velemestnem razkošju. (V zvezi s tem je tudi zahteva vse demokracije po odpravi famoznega § 144).

Glavna vrola, da pomanjkuje kapitala avstrijski industriji, sta tedaj spekulacija in razkošje. Zato le-ta deloma propada, deloma pa mora kalkulirati s tako visokimi cenami, da ne more konkurirati na svetovnem trgu. Odtod tudi nizke postavke na aktivni strani trgovske bilance. Pasivno stran pa teži visoke številke, izdane za razkošnostne predmete.

Da bo avstrijsko gospodarstvo končno o-zdravljeno, bo treba, da se poprimejo njeni prebivalci resnega, konstruktivnega de-la in da se odpovedo vsaj deloma pretirano-mu razkošju. Zao pa je treba, kot je že uvidel in tudi izjavil na nekem shodu na Dunaju dr. Seipl, nove sanacije, sanacije duš.

Sezonski krediti Nar. banke.

Na kongresu trgovskih in obrtniških zbor-nic v Beogradu, ki se je vršil dne 30. in 31. pr. meseca, je izjavil upravni svet Narodne banke po svojem zastopniku, da se bo letos svota sezonskih kreditov za izvoz povečala od 140 milijonov dinarjev v preteklem letu na 260 milijonov dinarjev letos.

Ravno sedaj v dobi tako težke stagnacije v našem gospodarstvu bi to ugodno vplivalo na naša tržišča. Toda ker je naša Narodna banka predvsem beograjska banka, je težko upati na kako povečanje kreditov naši izvozni industriji in trgovini. Če se bodo počeli ti sezonski krediti, se bodo pa zopet — kakor se je že dogodilo — zmanjšali redni krediti, poleg tega je pa treba vedeti, da na Sloveni-jo in Hrvaško ne bo prišlo dosti, če že ne nič.

Čisto gotovo je, da ima država velik fiska-lni interes na tem, da industrije prosperi-rajo. Zato bi se tudi moralo preko Narodne banke poskrbeti, v kolikor je pri kakem pod-jetju dokazano, da more dobiti kredit. Saj se-zonski krediti ne pomenijo ničesar drugega kakor posojilo denarja za par mesecev (3 do 4) in če se v tem kratkem času izda novih bankovcev, kar se godi v vseh agrarnih dr-žavah za časa izvozne sezone (brez škode za valuto), to nikakor ne more vplivati neugodno na kurz dinarja, ker z izvozom prihranjajo v dr-žavo tuje devize, in s katerimi se balansira denarni promet.

Veliko stvarne in upravičene kritike o de-ljvanju Narodne banke se je čulo, toda njena kreditna politika je ostala dosledna in Narod-na banka ni bila resnični denarni institut za celo državo. Nočemo govoriti o političnih raz-logih, povdarjamo pa, da Narodna banka si-stematično z mogočimi in nemogočimi razlogi vodi konzervativno politiko na denarnem trgu v korist gotovih krogov. Narodna banka bi mo-rala biti v resnici za celo državo, ne pa samo za beograjsko čaršijo.

Delnice naših podjetij na dunajski borzi in ljubljansko borzo.

Pod naslovom »Jedna privredna anoma-lija« prinaša »Jug. Lloyd« članek o delnicah nekaterih nacionaliziranih podjetij, ki notira-jo na dunajski, budimpeštanski in tržaški borzi, ne pa na naših borzah (zagrebški in ljubljanski).

Tako notirajo na dunajski borzi delnice Kranjske industrijske družbe, potem Tvrnice za dušik, Ruše in Portland cement tovarna, Dovje. Te delnice bi prihajale v poštev za kotiranje na ljubljanski borzi, med tem ko bi cela vrsta drugih podjetij kotirala namesto na tujih borzah v Zagrebu.

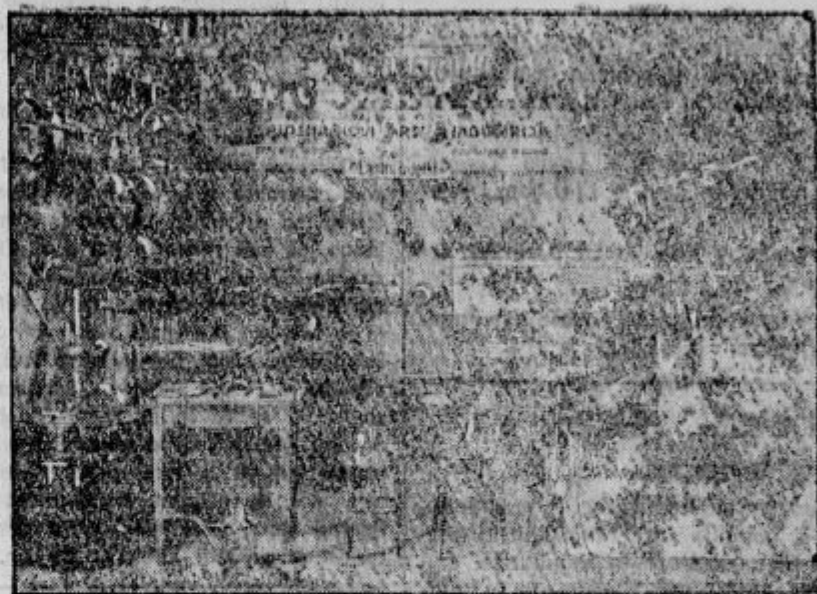
V interesu razvoja našega samostojnega gospodarskega življenja je, da omenjena pod-jetja kotirajo svoje delnice na naši borzi. Do-tična podjetja bi lahko sama uvidela to stvar-no potrebo, če ne bo pa treba pritiska naših gospodarskih krogov in javnosti, da to naredi.

Imamo celo vrsto razlogov za kotiranje delnic teh podjetij na ljubljanski borzi, ki se mora boriti z začetnimi težavami in katero morajo vsi naši gospodarski krogi podpirati.

Edini razlog, ki govori proti temu, je ta, da se ne nabajajo delnice teh podjetij v rokah naših državljanov, ki bi z njimi trgovali na ljubljanski borzi. To ne drži za vse. Pa čeprav je resnica, vendar je treba v interesu nacio-nalizacije teh podjetij, v kolikor se ni izve-dena, zahtevati kotacije delnic teh podjetij.

Na ta način bi se lahko izvedla stvarna nacionalizacija teh podjetij, ker bi delnice lahko prešle v roke domača delničarjev.

Vsekakor pa moramo v interesu našega narodnega gospodarstva zahtevati, da delnice omenjenih podjetij kotirajo na ljubljanski borzi.

»Jugometalija« r. z. z. o. z. splošna kovi-narska industrija v Ljubljani je na letošnji velesojmski razstavi pokazala od lanskega leta precejšnji napredek, bodisi v raznovrst-nih predmetih, kateri se do danes še niso doma izdelovali, bodisi v ličnosti in lepoti vseh izdelkov. Podjetje je edino v Sloveniji in stremi za še čim večjo izpopolnitvijo svo-jih izdelkov, tako da bomo v tem oziru v kratkem popolnoma neodvisni od inozemstva.

g Vpisi v zadržni register. V zadržni register se je vpisala Mlekarska zadruga v Novem mestu.

g Alzaški industrijaletci v Beogradu. Dne 15. t. m. prispe v Beograd 12 največjih alza-ških industrijaletcev, da stopijo v stik z našimi industrijaletci. Dva Alzačana posetita tudi Za-greb in Ljubljano.

g Novi tovarni listi. Od začetka septembra so v prometu novi tovarni listi s 5 Din kole-rom. Dosedanji formulari se menjavajo še do 13. novembra t. l. Novi tovarni listi imajo isti format kot prejšnji s to razliko, da so koleko-vani s 5 Din. Poleg koleka se nabirajo državni orel v okroglem okvirju s srbohrvatskim napi-som: Za železnice kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovenec. Cena tovarnega lista brez kole-ka je 50 para.

g Konferenca bančnih strokovnjakov. Ka-kor javljajo beograjski listi, se bodo v teh dneh sestali v Beogradu zastopniki bank iz ce-le države, da diskutirajo o važnih strokovnih vprašanjih. Zlasti se bodo pečali z novim tr-govskim zakonom in s čekovnim zakonom.

g Produkcija bombaža v naši državi. Iz uradnih podatkov poljedelskega ministrstva posnemamo, da je letošnja produkcija bom-baža za ca. 20 odstotkov večja kakor lani in bo dosegla 1 milijon 200.000 kg. Produkcija od leta do leta narašča, kar je pripisovati visoki ceni, ki se jo plačuje za bombaž. Kar se tiče kvalitete našega bombaža, je ta srednja. Niti so tenke, toda kratke. Naš bombaž služi pred-vsem dobro v domači obrti, pomešan z bolj-šimi vrstami pa je dober tudi za tovarne. Ves bombaž pridelujejo v Makedoniji ter se izvaž-a največ v Grško.

g Izvoz zdravilnih rastlin. V letu 1922 smo izvozili iz naše države zdravilnih rastlin v vrednosti 13 milijonov 848.000 dinarjev, v letu 1923 pa že za 33 milijonov 907.000 Din.

g Pariteta naše pšenice. Pariteta naše pšenice znaša po podatkih novosadske trgo-vske zbornice v Djevdjelji 410 Din, v Budim-pešti 460, v Bratislavi 470 in na Dunaju 480 dinarjev.

g Ogrsko-italijanska banka v Beogradu. V Milanu so se pred kratkim pri »Banca com-merciale Italiana« vršila pogajanja glede usta-novitve velebanke v Beogradu. Udeleženi bi bile poleg omenjene banke tudi še neka jugo-slovenska finančna grupa in budimpeštanska ogrsko-italijanska banka.

g Sanacija v Avstriji. Medtem ko je pro-račun za prvo polletje 1924 v Avstriji iztazo-val deficit v znesku 105 milijard aK, kaže ra-čunski zaključek deficit v znesku 179 milijard aK. Sanacijski načrt pa je izkazoval deficit v znesku 307 milijard aK.

g Finančni predlogi češkoslovaške vlade. Iz Prage poročajo, da je češkoslovaška vlada pripravila zakon o končnoveljavnosti ureditvi avstrijskih in ogrskih posojil. Terjatve na-pram staremu etarju se zamenjavajo po 50% odbitku s 3% titri. Končni termin za podpis četrtga državnega posojila kot zameno za vojno posojilo je 31. decembra 1924. Izjeme dovoljuje v tem slučaju finančno ministrstvo. Natančneje o teh predlogih bomo še poročali, ker je to vprašanje velevažno tudi za nas.

g Produkcija sladkorja v Češkoslovaški. V kampanji l. 1924-1925 se presoja produk-cija češkoslovaškega sladkorja na 13.500.000 meterskih stotov. L. 1923-1924 je producirala Češkoslovaška 10 milijonov met. stotov sla-dkorja. Letos se bo 10 milijonov met. stotov sladkorja izvozilo.

Sedaj izdeluje »Jugometalija« vse vrste ba-krenih kuhinjskih posod, kotlov za destilacijo itd. Galanterijske kleparske izdelke, vodo-vodno-inštalacijska dela, edini domači zavod za vpeljavo centvalne kurjave ter izvršuje tudi vsakovrsta popravila iste. Podjetje je v vsakem oziru povsod na dobrem glasu ter je tudi ustanovila še svojo podružnico v Tr-bovljah, kjer se izdelujejo specialni galante-rijski predmeti.

g Izboljšanje gospodarske situacije v Nemčiji. Iz uradne statistike posnemamo, da je bilo v avgustu mesecu t. l. prijavljenih 732 konkurzov, med tem ko jih je bilo julija t. l. prijavljenih 1185. Tudi bilanca zunanje trgo-vine se je izboljšala in izkazuje za mesec julij t. l. že presežek izvoza nad uvozom.

g Svetovna poraba petroleja. V letu 1923. je dosegla svetovna poraba petroleja 1 mili-jardo barelov (barel ima 40 l), od česar od-pade samo na severnoameriške Združene dr-žave 63 odstotkov.

Osješka tovarna sladkorja je pričela s kampanjo dne 1. t. m. in se računa, da bo letos trajala šest mesecev. Vseled izdat-nega deževja treba računati tudi s tem, da bo vsečina sladkorja v pesi manjša, kakor prošla leta. Tovarna sladkorja v Osijeku plača metriški stot pese z 2 in pol kg su-rovega sladkorja in ker veča 1 kg takega sladkorja 15 dinarjev, dobiva producent za meterski stot pese 27.50 Din. Pridelek pesi znaša od 120 do 220 met. stotov na oral, tako da more znašati najvišji dohodek 3000 Din na oral. Poljedelci, ki imajo slabši pridelek, dobivajo 30 Din za meter-ski stot pese. Razun tega dobi ekonom in gojitelj pese odgovarjajoči del repnih od-zerkov in melase. Osješka tovarna računa, da bo predelala 1.3 milijona meterskih sto-tov pese oziroma bo znašala njena produk-cija sladkorja 1.800 vagonov. Tvrnico za-stopa tukajšnja agenturna tvrdka Aleksan-der Wislak, Ljubljana, začasno Gosposvet-ska cesta št. 7, pozneje ljubljanski dvor v prostorih jugoslovenske banke, telefon št. 583.

Borze.

6. septembra.

DENAR.

Zagreb. V prostem prometu so notirali: Italija 3.37 (3.5315-3.435), London 342 (340.5 do 343.5), Newyork 76.50 (75.50-76.50), Pra-ga 2.30 (2.28-2.30), Pariz 4.10 (4.025-4.075), Dunaj 0.1085 (0.1073-0.1093).

Carih. Beograd 6.95 (7.05), Budimpešta 0.00695 (0.00694) Berlin 1.26 (1.265), Italija 23.60 (23.25), London 23.61 (23.67), Newyork 532.50 (531), Paris 27.95 (28), Praga 15.95 (15.90), Dunaj 0.0075 (0.0075).

BLAGO.

Novi Sad. Pšenica 340-350, koruza 285 do 287, moka basis 500-550, otrobi 185; tendenca mlačna.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

NAJVAŽNEJŠE GOSPODARSKE KNJIGE.

Slovenska kuharica. Velika izdaja z mno-gimi slikami v besedilu in 33 barvanimi ta-belami s 193 slikami v naravnih barvah. Sed-ma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Cena vezani knjigi 220 Din.

Naše gobe. Navodilo za spoznavanje užit-nih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabela-mi sestavljen Ante Beg. Cena 100 Din.

Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sad-jarskih nauk, pojasnjena s 23 barvanimi pri-gledni in 92 slikami v besedilu. Priredil M. Rimek. Okusno vezana knjiga 120 Din.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. Rojina. Z dodatkom Albertijev-Znidaršičev panj in kako v njem čebelarimo. Priredil M. Humek. Cena 24 Din.

Breskev in marelica. Navodilo kako ju vzgajamo in oskrbuje. Priredil M. Humek. Cena 12 Din.

Domači vrt. Praktični navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. 48 Din, vezano 60 Din.

Kubična računica. V novi meri s pridejano naštevanko do 100. Pregledna in praktična knjiga za posetnike in lesne trgovce. 20 Din.

Podkovstvo. Pouk kovačem in konjerejem. Sestavljen živinozdravnik Lovro Tepina, vodja dež. podkovske šole v Ljubljani. Cena 46 Din.

Hitri računar v kronski in dinarski veljavni. 30 Din.

Vse navedene knjige se naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Orlovski vestnik.

VSEM ODSEKOM!

Govori za mladeniče bodo v nedeljo, 7. sept. ob 4. popoldne v Frančiškanski cerkvi (Marijin trg), za moše in mladeniče, dne 8. sept. ob 10. do 12. ure zborovanje v Ljudskem domu. Govora kakor tudi zborovanja naj se bratje v velikem številu udeležijo.

2. Sv. obhajilo za mladino, ljubljansko kakor izvenljubljansko, bo v nedeljo ob pol 8. v Križankah, v cerkvi Srca Jezusovega in v Uršulinski cerkvi. Istotako bo skupno sveto obhajilo za mladino tudi v ponedeljek, dne 8. sept. v imenovanih cerkvah.

3. Slovesni sprevod 8. sept. popoldan se bo vršil z Valvazorjevega trga na Rakovnik. Bratje odsekov: St. Peter, Sestro, D. M. Polje, Moste, Hrušica, Rokodelski dom, Ježica, Šiška, Črnuče, Sv. Jakob, Krakovo-Trnovo, Vič, Rudnik, Dobrova, St. Vid I., St. Vid II. in Dravljice se udeležijo sprevoda polnoštevno v krogih. Odseki, ki imajo zastave, pridejo z zastavami. — Zbirališče ob 1. uri na Valvazorjevem trgu. Člani vseh drugih odsekov se udeležijo sprevoda v civilu z orlovskim znakom. — Pred sprevodom ob 2. uri je na Valvazorjevem trgu posvetitev ljudstva Mariji.

4. Vse brate opozarjamo na akademijo, ki bo v veliki dvorani Uniona 8. sept. zvečer. Vstopnice se bodo onim, ki se je želijo udeležiti, lahko še razdelile neposredno pred sprevodom na Valvazorjevem trgu.

Predsedstvo O. P.

Učiteljski vestnik.

V nedeljo, 7. t. m. bo imela »Slovškova zveza« zborovanje v čitalniški dvorani Jugoslovanske tiskarne. Začetek ob pol 2 uri. Konec zborovanja ob 3/4 na 3. tako, da se bo učiteljsvo še lahko udeležilo vseh prirediteljev Marijanskega kongresa. — Š.

Dijaški vestnik.

d Seja predsedstva A. Z. se vrši v torek 9. septembra ob 14. Seja je zelo važna, zato prosim točne udeležbe. Za predsednika Frl. T. d Vpisovanje na univerzi se vrši od 1. do 9. oktobra.

d Akademsko menza bo začela kolikor mogoče hitro poslovati. Vse tiste, ki reflektirajo na znižano ceno, opozarjamo, da pridno sodelujejo pri nabiralni akciji, ker bo to po sklepu zadnjega občnega zbora baza za določitve relutuma. — Predsednik.

Cerkveni vestnik.

EVHARISTIČNI SHOD ZA SEMISKO DEKANJO

se vrši v Črnomlju, dne 20. in 21. septembra t. l. po sledečem redu: 1. v soboto, dne 20. septembra ob 7. uri zvečer slovesno zvonjenje po vseh cerkvah dekanije, v Črnomlju razsvetljava. Ob 8. zvečer se izpostavi sv. Rešnje Telo, slovesne litanijske in prvi govor: Poimen in namen evharističnega shoda. Sv. Rešnje Telo ostane izpostavljeno celo noč. O polnoči slovesna sv. maša in skupno sv. obhajilo vernikov. 2. V nedeljo, dne 21. septembra se začne zgodaj sv. maše. Ob 6. uri drugi govor: Evharistija in žene in sv. maša z obhajilom. Ob 8. uri tretji govor: Evharistija in moške, nato sv. maša. Ob 9. evharistično zborovanje tretjerednikov v cerkvi sv. Duha. Ob 10. uri četrti slavnostni govor: Evharistija in Marija in slovesna sv. maša. — Popoldne ob 1. uri v cerkvi sv. Duha evharistično zborovanje Marijinih družb. Ob 2. procesija s sv. Rešnjim Telesom, nato peti sklepní govor: Evharistija in misijoni na trgu v Črnomlju, potem skupna pesevitev, zahvalna pesem in končni blagoslov. — Godba bo igrala iz Črnomlja in Semiča. — Govorili bodo gg. P. Ciril Lekšan, žup. upravitelj iz Vinice, P. Rafael Grobljar, žup. upravitelj iz Semiča, Franc Zupančič, župnik iz Starega trga, Anton Vokan, kaplan iz Metlike in Jakob Pavlovčič, dekan iz Suhora, v odsekih pa P. Pavlin Bitnar, žup. upravitelj iz Črnomlja in Ignacij Skobe, kaplan iz Semiča. — Belokranjci vsi na noge, da se skupno poklonimo Kralju nebes in zemlje! — Vse družbe in društva prinesite s seboj svoje zastave! Godo: Vse za Jezusai

Šolski vestnik.

Vpisovanje učenk na Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani. Turjaški trg 6/II, se nadaljuje dne 9. in 10. t. m. oba krat od 8. do 12. in od 14. do 17. ure.

Christoforov učni zavod, edina državno koncesijonirana in največja zasebna šola te vrste v Ljubljani, vpisuje le še ves september na Domobranski cesti 7. — Dnevni in večerni tečaji; izobrazba v perfektne stenografije, strojepisice; veliko pisalnih strojev raznih sistemov. Zavod izdaja veljavna izpričevala ter preskrbuje absolventom službe. Najnižja šolnina. Šolsko leto prične 1. oktobra 1924.

Na državni kmetijski šoli v St. Juriju ob juž. železnici se prične 11 mesečni tečaj 1924—25 začetkom novembra in bo trajal do 30. septembra 1925. Učenci so oskrbljeni na zavodu s stanovanjem in hrano, pa tudi perilo se jim pere. Oskrbnina bode znašala 75—120 Din mesečno. Sinovi manj premožnih kmetov, ki se izkažejo, da so potrebni podpore in se zavežejo, da ostanejo na svoji domačiji zvesti kmetijskemu stanu, dobijo lahko tudi pol., oziroma popolnoma prosto mesto. — Sprejemajo se kmečki sinovi, ki so že 16 let stari, z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo in telesno zdravi. Lastnoročno pisane prošnje za sprejem naj se pošljejo najkasneje do 10. oktobra podpisane ravnateljstvu. Prošnje morajo biti kolkovane s kolkom 5 Din, za rešitev je priložiti kolek za 20 Din.

Objava za sprejem v stalno pošto in brzojavno šolo.

Po odločbi gosp. ministra za pošto in brzojav je rok za sprejeme v pošto in brzojavno šolo podaljšan do 20. septembra t. l. po istih pogojih, šola pa se začne dne 1. oktobra.

V to šolo se sprejemajo samo moški prosilci, ki so:

1. Državlani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev;
2. popolnoma dovršili najmanj šest razredov gimnazije ali realke;
3. dovršili vsaj 16. let in še ne prekorčili 25. leto;
4. ki so zdravi na duhu in telesu, ki nimajo nobenih telesnih nedostatkov in napak in govorijo gladko, kar je treba vse dokazati z izpričevalom državnega zdravnika, in
5. ako so lepega vedenja.

Vse našteje pogoje je treba dokazati s predpisanimi izpričevali pristojnih oblasti. Prosilci, ki ne pridejo naravnost iz šole, morajo razen izpričevala o državljanstvu, šolskega izpričevala, krstnega lista in zdravniškega izpričevala predložiti tudi izpričevalo pristojne oblasti o vedenju in o tem, s čim se se do tedaj bavili.

Vse prijave s predpisanimi listinami vred se morajo predati osebno ali pa po pošti do 20. septembra t. l. poštini in brzojavni šoli (»Poštansko-Telegrafska Škola«) v Beogradu.

V prijavi je treba napisati natančen naslov prosilca, zato, da se mu bo lahko sporočilo, ali je sprejet, ali ne.

Šola traja dve leti in vsi, ki jo bodo dovršili, bodo nameščeni kot pripravniki druge kategorije uradnikov.

Siromašni učenci, ki dokažejo s potrdilom pristojne oblasti, da nimajo premoženja, bodo dobivali od države podpore, in sicer učenci iz Beograda do 400 dinarjev, učenci iz drugih delov države pa do 800 dinarjev na mesec, so pa zato dolžni služiti v poštini in brzojavni stroki dvakrat tako dolgo, kakor so dobivali podporo. Višino podpore bo določal poštini svet.

Štev. 49.089. Iz ministrstva za pošto in brzojav, avgusta 1924.

Naznanila.

»Ljubljana« bo imela danes, 7. t. m., kratko skupno vajo ob 11. uri v Ljudskem domu.

Slov. pevsko društvo »Krakovo-Trnovo« naznanja tem potom vsem svojim članom, da se vrši 5. redni letni občni zbor v nedeljo dne 14. t. m. ob 9. uri dop. v gostilni g. M. Sokliča, Pred konjušnico, z običajnim dnevnim redom.

Odbor.

Danes ob 15. uri v Tivoli na veselico Zveze jugoslovanskih železničarjev. Godba, petje, srečolov itd. Izborna in cena oskrba. tekme drugorazrednih klubov, ki je danes v

Vstopnina 5 Din, otroci v spremstvu staršev brez vstopnine.

Citrarski krožek v Ljubljani vabi dame in gospode, ki bi meli veselje sodelovati kot člani, da se pismeno prijavijo na naslov: »Ideal«, Vrhovčeva ul. 14. Istotam se sprejmejo novi učenci.

Narodno gledališče.

OPERNO GLEDALIŠČE.

Jubilejski koncert g. V. Sevastjanova. — Praznovanje XXV-letnice opernega delovanja g. režiserja V. Sevastjanova se vrši v opernem gledališču v torek 9. t. m. ob 20. uri. Ker so pripravljeni sodelovati vsi člani naše opere in baleta, bo dobil ta večer značaj velikega koncerta. Ljubitelji glasbene umetnosti bodo lahko slišali najboljše arije naših solistov in solistinj. Slavljenec sam bo nastopil v ruskem klasič. repertoarju Mussogskega in Rimskega-Koršakova. Pozneje bomo objavili natančen spored in navedli posamezne točke, ki jih bodo izpolnili gospe: Kavčnik-Thierry, Lovčeva, Rozumova, Stifilgojeva, Svobodova, Thalerjeva, in g. Betetto, Valentinov (prvi nastop našega novega tenorista), Kovač, Popov, Trobiš, Zathay, Zupan. Pri klavirju ljubezljivo sodelujeta g. kapelnika Balatka in Neffat.

Prodana nevesta. Danes, nedelja 7. t. m. zvečer ob pol 8 se poje v operi Prodana nevesta, pri kateri poje vlogo Marinke novo angažirana članica gna Božena Vanečkova. Janika pa poje tenorist Jiranek iz Prage kot gost. G. Jiranek poje na angažma. Ostale vloge so sledeče zasledene: Kecal — Zathay, Vasek — Kovač, Krušina — Šubelj, Katinka — Smolenska, Miha — Debevec, Neža — Ropasova, Esmeralda je Ribičeva, vodja glumačev Mohorič, Indijanec postavi na oder Perko. Opero dirigira g. Balatka, režira g. Bučar.

Na praznik v ponedeljek 8. t. m. se uprizaro opera Carjeva nevesta, pri kateri poje vlogo Ljubaše prvokrat ga Thierry-Kavčnikova. Ostale glavne vloge imajo: Marla — gna Rozumova, dalje gg. Betetto, Popov, Banovec, Mohorič, Ropasova, Assejeva in Smolenskaja. — Vstopnice za obe predstavi so v predprodaji v operni blagajni.

Turistika in sport.

Močmetno prvenstvo Jugoslavije. — Ilirija : SASK (Sarajevo). Danes ob 16. uri se vrši na sportnem prostoru Ilirije ob Celovski cesti prvenstvena tekma med prvokoma ljubljanskega in sarajevskega podsaveza SK Ilirijo in Sarajevskim amaterskim SK. Tekma šteje v prvo kolo zaključnih tekem za državno prvenstvo. Isti dan igrata v Splitu Hajduk in Gradjanski SK ter v Beogradu Jugoslavija in Slavija (Osijek). Zmagovalec v ljubljanski tekmi igra 21. t. m. na lastnem prostoru proti zmagovalcu splitske tekme. V lanskem prvenstvu je došel SASK v finale, potem ko je zmagal nad Hajdukom in Jugoslavijo, dočim je zgubil Ilirija že v prvem kolu proti Gradjanskemu. SASK velja vsled izvrstnih mednarodnih rezultatov za eno najmočnejših moštvev Jugoslavije. Njegova trenutna jakost se lahko precej točno presodi po izidu 1 : 2 proti Gradjanskemu dne 17. t. m. Ilirija se je na srečanje s sarajevskim prvokom dobro pripravila in bo gotovo z vsemi silami stremila za tem, da zmaga in se vzdrži še naprej v konkurenci za drž. prvenstvo.

Na praznik 8. t. m. nastopi SASK proti reprezent. teamu našega podsaveza, ki se pripravlja na tekmo z zagrebškim oz. osiješkim podsavezom za pokal Nj. V. kralja Aleksandra. Podsavez pritegne k tej tekmi najboljše sile svojih klubov. Mnogo upov se stavi v mariborsko obrambo Barlovič-Wagner, interesanten poskus je sestava notranjega forwarda Doberlet-Pleš-Zemljak ki utegne nadkrijevati ilirijanski trio.

Predprodaja vstopnic se vrši v trgovini J. Gorec, Dunajska cesta. Mladinske karte se dobijo le pri dnevnih blaginjah, dijaške karte so podvržene strogi kontroli pri vходу.

Ilirija jun. : Primorje jun. Danes ob 10. uri se igra na igrišču Primorja ob Dunajski cesti v drugič finalna tekma mladinskega turnirja, ki ga je razpisal podsavez za igrače do starostne meje 17 let. Tekma obeta zanimiv sport, ker sta obe moštvi v resnici jako dobri.

Slovan : Korotan (Kranj). I. prvenstvena tekma II. razreda jesenske sezone se vrši na praznik, v ponedeljek, dne 8. t. m. ob pol 10. uri dopoldne na igrišču Ilirije. V prvenstveno tabelo jesenske sezone je prišel nov resen tekme drugorazrednih klubov, ki je danes v

najboljši formi ter resen konkurent prvaku II. razreda, S. K. Slovanu. Tekma bo zelo zanimiva, ker bo odločevala rezultat nadaljnjih prvenstvenih tekmovanj II. razreda. — Službujoči odbornik g. Cimperman.

Sportni klub v Trzinu je priredil v nedeljo 31. avgusta svojo otvoritveno kolesarsko tekmo na progi Tržič — Križe — Tržič v 4 skupinah. Izid tekme je sledeči: I. Glavna tekma na 6 km: 1. Rozman Matevž vozil 11 min. 12 sek. 2. Kurnik Franc 11.57 min. 3. Tekma seniorjev na 5 km: 1. Boškovič Oto 11.58 min. 2. Stramek Franc 11.30 min. 3. Mehle Ferdinand 11.34 min. III. Tekma juniorjev na 5 km: 1. Jeglič Andrej 9.40 min. 2. Stransky Avgust 9.42 min. 3. Kurnik Franc 9.52 min. IV. Tekma novincev na 4 km: 1. Rozman Matevž 8.35 min. 2. Boškovič Edi 9.45 min. 3. Kališnik Ivan 9.51 min. — Tekme se je udeležilo nad 40 kolesarjev.

Iz ženskega sveta.

GOSPA MINISTER.

Tu ni govora o kaki ministri ženi, ampak o ženskem ministru, ki uraduje na Danskem in ki je s svojim lastnim delom in pridnostjo dosegla ministrsko čast. Na Danskem, v eni izmed prvih držav, kjer je bila ženskam priznana volivna pravica, imajo tudi prvega ženskega ministra. S tem je Danska prekosila celo Angleško, kjer je pri nastopu Macdonaldovega ministristva postala Margareta Bonfieldova tajnica v ministrstvu za delo. Angleži imajo torej šele ministrsko tajnico, Danci pa pravo ministrovko, namreč gospo Nino Bangovo, socialno demokratinjo, naučno ministrovko v Staningovem ministrstvu. Danci pa imajo vanjo veliko zaupanje in kakor se glase poročila deluje vrlo dobro in uspešno.

Gospa Nina Bangova ni slična nobeni izmed karikatur, ki jih prinašajo humoristični listi. To vam je čestita postarna gospa, preproste nvanjosti, vdova po uredniku in urednica političnega lista. Ima dobro vzgojeno hčerko, ki študira. Gospa ministrovka je neumorno delovna in je dosegla že več velikih socialnih uspehov za svojo stranko. Zato so jo leta 1918 kandidirali v senat in je bila tudi izvoljena. Bavi se posebno z vzgojno stroko, neizčrpna je njena skrb za sirote, za siromašne matere, deluje za izboljšanje zakonskih pravic, zlasti glede žen, trudi se, da pribori ženskam vstop v razne državne urade, ki bi politično ojačili uspeh žensk. Gospa ministrovka je izmed najmarljivejših članov v važnih komisijah, posebno v finančni in pa v komisiji za zunanjo politiko. Omeniti moramo še, da ministrovka Nina Bangova uživa med svojimi kolegi-ministri velik ugled in da njena beseda čestokrat v važnih vprašanjih odločuje, kar je vsekako častno za njo in ves ženski svet.

POSILANO.

Res je, da so KOLESA »PUCH-HELIUS« in pa SIVALNI stroji »MUND-LOS« najcenejši in najboljši pri tvrdki: JOS. SELOVIN-CUDEN, Ljubljana, Mestni trg št. 13. Ceniki na razpolago! 5396

Poizvedovanja.

V kartonažni tovarni J. Bonač na Količevem pri Domžalah sta bila ukradena prejšnji teden 2 kosa bele klobučevine (filc) in kos širokega jermena. Kdor izsledi ali da podatke za izsleditev tatu, dobi od tovarne dobro nagrado. Podatki naj se pošljejo orožništvu v Domžalah.

Zgubila se je zlata zapestnica z 2 briljantoma in modrim kamnom. Pošten najditelj naj odda v upravi »Slovenca«.

Našla se je mala vsota denarja v Rožni dolini. Poizve se Rožna dolina štev. 223.

Gradbeno podjetje

Ing.

Dukič in drug

Ljubljana

Bohoričeva ul. 42.

Bujni, svilasti lasje,
po rednem umivanju glave

„Elida“ Shampooom!

Pozor! KOŽUHOVINO

oglejte si v razstavljeni izloži
L. ROT, krznarstvo
LJUBLJANA — GRADIŠČE 7.
Izložba razsvetljena do 11. ure zvečer!

Mehanično VEZENJE

obširno vložkov, motivov
in čipk, prediskanje najmo-
dernejših vzorcev za ročna
dela MATEK & SCHEIN,
Ljublj., poleg hot. Strukelj.

Smederev. VINO

reporoča gostilna VIDMAR
(Težak), Sv. Jakoba trg 5,
Ljubljana. 5398

Dijakinji

sprejemne in
stanovanje in
brano. Klavir na razpolago.
Je, pove uprava pod št. 5408

KJURMAN
KR. DVORNI OPTIK
LJUBLJANA.

Šivane odeje

klotaste, v vseh barvah, raz-
pošila po povzetju po 260
Din. Manufaktura A. KRI-
SPER, Ljubljana, Rožna uli-
ca št. 19. 5407

Družabnik

s 50.000 Din SE ISČE za
dobro vpeljano obrt. Naslov
v upravi lista pod št. 5391.

Lepa POSTELJA iz trdega
lesa, z zgornjo in spod. žim-
nico in nočno omarico, se
prod. Istotam en par novih
moških boksov šivanih čevljev
št. 43. - Naslov pove uprava
»Slovenca« pod št. 5402.

BUKOV OGLJE

suho, vilano, kupujem stalno
franko vagon nakladalne po-
staje. Placem takoj pri pre-
vzetju. Rudolf ZORE, Ljub-
ljana, Gledališka ulica 7/II.

Dobro ohranjen čevlarski

STROJ - CILINDER

se ceno prod. Ogleda se pri
Alojziji ZAMEN, kočijaž —
Mestni dom. 5352

TRGOVINO

S STANOVANJEM
na prometnem kraju v mestu
ali na deželi se ISČE za ta-
koj ali pozneje, tudi trgo-
vino in gostilno. — Ponud-
be na upravo lista pod št. 5381.

DIJAK

se sprejme na stanovanje in
hrano iz nižjih srednjih šol.
Vpraša se: Križevniška ul.
št. 10, II. nadstropje.

PRISTNO

BUČNO OLJE

se dobi v trgovini
VATOVAC in SVETINA
Kongresni trg 3.

Kdo ve zanj?

Približno pred 14 dnevi
je izginil moj mladoletni sin
VILJEM, krojaški pomoč-
nik, od doma. Podpisani iz-
javljam, da nisem plačnik
za dolgov, če jih dela na
moj račun. Ako kdo ve za
njega, prosim, da mi spo-
roči. — JOS. DULAR, Jur-
kavac, p. Straža. 5386

VAJENCA

za krojaško obrt, sprejem.
Najraje iz ljubljanske oko-
lice. — SMOLE, ST. VID
nad Ljubljano. 5401

IZURJENO PLETILJO

ki se razume na vsa dela,
tako sprejem. — Naslov
v upravi lista pod št. 5375.

Naslovi

dijaških stano-
vanj za dijake
in dijakinje se dobijo pri
ge. LIKAR, Poljanska c. 87,
»Vila Bergman«. 5405

Proda se HIŠA

s trgovino in gostilno
na prom. kraju, pri last-
niku Franc DROFENIK,
Poljane. 5369

Franc Erjavec

»pri zlati lopati«
trgovina z železnino
Ljubljana, Valvazorjev trg 7
(prej Hammerschmidt)
prigotova svojo bogato za-
logo raznovrstne železnine
ter tudi prvovrstni dalma-
tinski »Portland cement« po
nizki ceni.

Parfume

NA TEŽO

prvovrstne kakovosti v vonju
vijolice, šmarnice, vrtnece itd.
10 gramov brez steklenice po
8 Din. Parfume v cevkah brez
alkohola, toje čisto rožno olje
po 10 Din. Parfume v prahu,
prigotovljeno za parfumerije
perila, pisem, papirja in slič-
no. V vonju orhideje v vrečki
po 6 Din, tropični mak v škat-
lici po 10 Din.

Kolinsko vodo

NA TEŽO

prvovrstne kakovosti, 50 gra-
mov brez steklen. po 10 Din,
v steklenicah po 15 in 25 Din.

Toaletno milo

pristni franc. izdelek znamke
»Bertin« po 8 Din, koparno
»Gady« po 8 Din. Velika iz-
bira drugih znamk toaletnega
mila svetovnega slovesa, ka-
kor: Elida, Kjelhauser, Calde-
rara, Lohse, Kaloderma, Ray
itd. Najboljše brivsko milo v
kockah in stebrih. Brivski
čopiči. - Raznovrstno drugo
parfumerijsko blago, toaletne
potrebščine ter potrebščine za
maskiranje pripravka

Parfumerija „STRMOLI“

Ljubljana, Pod Trančo 1.

Razpisuje se mesto elektro-monterja

za občino MOSTE pri Ljub-
ljani. Pogoji: vsa potrebna
izobrazba v tej stroki in ne-
omadeževana preteklost. —
Prošnje, katerim je priložiti
potrebne listine, je vlagati
pri ZUPANSTVU v MO-
STAH najkasneje do 15. IX.
t. l. z navedbo mes. plače.

Kolarija

najstarejša v
Zagrebu in
dobro vpeljana, na promet-
kraj, v lastnem poslopiju, z
dobrimi odjemalci, delavnica
102 m² velika, moderno ure-
jena (elektr. pogon, tračna
žaga) ter prvovrst. material,
se prod. radi starosti lastni-
ka. - Naslov Franjo Kancel-
jak, kolar, Maksimirska ce-
sta 11, Zagreb. 5373

Dr. Tone JAMAR

ne ordnira
do 31. septembra

»RATOL«

novi najzanesljiveje sredstvo
proti podganam,
bišnim in poljskim MISIM.
Izdeluje oddelek »RATOL«,
Veterinarije kem. d. d. Za-
greb, Bieniška 21/I. Znižana
cena. Ena steklenica z za-
voinjo in poštnino, če se
denar pošlje naprej 22 Din,
po povzetju 28 Din. Dobiva
se tudi v vseh lekarnah in
drogerijah. 5329

Hiše, posestva

trgovine itd. naprodaj!

MALE in VEČJE HIŠE v
Zagrebu, sredi mesta, da-
lje vile, nove zgradbe z
vrtom itd.

POSESTVA v Sloveniji, blizu
Celja, Maribora, Ptuja itd.
Manjša POSESTVA blizu Bro-
da, Belovara, Novske, Za-
greba, Kutine, Andrijevci,
s TRGOVINO, blizu Gradi-
ške s trafikom in točilnico
itd. Posl. št. P 352, P 363,
P 498, P 464, P 445, P 344,
P 458.

Krasno VELEPOSESTVO pri
Sisku, pol ure od postaje,
enonadstr. hiša z gosp. po-
slopijem, blevi itd. - Velika
zemljišča, livade, njive, go-
zdi, skupno 150 oralov. Če-
lota živ. in mrtvi inven-
tar, mod. gosp. stroji, ben-
cin motor itd. Sijajna pri-
lika za sposobn. gospodarja
in ekonomu. P. 385.

Na BLEDU so naprodaj kras-
ne zgradbe ob jezeru, tik
kraljeve vile. P. 397.

GOSTILNE in VINOTOČI v
Sloveniji, Zagrebu, Križev-
cih in drugih mestih.

TRGOVINE v raznih mestih
Slovenije in Hrvaške.

HOTEL in RESTAVRACIJA
blizu Broda, 11 mod. ure-
jenih sob, vel. plesna dvo-
rana, razni drugi prostori,
sobe za služabništvo. P. 444.

RESTAVRACIJA v Zagrebu
blizu Zrinjeveca z vsem in-
ventarjem. N. 487.

Krasno VILE v Zagrebu v
Tuškancu, Peščenici in dru-
gih mestnih delih.

Veliko število drugih objek-
tov. Zahtevajte brezplačno
ponudbe od centr. agenture.

ZAGREB, Gjorgijeva ul. 11.

Izgubljeno. V četrtek
dol. vlaka se je na postaji
išču cestne železnice pri sv.
Florijanu zgubil siv lahak
KLOBUK. Pošten najditelj
naj ga odda proti nagradi
na Kralja Petra trgu št. 8,
prilije, levo. 5422

»POSEST«

Realiteta pisarna, d. z.
o. z. v Ljubljani.
Sv. Petra cesta št. 24

PRODA

HIŠO štirih sob. z gostilni-
ško koncesijo, hlev, lep sad.
in zelenjadni vrt, 2 orala
posestva v Spod. Gameljih,
za 87.500 Din.
Gračinsko POSESTVO na
Štajerskem tik postaje, grad
12 sob, 3 hlevi, 2 delavski
hiši, povsod elektr. razsvet-
ljava, 240 oralov, od tega
polovico gozda, bogat in-
ventar na poljedelskih stro-
jih, orodju, živini, ves le-
tošnji pridelek, za 2.000.000
dinarjev.

GOSTILNO in TRGOVINO
v Mariboru, lepa, enonad-
stropna hiša, prometna ce-
sta, gostiln. prostori z in-
ventarjem, koncesijo in tri-
sobnim stanovanjem takoj
na razpolago vsled bolezni
za 325.000 Din.

VILO, enonast., s 400 m²
vrta, pri cerkvi sv. Jožefa,
stanovanje 7 sob in pritlikin
na razpolago, za 600.000 D.

VILO enodružinsko, visoko-
pritično, na Mirju, kom-
fortno stanovanje pet sob,
1000 m² vrta, za 350.000 D.
Pritliko HIŠO treh sob s
hlevom, na glavnem trgu v
Ribnici, za 120.000 Din.

VILI slično HIŠO na Bledu,
6 sob, pritičline, gospodar-
sko poslopije, 2 orala zem-
ljišča, za 150.000 Din.

Manjše kmečko POSESTVO
s hišo in gospodarskim po-
slopijem v ljubljanski oko-
lici, za 75.000 Din

Kmečko POSESTVO 40 ora-
lov, arondirano, v ravlini
pri Krškem, zaraščeni go-
zdovi, 3 orala vinograda, z
vsem pridelkom, za 350.000
Din. - Event. se prod. tudi
z inventarjem.

Žagar želi mesta na vod.
Zagi. — Ponudbe
pod št. 5424: Priden in skrben
št. 5424 na upravo lista.

Zakonski par brez otrok
(drž. uradnik) sprejme DI-
JAKA (mlajšega nižješolca)
z dežele na stanovanje in po-
polno oskrbo. Istotam tudi
potrebna instrukcija. Naslov
v upravi lista pod št. 5372.

RAZPIS.

Odbor za zgradbo mostu
v Sv. Marjeti pri Rim. to-
plich razpisuje

tesarska dela

pri mestu čez Savinjo. —
Pojasnila daje predsednik od-
bora gosp. višji nadz. v p.
FR. KOKALJ, Sv. Marjeta,
p. Rimske toplice. 5325

P. n.

opozarjamo, da so zopet do-
speli najboljši šivalni stroji
in koleša

»GRITZNER«

V VSEH OPREMAH
za rodbinsko in obrtno
rabo. Istotam vseh vrst
čevlarski stroji »Adler«
kakor: cilind. levorčni
in krojaški.

Pouk v vezanju ter
krpanju perila in
nogavic (šofanje) brez-
plačno edino le pri:

Jos. Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomeni-
ka ob vodi. Popravila sprejemamo.

Gnoja več voz prodam. Oddam na polov. košnjo otave.

JANKO PREDOVIC, Ljub-
ljana, Ambrožev trg št. 7.

1-2 dijaka

(nižješol-
ca) se
sprejmeta na stanovanje in
hrano. - Pomoč pri učenju,
nadzorstvo. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 5409.

Drž. konces. zaseb. učilišče za

strojepisje

učna ura 6 dinarjev. — G.
PETAC, Ljubljana, Rimska
cesta št. 17, I. nadstr. 5374

STANOVANJE

sobo in kuhinjo, išče inteli-
gentna, mirna gospa, katere
drži stanovanje zelo čisto. -
Ponudbe na upravo lista pod
»Mirna in čista«. 5338

GOSPOD SAMEC! Ako ne
rabite svoje kuhinje z vodo-
vodom — prepustite jo za
primerno odškodnino inteli-
gentni gospoj — če nimate
s sobico za služkinjo — bi
skrbela za red v Vašem sta-
novanju. - Naslov na upravo
pod »Inteligentna gospa«.

2 dijaka se sprejmeta

na stanovanje
in zajutrki (ali pa popolno
oskrbo) proti nizki ceni. -
Naslov pove uprava »Slo-
venca« pod št. 5341.

Na Bledu - želeče

vila »GRILLE«
se prod. počeni nekaj FO-
TELJEV in DIVAN.

Res je, da

denar, ki ga izdaste za reklamo, nikdar ni
zavrnjen, zato ker
ima reklama

za Vas veliko korist, če jo naročite o pravem
času in v takem časopisu, ki ga na deželi
največ bere. Vsa tozadevna zanesljiva poja-
nila Vam da uprava »Slovenca«, ki Vam s tem
prihrani mnogo truda in stroškov ter zagotovi

vedno uspeh!

ELIT-STAN

STANOVANJA

NUDI:

Od 2—3—4—5 sob in trgovske lokale

v vseh delih mesta.

ZAGREB, Bakačeva ul. 4. Telefon 11—27.

Informacije brezplačno!

Trgovci MANUFAKTURNEGA blaga

obračajte pozornost

na veletrgovino manufakturnega blaga

VILIM PICK

podružnica MARIBOR, Aleksandrova 26,

središnica Zagreb, Duga ul. 6. - Telef. 334.

kjer se morete osebno prepričati o najnižjih cenah

in vrlo solidni postrežbi.

NA DEBELO!

NA DEBELO!

Zahvala

Za izkazano sožalje in sočutje pove-

dom smrti našega nepozabnega soproga,

očeta, starega očeta, brata, strica in tasta,

gospoda

Josipa Suschnika

ter vsem darovalcem vencev in šopkov

se najtopleje zahvaljujejo

žaljuči rodbini Suschnik-Tomšič.

Ljubljana, dne 6. septembra 1924.

Inserati

v »Slovencu« imajo za našega trgovca in obrtnika
velik uspeh, ker ima ta dnevnik največ naročnikov
med našim ljudstvom na deželi. Cene oglasom

v »Slovencu«

so tako določene, da se lahko naroči oglas že za
ceno od 5 Din naprej in je torej insercija pristopna
tudi manjšim imovitim. Ta način reklame se je izkazal
za vredno.

najuspešnejši!

Ročni pletilni stroji

(Handstrickmaschinen)

stroji za okroglo pletenje

(Rundstrick-
maschinen) avtomatični, ameriški fabrikat;

sukala

(Spulmaschinen);

stroji za sirovo pletenje

(Rauhasch.);

IGLE vseh sistemov, so stalno v zalogi pri Alfredu
Kozma, Osijek L, Zupanijska ulica 42. Glavno za-
stopstvo tvrdke Felix Lederer, Wien. 3743

Zahvala.

Ob bridki izgubi naše preljubljene, nadvse
skrbne, dobre matere, stare matere, sestre, tete,
tašče, gospe

Elizabete Ažman

se vsem, ki so predtogo v zelo obilnem številu
spremili na zadnjem potu, najiskreneje zahva-
ljujemo. — Posebno pa izrekamo srčno zahvalo
prečastiti duhovščini, Marijinji družbi, odda-
ljenim sorodnikom, znankam in prijateljicam,
ki se niso bale dolge poti, da izkažejo zadnjo
čast blagi pokojnici.

V KROPI, dne 4. septembra 1924.

ZALUJOČI OSTALI.

Peter Krže

tovarniški ravnatelj

večkrat previden s sv. zakramenti.

Pogreb nepozabnega bo v nedeljo, 7. t. m.
ob 6. uri iz hiše žalosti, Rožna dolina 169, na
pokopališče na Viču.

Vsem ga priporočam v pobožno molitev.

Rožna dolina, 6. sept. 1924.

VIDA KRŽE roj. Obrezova, soproga. —

UROS, LEVIN, otroka.

URADNISTVO ZADRUŽNE GOSPODARSKE BANKE, d. d. v Ljub-
ljani, sporoča, da je preminul dne 6. t. m. ob pol 9. uri dopoldne njihov
tovariš, gospod

Peter Krže.

Pogreb nepozabnega tovariša se vrši danes, v nedeljo dne 7. t. m. ob
18. uri iz hiše žalosti, Rožna dolina št. 169, na viško pokopališče.

Počivaj v miru, dragi tovariš!

Ljubljana, dne 6. septembra 1924.

PO NIZKI CENI

dve novi žgalni pripravi
in sicer za 350 l. s kačo in hladilnikom in za 70 litrov s kačo, hladilnikom in z izolirano pečjo

NA PRODAJ.

IVAN KAPELJ, kotlar,
Vevče pri Ljubljani.

Sprejemem dobro izvežbane
ga zanesljivega čevljarkega

PRIKROJEVALCA

za naročena dela v malo delavnico. Znači mora vsa dela, spadajoča v to stroko, tudi mora sprejemati stranke, meriti in paziti, da se naročila izdelajo dobro in točno.

IVAN JAMAR, bled I.

Berde - bas - cello

KUPI ZUPNI URAD V
TRZICU, Gorenjsko. 5343

Pozor!

Kdor mi odstopi LOKAL
proti odkupnini, naj pošlje
ponudbe na upravo »Slovenca«
pod števil. 5355.

CEMENT

H. PETRIČ

LJUBLJANA

GOSPOSVETSKA

CESTA 16

Telefon 343

Pozor! Pohištvo Pozor!

PO ZNIZANI CENI se prodaja: moderne spalnice, jedilnice, kuhinje, pisane mize ameriškega sistema in drugo pohištvo. Sprejemajo se naročila. — **ANDREJ KREGAR**, strojno mizarstvo, Vižmarje — št. Vid nad Ljubljano. — Zaloga nasproti postaje Vižmarje. 2850

Trgovina

z meš. blagom se vzame v najem za daljšo dobo ali poznejši nakup. Event. se pristopi kot **KOMPANJON** ali poslovedja s kavcijo. — Ponudbe pod »PRILIKA« št. 5322 na upravo »Slovenca«.

Meblovano SOBO

z dvema posteljnima, po možnosti v sredini mesta, isčeta gospodični za 1. oktober. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »MIRNI«.

5319

Vzgojiteljica

se sprejme k 2 fantoma, katera obiskujeta I. in II. razr. ljudske šole. Pogoji: znanje slov. in nem. jezika. Vpokojene učiteljice imajo prednost. Ponudbe pod šifro: »Vzgojiteljica« št. 5292 na upravo.

3 dijakinje (ali dijak)

mejo na stanovanje in hrano v svetlo, zračno in suho sobo. Kje, pove uprava št. 5228.

Najboljši — najcenejši**šivalni stroji****EXCELLA**

za ročbinsko, čevljarstvo in krojaško obrt.

Oglejte si zalogo pri tt.

J. GOREC

LJUBLJANA

Palača Ljubljanske Kreditne banke

Predno si nakupiš

železninske robe, kot kuhinjske posode emajlirane modre in rjave, aluminijaste, lite železne ali emajlirane železne, raznega jedilnega orodja, raznega orodja za obrtnike, okovja, žag, lopat, kos, tohtnice vse vrste itd.

si oglej bogato zalogo pri tvrdki

Stanko Florjančič

veletrgovina z železnino

na Sv. Petra cesti št. 35 (praje Mendingerjev lokal.)

KURJA OCESA

odstrani v štirih dneh

zajameno

BURGIT

Teloma 18 let milijon.

krat preizkušeno.

Dobite ga v

lekarneh

drogerijah

in zadon

trgov.

BURGIT je h. H. Frickling (Bayer).

Generalno zastopstvo:

IVAN SVETIČ, NOVO mesto (Slovenija)

Starejša **SLUŽKINJA**

ki bi kuhala dvema osebam

in obdelovala vrt, se sprejme

takoj v Ljubljani. — Po-

nudbe pod »Mirna služba«

na upravo lista. 5359

Sprejme se pridna in vestna

prodajalka zmožna sa-

mostojno

voditi trgovino s papirjem in

knjigami v večjem kraju na

deželi. Nastop takoj. — Po-

nudbe pod »Knjižarna/5320«

na upravo »Slovenca«.

Razno lepo

POHIŠTVO

mehka salonska garnitura,

univalnik in bufet z mar-

mornato ploščo, omare, po-

stetje, pisarniška blagajna —

NAPRODAJ. Dunajska ce-

sta 15, levo, stopu. II, levo.

Šunka razne salani, pri-

stne kranjske klo-

base, več vrst sira in vse de-

likatesne specialitete. — **J.**

PRIMO, Ljubljana, Dunajska

cesta števil. 5. 5128

Enonadstropna

stanovanjska **HIŠA**

v **CELJU**, z vrhom, ugodno

napredaj. Stanovanje po po-

godbi takoj na razpolago. —

Vprašanja na: »Z. E. 72«

pošto ležeče Celje. 5121

PREMOG, KOKS IN DRVA

DOBAVLJA NAJCENEJE

JOSIP SVETIČ — LJUBLJANA

RESLJEVA CESTA ŠT. 3

MEIN-KAVA**SUKNO**

kamerni in ševski

za moške in ženske

obleke, bele, pisane

in rjavo platno, catir,

hlače, tiskano in razno manufakturno, kupite najceneje in

v velikanski izbiri v novo urejeni in prezidani veletrgovini

R. Sternecki, Celje št. 330.

Ilustrovani cenik za čevlje, klobuke, obleke, perilo, oboje, les-

stržnike, britve in tisoče drugih predmetov se pošlje vsakemu

zastonj! — Vzorci proti odškodnini! — Trgovci engros cene!

Rudim vpletke (bila) lasne obročke.

Barvanje las z Cezai kano.

M. PODKRAJŠEK

frizer za dame in gospode

MLADA gospodična

ki se nahaja momentano v veliki bedi, prosi posojila 5000 Din proti dobrim obrestim. Kdor jo hoče rešiti, naj pošlje cenjeni naslov pod »HITRA POMOC« št. 5331 na upravo »Slovenca«.

Prvovrstne**premog**

po najugodnejših cenah in

plačilnih pogojih dobavlja

Dom. Čebin

trgovina s premogom

Ljubljana, Wolfova 1/II.

Prodaja

dobro ohranjena razna

OBLEKA, ČEVLI, PERILO

in nov čra KOŽUH. — Re-

slejava cesta 27/1, v torek ob

9. uri zjutraj. 5380

Drva

trboveljski

premog

H. Petrič

Ljubljana

Gospodsvetska cesta 16

Telefon 343

Saj ni res

kar trdijo mnogi nepoučeni ljudje, ki ne poznajo pomena inseratov, čes, da je proč vržen denar, ki ga izdaste za reklamo v časopisu. Treba pa je seveda, ako hočete,

da ima reklama

za Vas pravo korist, da jo naročite o pravem času, da je ista namenu primerno sestavljena in natisnjena v časopisu, ki ga največ bera na deželi. — Na vse to Vam da točna, zanesljiva pojasnila uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo stroškov in truda ter zjamči

velik uspeh!

Gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu se priporoča trdka

FRANC CERAR družba

z o. z.
tovarna slamnikov in klobukov
v Domžalah, Stob 50.

Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo pri
Kovačević & Tršan, Ljubljana, Prešernova
ulica št. 5.

BRONASTE**ZVONOVE**

vliva najceneje
in z dobavim
rokom od dveh
do petih mes.

STALNA

RAZSTAVA

V ŠT. VIDU

ZVONARNA IN LIVARNA

ŠENT VID nad Ljubljano

Konfekcijska tovarna »Odelo« naznanja žalostno vest, da je umrl njen večletni zvesti in marljivi poslovodja, gospod

Peter Krže

po prejemu sv. zakramentov za umirajoče, udan v vojvo Vse-mogočnega.

Pogreb dragega pokojnika bo dne 7. septembra. iz hiše žalosti Rožna dolina števil. 16, na pokopališču pri Sv. Antonu na Vič. — Blag mu spomin!

Ljubljana, dne 6. septembra 1924.

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. o. z.

ki se je PRESELILA iz hiše Uršulinskega samostana na Kongresnem trgu poleg nunske cerkve v lasno palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela »UNION«.

Hranilna vloga se obrestujejo

na boljšo

z ozirom na višino zneska in odpovedni čas. Varnost za hranilno vlogo je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica važno delnik stavne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. — Vrhutega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. — Donar se naloži lahko tudi po poštinih položnicah.

Na zahtevo

Vam stavimo brezplačno proračun za črtanje in vezavo poslovnih knjig po navodilu.

Knjižovoznica K.T.D. v Ljubljani

Kopitarjeva ulica 6. II.

PREOBLIKOVALNICA

DAMSKIH IN MOŠKIH KLOBUKOV

BARBORIČ -- ZAVRŠAN

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠT. 7

PREOBLIKUJE PO NAJNOVEJSIH MODELIH

VELIKA IZBIRA DAMSKIH KLOBUKOV IN NAKITA.

Izvirne Tirolske cerkvene podobe:

Sv. VENDELIN z ovčico, 1 m visoko . . . Din 2500

Sv. DOMINIK, 1 m visoko . . . Din 3000

Sv. JURIJ z zmajem, 1 m visoko . . . Din 3500

vse iz lesa, umetnine prve vrste, z oljnatimi barvanji in pristno pozlato. Slanejo v tovarni veliko več, popolnoma nove, in se vsled pomankanja prostora prodajo pod ceno.

R. DEVIDE,

Zagreb, Bakračeva ulica 3.

Trgovina devocijskij k stolnoj crkvi (Katedrali).

Ceneno češko perje!

1 kg sivega opuljenega perja 70 Din, napol belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 120 Din in 150 Din, mehko jak puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. Pošiljate carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštnine prosto. — Vzorci zastoj. Blago se tudi zamenja in nevede vzame nazaj. Naročila samo na **DENEDIKT SACHSEL**, Lobež št. 159 kod Plzna, Češkoslovaška. — Poštne pošiljke gredo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni.

Stroški pri uporabi bencina.

Vozi brez bencina!

Adaptiraj svoj avto-traktor ali stabilni motor s patent.

HAG-generatorjem.

Kuri z ogljem!

Prospekte in referenca daja

Jugo-Hag

Ljubljana: Telefon 560

Bohoričeva ulica 24.

Stroški pri uporabi oglja.

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamnigoric

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija) Brzjavke: Zadruga Kropa Telefon interurban: Podnart 2

Žebli za normalne in ozkotirne železnice — Žebli za ladje, črni ali pocinkani — Žebli za zgradbe, les itd. — Žebli za čevlje — Spojke za odre in prage — Spojke za ladje in splave — Železne brane — Kljake za podobe, zid, cevi, žlebove itd. — Vijaki z maticami — Podložne pločice — Matice — Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. — Vijačni čepi — Verige

Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in risbah najceneje — Ilustrovani ceniki na razpolago

PERJE

kemično čiščeno, za pernice in blazine, kg Din 60.—, Belo gosje perje, skubljeno, kg Din 200.—, prima beli puh, kg Din 400.—, razpošilja po povzetju

Josip Brozović

ZAGREB, Boškovičeva ulica št. 18. Lastna tvornica perja

Kovine BAKER, MED, PAKFONG, ROTGUSS, mehki SVINEC, ODPADKE kupujemo po najvišjih cenah. Po robo pošljemo. - »BUTONIA«, Zagreb, Horvačanska cesta 29, telefon 2261. 5208

Nakup zlata, platine, srebra, starega denarja. TOVARNA ZA LOČENJE DRAGIH KOVIN, Ljubljana - Šiška, Sv. Jerneja cesta 231. 5360

Preokret v knjigovodstvu!

Velike prednosti pred vsemi dosedanjimi sistemi! Samo 2 knjigi! — Prihrani čas, denar, papir, osobe ter je lahko razumljivo. — Jugoslovansko centralno knjigovodstvo »KONTROLOR« upeljuje ta sistem, kateri je v pogledu enostavnosti, praktičnosti in sigurnosti kontrole eden priznanih najboljših, in kateri omogočuje trgovcu ne samo natančen in hiter pregled njegovega stanja in poslovanja, temveč služi mu pri vsakem poslu s pregledom stroškov dobička ali izgube. Pri manjših trgovskih podjetjih dnevno le pol do ene ure dela. Knjige kakor tudi vsa tozadnja pismena ali ustnena pojasnila, ter po sistemu verzirani knjigovodje so na zahtevo najkulantneje na razpolago pri

Jugoslovansko centralno knjigovodstvo

»KONTROLOR«
LJUBLJANA, Sv. Petra c. 24.

pisarna za urejevanje in organizacijo knjigovodstva, bilance, revizija knjig, interno in externo knjigovodstveno poslovanje.

Grobni spomeniki, mramornate plošče za pohištvo in vsa druga kamnoseška dela, kakor tudi izdelke od umetnega kamna priporoča

FELIX TOMAN

kamnoseški mojster

Ljubljana

Resljeva cesta 30.

Hiša

nova (podobna vili), s 4 sobami, stekleno verando, dvoriščno zgradbo, šupo, sadovnjak in zelenjadni vrt, napredaj v Koprivnici (Podravina). Na željo pošljemo sliko hiše. — Pismo ali ustmeno se obrnite za nadaljnja pojasnila na FRAN SAMOBOR, Koprivnica (Podravina).

Prvovrsten

laneni firnež in laneno olje

Izdela

tovarna ZABRET & Komp., Britof pri Kranju.

Najstarejša tovarna te vrste v Jugoslaviji.

Telefon Interurban: KRANJ 29.

Na zahtevo se pošljejo vzorci.

Gosli poučuje

bivši učitelj konservatorija po znižanih cenah. — Naslov in upravlja lista pod števil. 5340.

Dijak se sprejme na stalno novanje in brano. Nadzorstvo dobro. Instrukcija v hiši. — Naslov pove upravlja lista pod števil. 5358.

Dijakinji ali dijaka

sprejem na stanovanje in hrano. Lepa soba. — Dovolj hrane. — Gosposvetska c. 12/1.

Pozor!

Priporoča se fotograf. atelje

KUNC FRANC

Ljubljana, Wolfova ulica št. 6.

Prvi domači zavod za izdelovanje povečanih slik, slik za nagrobne spomenike, pokrajinskih razglednic, ter vseh v to stroko spadajočih del.

Ing. Rudolf Treo
stavbenik

vhod samo,
Gosposvetska c. 12.

Dva DIJAKA se sprejemata z vso oskrbo v lepo, zračno sobo. — Hilsnerjeva ulica 3, pritl., desno. 5353

Ceno!

TURSKO ZMLETO KAVO, SRBSKO TOLČENO KAVO, Vse vrste PRAŽENE KAVE, Vse vrste zrnate nepraž. kave razpošilja franko poštne:

VARDAR, industrija kave.

JOVO GIGOVIĆ, Sušak.

Ceniki na zahtevo franko.

PERJE

kokošje, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni trdka

E. Vajda, Čakovec

Prodaj hišo

in 242 a gozda na Bohinjski Beli. Hiša je pripravna za obrtnika, z velikim prostorom za delavnico. Cena 90.000 Din — **ALOJZIJ PETERNELJ**, Kandija - Novo mesto. 5213

Nagrado

onemu, ki mi preskrbi STANOVANJE 1-3 sob s kuhinjo. Ponudbe pod »Zakonom brez otrok« na upravo lista.

Motorno kolo

PRODAM, najmodernejši tip, skoraj popolnoma novo, 3 HP, s tremi prestavami, prosti tek, ter spojalo (Lamellen - Kupplung). Cena 20 tisoč dinarjev. — Naslov pove upravlja lista pod števil. 5244.

Najfinejše

Ledenica

zidana ali ameriška, da led v rešnici drži, Vam napravi načrte ter isto izvršuje — specialna trdka

Franc Pust

tes. mojster, Ljubljana, kakor tudi ostrešja do 40 m v svetlobi brez podpor. — Zahtevajte načrte! 4869

POZORI POZORI

Ostanki za perilo

so napredaj po polovični ali zelo znižani ceni. Ne zamudite ugodne prilike! Resljeva cesta 30, I. nad., desno. (Blizu južnega kolodvora.)

Enonadstr. HIŠA

z vrtom in zemljiščem se po jako ugodni ceni takoj prodaja. — Poizve se v Ljubljani, Opokarska cesta 10. 4182

Dekle zanesljivo in pripravo, sprejemam k otrokom. — Eliza SEVER, Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Najboljše

lasne mrežice

enostavne in dvojne, priporoča

Parfumerija »STRMOL«

Ljubljana, Pod Trančo 1

NOV IZUM!

NOV IZUM!

POZOR

mizarji! železninarji!

na patentno posteljno okovje

katero ima naslednje prednosti: 1. ne potrebuje nobenega lesnega vijaka, 2. okuje se z njim vsaj 5 krat hitreje kot z dosedanjim, 3. posteljne stranice ostanejo vedno ravne, 4. je čez potrebo močno in trpežno, 5. je ceneje kot dosedanje. — Sl. občinstvo se opozarja, naj zahteva le postelje, ki so okovane s tem patentnim okovjem, katero je najmočnejše in nima prostora, kamor bi se skrival nadležni mrčes. — Vsakdo naj poizkusi in vedno bo uporabljal le to zares praktično in trpežno kovanje. — Izdeluje

ANDREJ ČUPER, Jesenice Gor. (Slov.)
ZASTOPNIKI SE ISČEJO!

WEITZEL Ingenieur Gesellschaft, Komandit. dr.

Oddelek I. CENITVE

tehničnih naprav industrijskih podjetij in poslopij vseh vrst in za vse namene.

Oddelek II. STROKOVNA MNENJA

in interesno zastopstvo vseh vrst, za vse namene, zaupne izjave in ustanovitve.

Oddelek III. STROJI

Sodelovanjem naših oddelkov I. in II. najboljše zveze! Zato dobave vseh strojev in naprav. — Prezidave. — Načrti. — Stavbeno vodstvo.

Radebeul-Dresden (Deutschland).

DRAŽBA

BARAKE, 48 m dolge, 9 m široke, krite s cementno opeko in 1 KRAVE pingavske (bohinske) pasme, se vrši v ponedeljek, dne 15. septembra 1924 v državnem zvebišću BRDO nad KRANJEM ob 3. (15.) uri popoldne. Izključna cena za barako znaša 20.000 Din, za kravo pa 5000 Din. — Zdražitelj ima plačati poleg kupnine še 2 odstotno takso, 2 odstotni prispevek za ubožni sklad in pa stroške objave dražbe v časopisih.

DRŽAVNA ZREBCARNA SELO.

Hagarin sin.

Roman. Paul Keller. — F. O.

(Dalje.)

54

Na Robertov bolni palec, ki ga je drgnila starka, je padla solza. Mož pa bere s slovesnim poudarkom in poln trdne vere:

»Ko jo je odslovil, je tavalala okrog po bersabejski puščavi.

In ko je pošla voda v mehu, je položila otroka pod neko drevo, ki je raslo tam, odšla in se usedla daleč od njega za streljaj; kajti rekla je: Ne morem gledati otroka, kako bo umiral. Tako je njemu nasproti sede zavpila in jokala.

Tedaj je uslišal Bog otrokov glas. In angel Gospodov je zaklical Hagari z neba in rekel: Kaj delaš, Hagara? Ne boj se! Zakaj Bog je uslišal otrokov glas s kraja, kjer leži.

Vstani, vzemi otroka in ga primi za roko! Zakaj storil ga bom v velik narod.

In Bog ji je odprl oči. Zagledala je studenec. Šla je tja, napolnila meh in dala otroku piti.

In Bog je bil z njim. In rastle je in prebival v puščavi. In ko je dorastel, je postal lokostrelec.

Sveta tišina je v sobi.

»Ljubi Bog,« pravi stari Hellmich v trdnem zaupanju, »ljubi Bog ne more pustiti, da bi ubogo, izgnano dekle poginilo, četudi je grešilo.«

Žena ga pogleda in trudna duša se ji poživl ob njegovi veri.

Kot v mrzlici žare Robertu oči, ko

strmi v knjigo. Kri mu polje težko in vroče v mladom telesu. Kljubovanje in jeza mu polnita srce, ki hoče zavpiti:

»To ni res! To ni res! Pusti jo, da pogine, pusti jo, da izkrevi v puščavi!«

Ko pa vidi trdno vero starcev, sklene v srcu, da jim ne bo nikdar povedal, kako je bilo z njegovo materjo.

Slaboten veter je zapihal okrog majhne, borne kočice, v kateri govore ljudje o večnosti.

Daleč nad njimi krožijo zvezde.

V zlati dalji, ki je ne prešteje človeški um v tisoč in tisočih letih, krožijo. In ko se vrte svetli orjaki in stopajo po modri nebesni dvorani v večnem rajanju, ki časti Njega, pojejo nebeško melodijo. In vrstica vrstice te mogočne pesmi vprašuje: Kaj hočejo majhni ljudje? Kaj so tako neumni, da verujejo v srečo in svojo domovino? Zakaj ne zavriskajo, če se rešijo nižave?

Pa tudi ti ljudje v koči sprašujejo, premišljajo in se lovijo za zemljo in njene postave.

Ali ni zažvenketalo okno? Ali ne prihaja nekdo, svedla postava iz svetle dalje, da vodi Robertovo desnico?

Glej, nazaj lista! Lista do kraja, do naslovne strani.

Tukaj je pisano z zlatimi črkami:

»Sveto pismo.«

In zraven je s skrbnimi, četudi nerodnimi potezami zapisano:

»Marta Hellmich, rojena 25. julija leta 1850.«

Robertu zdrzne prst nazaj, oči se mu izbulijo, iztrga stari ženi bolno roko, se

prime z obema rokama vrh glave in strmi, strmi... stoka... blebota... spusti roke, kaže pisavo... strašno pisavo... z obema rokama kaže pisavo...

»To... to... to...«

Starca planeta kvišku, žena prestrašena zavpije.

»To... to... to je moja mati!«

Visoko se vzpne ter pade kot mrtev na knjigo.

Robert Hellmich se zbudi iz omedlevice v postelji. Vidi starca, se prestraši in zapre oči.

»Kdo sta Vidva?« vpraša tiho.

Ni ne odgovorita, sliši pa, da jokata.

Popolnoma tiho leži. Popolnoma tiho.

In kot čudež je: dobro mu postaja. In kot velik čudež je: miren in jasen postaja.

Odpre oči in ju pogleda.

»Ali je bila Marta Hellmich Vaša hči?« vpraša.

Prikimata, a iz oči jima lijejo solze.

Pogleda ju poln ljubezni in pravi.

»Marta Hellmich je moja mati.«

Sedaj padeta pri postelji na kolena.

Robert se dvigne. Objame oba starca in pritisne svojo glavo na njuni.

»Kje — kje — kje — je naša Marta?«

Tako sprašuje mati.

Zdaj mora tolažiti on. S široko odprtimi oči ju gleda; z močnim, slovesnim glasom pravi:

»V nebesih. Vem. Umrla je, ko sem prišel na svet. Bel, čist obraz je imela, ko je umrla. To mi je povedala neka dobra žena.«

Več ne pove,

Ne pove nič dudu. Ne pove nič o tem, da je Hagara umrla v puščavi.

Dolgo sede pri mizi, dolgo v noč. Samo o ljubezni govore.

Ve zlate zvezde. Ve plesoča čudežna bitja, ne poje v nebesnem rajanju tako nizko o ljudeh, ker imajo ljubezen!

Lahko so srečni v domu, ki je sicer ozek in temen, toda ljubezen razsvetljuje vso ozkost in vso temo.

Ti trije so srečni.

Stare ustnice trepečejo kot v boječi molitvi. In to je sreča!

Ne poizvedujeta, ne izprašujeta. Dovolj jima je, da je umrla hči s čistim obrazom in da jima je dodelil Bog to veliko milost.

Toda najtežje se pride; kajti mladost izprašuje.

Tako vpraša tudi Robert v pozni uri:

»Kdo je moj oče?«

Vprašal je z vsem srdom, z vsem zaničevanjem, z divjim sovraštvom, ki ga je nosil v srcu do očeta in zaradi katerega je danes sramotil patriarha.

Nobenega odgovora. Stari obraz si pokrijeta s tarimi rokami.

Toda znova vpraša. Tedaj pravita:

»Tvoj oče je Hartmann!«

To ga je hujše zadelo kakor vest o materi. Ni padel v nezavest, samo nemo, brez glasu je obsedel na stolu.

Vse sovraštvo, ki ga je nosil v žalostni mladosti, v zadušeni cvetočih letih, v ječi in sramoti, v beraštvu in umazanih lužah, to sovraštvo je zadelo sedaj tega moža. So-

vrštvo je zadelo ob ljubezen,

Pisalni stroji, računski stroji, kopirni stroji, ANT. RUD. LEGAT, Maribor, samo Slovenska ulica šte. 7, telefon 100.

Jugoslovenska trgovska agencija Beograd

OBJAVLJA zainteresiranim, da poverjajo naročila LE našim potnikom, ki se izkažejo S POLNO MOCJO ali pa jih oddajajo direktno na direkcijo v Beogradu, poštini predal 319. — V nasprotnem slučaju se ne jamči. — Priporočam obenem svojo bogato izbiro MODNIH ŽURNALOV, moških in ženskih.

Odgonetka „Vidovdan“

te su učestvovali 7612 odgonetača, tako da su se samo 3 prve nagrade sa 97 utješnih nagrada mogle zadržati. —

Združanje uslijedilo je 3. septembra pod vodstvom kr. bilježnika I. kot. Zagreb, nadalje u prisustvu jednog odvjetnika i jednog člana moje tvrtke. Uredovni prepis zapisnika dostavljen je kr. redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu.

1. nagrada pripala je Olgi Albahari, Beograd, Dušanova ulica 11 b;
2. nagrada pripala je Zdenki Harapat, Sarajevo, Miss-Irby br. 15;
3. nagrada pripala je Djordju Zajc, Beli Monastir, Šećerana, Banat.

Dobitnike 97 utješnih nagrada obavijestio sam pismeno. — Razposlanje sapuna uslijedi postepeno do 14. septembra 1924. — Oni pošiljači, koji nisu sapun za Din 10.— kod mene naručili, nisu se mogli uzeti u obzir. Istotako nisu se mogli uvažiti pismeni upiti.

Ujedno se najljepše zahvaljujem svim pošiljačima na učestvovanju te bilježim veleštovanjem

Antun Kalčić
tvornica sapuna
ZAGREB

Zavrtnica 33 - Draškovićeve 58

V lastnem interesu

vseh jugoslovanskih trgovcev je, da posetijo

VZORČNI

VELESEJEM V PRAGI

od 21. do 28. septembra 1924

kjer se jim nudi najugodnejša prilika, da stopijo v direktni stik z bogato češkoslovaško industrijo in trgovino. Znižana vožnja po jugoslovanskih železnicah 50%, po češkoslovaških železnicah 30%.

19. septembra skupen izlet jugosl. trgovcev. Sejmska legitimacija služi kot vizum za potovanje v Češkoslovaško. Cena legitimacije 20 Din.

Pojasnila in legitimacije dale:

Ceškoslovaški konzulat
Ljubljana, Breg.

Aloma Company
Ljubljana, Kongresni trg.

„SLOVENE“

Dobro je vsikdar naložen denar, ki ga inserent izda

bolj razširjenem dnevniku. Vsak oglas, pa bodisi v veliki ali pa tudi v

priprosti uspeh. Vsakomur torej, ki ima kaj naprodaj ali dobaviti, ali pa misli kaj kupiti, je „Slovenec“ za insercijo ob vsaki priliki najbolj

za oglase

najbolj

priporočljiv!

je za vsakega trgovca in obrtnika najbolj primeren list za uspešno reklamo.

v tem mednarodnim ljudstvom po deželi najbolj

majhni obliki (najmanjši prostor za enkrat samo 5D) zagotovi oglaševalcu gotov

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko, iz lastnih sredstev. — Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomenjenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad K 175.000.000.—.

Stružnico

za železo (Leitspudel Drehbank) 1 motocikel s priklopnim vozom s prestavami se ceno proda.
P. Škafar, Ljubljana, Rimska cesta 11.

Naznanilo.

Dovolim si cenjene odjemalce in p. n. občinstvo opozoriti na svoj novo ustanovljeni

torbarski obrat

kjer se izdelujejo potne torbe, kasete in kovčki iz usnja in platna v raznih formah in velikostih. Sprejemajo se tudi naročila za specijalne torbe in kovčke n. pr. za razne vzorce, za trgovske potnike itd.

Velika izbira raznih torbic in kovčkov od najmanjših do največjih.

Ivan Kravos, Maribor
Aleksandrova c. 13 Slomškov trg 6

Strojne tovarne in livarne d. d. LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 35.

Največja in najstarejša domača

livarna bronastih zvonov

Karlovška cesta št. 1.

Ustanovljena l. 1767. Večkrat odlikovana.

Najboljši material - Krasni glasovi - Kratek dobavni rok - Konkurenčne cene - Mnogobrojne priznanice na vpogled vsakomur.

Zahtevajte cenike in proračune!

Povodom „Marijanskega kongresa“ obiščite našo zvonarno, kjer bo razstavljenih nad 40 zvonov in bodo na ogled razni modeli.

TRGOVSKA BANKA D. D. - LJUBLJANA

Dunajska cesta 4 - (v lastni stavbi)

PODRUZNICE:

Maribor
Novomesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

KAPITAL IN REZERVE DIN 18.300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža - Dravograd